

JA ØGYAJPX̄Y JA ØMYADYA'AKY MIDI JA LUCAS YJAAY

Ja Teófilo ya'at yiktanija'ayi

¹⁻⁴ Migu'uk Teófilo, may ja jaa'y tō tjajaadyanwa'andi tyimyjade'en ja madya'aky sam øøts ja nmigu'uk tō t'ejxti pōn ja Jesús kyudanaadyip. Nayide'en sam øøts ja tō nyiktuk'ejxyin, sam øøts ja tō n'ixpikyin, jade'ents ja tjaja'wa'andi pōn jaty t'ejxtø tñija'widøø sa jaty cho'ondaajky. Ja'ats tō pyudøkiyidi jøts ja øgyajpxy ømyadya'aky ja tkajpxwa'kxtit. Nay tøts øts ja nbemuky ngonmuky ti jaty tuujnøø ku ya'at øgyajpxy ømyadya'aky cho'ondaajky. Ixyamts mets ja jade'en ndyimdyanijayi, jøts wa'ats xnijawit ja ty'ajtin, sa jaty tō myiknøjmi ku ja tō myiktukmadøy yø'øbi ixpøjkin.

Ku ja ankilis tñigajpxy jøts ku ja Juan Bautista kyaxø'økwa'añ

⁵ Ixyam idø'øn cho'onda'aky ja madya'aky. Ku dø'øn ja Herodes wyinaty rey'aty jam Judea, jamts ja teety wyinaty tu'uk chøøni pōn txøøw'ajtp Zacarías, ja' y'ijty møøt tyuñ tukpiky ja teetyøjkti pōn yiktejp Abías. Elisabet ja ñidø'øxy xyøøw, teety Aarón ja tyeety'ap'ajtmip. ⁶ Janch øy jaa'y idø'øn ja amajtskti, pyaduujnidip idø'øn Dios kyutujk ja' pōni ti ja yikta'ana'amdip. Jade'ents ja ka'ap pōn sa ñi'mxyidi, jade'en ja ka'ap pōn pyøky'ijxyidi. ⁷ Ka'ats ja y'u'nk ja teedi, ni ja Elisabet ka'ap ja y'u'nkpaaty, tyimyajaa'ñidi ja namajtsk wyinaty.

⁸ Xjats tuk'o'jk ja Zacarías yjaa'y tyaja'jtídøø jøts ja ttuujnidit ja windsø'jkin ja Dios. ⁹ Jade'en idø'øn ja tkostumbri'ätti ku ja teetyøjk ja jade'en tyaja'adyidi, winets ja tniwøjti pøn jap uktøkíp jap mā ja Dios yikwindsø'øgi, mā poom tyøy. Xjats Zacarías ja ojts tyimdyaja'adyi, ja' ja poom ojts tyiktøy. ¹⁰ Exam ja poom wyinaty jade'en tyøy, jøts niduki'iyi ja mayjaa'y ixap yjanchapkajpxmidi jap tsaptøjkwimpy. ¹¹ Winets ja Zacarías t'ejxpaajty tu'uk ja Dios y'ankilis jøts ku ja jap aga'ñ'ampy tyani mā ja poom yikpikta'aky. ¹² Ku Zacarías ja ojts jade'en t'ejxpaaty, ni sudso'ampy ja kya'ukwinmaa'nbyatni, tsø'øgi ja janchyik'o'jkniiyip. ¹³ Xjats ja ankilis ja ñimaa'jyøø:

—Zacarías, kidi mdsø'øgi, tø Dios mgajpxaajkin mmado'oxiyi jøts pyaatp mnidø'øxy Elisabet tu'uk ja mutsku'nk. Mbaattip m'u'nk tu'uk, Juan ja mduxøøw'attip. ¹⁴ Mdaxonda'akp ja' mdajotkujk'atp ja', jøts may ja jaa'y ja nayide'en ttajotkujk'attit ku ja kyaxø'økt. ¹⁵ Ja'ats møk nøjkx ja kunuu'kxin tmøøt'aty jam Dios wyingujkp. Niwine'enin ja nøø ja tkatunk'att, ka'ap ja y'amu'ukyjaa'y'att. Jaayip ja Espíritu Santo tyuktatøjkniyi ja wyinmaa'ñ yam ja ka'aním myiñ naxwiiñ. ¹⁶ Ja'ats ja Israelit jaa'y tyukja'myatsp tyukja'byaatp ja Dios Teety jadigojk. ¹⁷ Jawyeen ja Juan mye'ent, jaanimts ja nwindson'ajtim mye'ent. Nayide'en winmaa'ñ nayide'en kutujk ja tmime'ent sam ja Dios kyugajpxyin, ja Elias'ajtpi. Jade'ents ja u'nkteety u'nktaak ja tyikjotimbett, jøts ka' ti tsep niti aki møøt chøønidit y'u'nkti y'unajkti, jøts ñayikmado'op

ja' pøn kidyimyadoodip. Jade'ents ja tyiktøøjit tyiktuudaajkit ja ja'a'y wyinmaa'ñ jøts ja tjøp'ejxtit ja nwindson'ajtim.

¹⁸ Jade'en ja Zacarías yiknimaay, xjats ja ankilis ja t'amidøøy:

—¿Sudso'ampy øts ya'at ndajotkujk'att jøts ku yø tiy janch, pø tum møjaa'ñits øøts amajtsk?

¹⁹ Xjats ankilis ja y'adsojøø:

—Gabriel'ajtp øts, jøts Dios ø nmidumpy; ja' øts idø'on tø xkexy jøts mets ya'at aaw ayuujk ndukmado'ot. ²⁰ Jabi ka'apxi jatyi tø xmibiky sa me tø nnøjmi, tants inet uum, jaanim me mgajpxt ku ja m'u'nk kya'axt. Jatp kubatp idø'on ya'at jade'en sa ø tø nwa'añ.

²¹ Ixap idø'on mayjaa'y t'awejxti ja Zacarías, maadyip tajtip ja jap ku ja jadine'en tyaa'ñini jeky jap tsaptøjkjøtpy. ²² Xjats ku ja pyidsiimy, ka'ap y'aaw y'ayuujk ja t'ukyajkni, jøts ja tyimyjatyi tja'gyukidøø kudamik ja wyinaty tø y'ejxjøøxy y'ejxma'aty jap tsaptøjkjøtpy. Nugo ja ja'ayi tñidoni, tøyi ja wyinaty y'uu'mni.

²³ Kuts xyøøw ja ojts tyika'pxy winaaak xøøw ja wyinaty tø yiktaguwanì t'adsøønit ja tsaptøjk, winets ja ñøjkxni tyigam. ²⁴ Jøts ja ñidø'øxy Elisabet ja nay jatyi yjøtpy'ajtni ku ja et ja xøøw jade'en y'uknajxy, magoxk po' ja y'ijty jap tyøkjøtpy jadine'en ja kya'ukpidsømni. Yide'en ja wyinmay jøts ja wya'añ: ²⁵ “Ja'agøjxp Dios tø ttuñ ja may'ajt jøts øts ja ja'a'y xka'ukmi'ajknìyit.”

Ku ja ankilis tnigajpxy jøts ku ja Jesús kyaxø'økwa'añ

26 Xjats ja Dios kidudujk po' tkejxy ja y'ankilis Gabriel jam Galileit naxjotp ma ja kajp txøow'aty Nazaret, 27 jøts ja t'ats'ext ja tø'øxyøjk pøn txøow'ajtp María, øy yikxon ja yjaa'y'aty. Niwa'añ ja wyinaty y'ejtñi jøts ja tmøøt'amajtskit tu'uk ja yaa'dyøjk midi txøow'ajtp José, ja rey David y'aptatsk. 28 Xjats idø'øn ankilis ja jam tñidøjkijiiñ ma ja jam wyinaty chøøni jøts ja tnimaay:

—iDios køjxp ngajpxpøø'kxy, tø ja mmay'atyiyi! Ixa mets ja nwindson'ajtm møøt m'ejtñi; tø ja Dios njantyingyunuu'kxyi ku nadyu'uk tø myik'a'ejxi wine'enin mdø'øxyøjk'atti naxwiiñ.

29 Kuts ja twin'ejxpejty ja ankilis jøts ku ja jade'en myigajpxyi, ñigyumaap ja ty-imyja'wyiyiiñ, jade'en ja kø'øm ñawynmaa'nxyiyi ti ja jade'en ttakajpxpoo'kxyip. 30 Jøts ja ankilis ñimaajyøø:

—María, kidi mdsø'øgi, tø Dios m'øy'ijxyiyi, mjanchtajotkujk'ajtip ja'. 31 Mjøtpyip mets, mbaatp tu'uk mmajnku'nk, JESÚS ja mduxøow'atp. 32 Møk winmaa'ñ møk kutujk ja myøøt'atp; Dios U'nk ja yiktejt, yikutujkpi Dios Teety ja pyikta'agiyit sam ja y'apteety'amøj David, 33 jøts ja wyindsøn'att jam Israelit y'etjotp xemikøjxp; niwindem ja kyutujk ja kyakøxt kyanaxt.

34 Xjats ja María tyiktiiy ja ankilis:

—¿Ti sudso dø'øn ja ndejin jade'en yjatt? Pø ka'anims øts niyaa'y nbaaty.

35 Winets ja ankilis y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ja Espíritu Santo mnimeniyip, jøts ja Dios Teety tsajpjøtpyit ja' myøk'ajtin jade'en mduniyip.

Jøts paty ja niwine'enin tkayikpøktyu'unt, wa'ats ja y'ett midi idø'øn myika'axp. Tø ja jade'en ttanibiktaagi jøts ja Dios U'nk yiktejt. ³⁶ Ñayi pyaap ja mmigu'uk Elisabet myajnk'u'nk tu'uk, øy idø'øn ja yjamøjaa'yifni. Ixyam ja tudujk po' kujk ttsøm'ity ja y'u'nk yam ja ka' tyimy'ukyikjøp'ijxy jøts y'u'nk ja tpaatt. ³⁷ Ka' Dios ti kyamayiyi.

³⁸ Xjats ja María wyaañ:

—Ane'emy øts ja Dios xyik'ity; wan øts ja jade'en xuñ sam ja tø wya'añin.

Winets ja ankilis jatyi choo'naa.

Ku ja María ñijkxy jøts t'ats'ijxy ja Elisabet jam tyøjkwindum

³⁹ Jøts ja María nayi winet et anøø adsu'jky ojts ñijkxy jam kojpkjotp ma ja kajp wyinaty tu'uk jam Judeit ñaxjotp, ⁴⁰ jøts ja ojts tyøki Zacarías tyøjkjotp, jamts ja ojts tkajpxpøø'kxy ja Elisabet. ⁴¹ Kuts Elisabet ja jade'en tmadøøy ku María ja jade'en kyajpxpøø'kxyi, jatyi ja tyimyja'wiyii'ñ yjotp ku ja mutsk y'adiijch, winets ja Espíritu Santo ja amuum tyatøjkiyøø. ⁴² Jøts ja yide'en møk yjantyimwyaañ:

—Tø Dios mjantyimgyunuu'kxyi ku tø myik'a'ejxi wine'enin ndøøxyøjk'ajtindi naqxwiiñ, jøts yø m'u'nk nayide'en tø yikunuu'kxy.

⁴³ jTyimdyi øts tyimbyøn øts ku øts nwindsøn'ajtim tyaagu'nk xkugajpxi! ⁴⁴ Ja'ayi ja mgajpxpoo'kxin tø ndyimyadøy, jatyi øts n'u'nk ja xonda'agyti tø yjantyimyik'adi'ichiyi. ⁴⁵ Nekim xøñim mets ku ja tø xjanchjawi xkunuu'kxyjawi, jatp kubatp idø'øn yø jade'en sa yø Dios tø tyikutuky.

⁴⁶ Xjats ja María wyaañ:

Øy tsuj ngunuu'kxyjawi ja nwindsøn'ajtim,

47 myinijkxpy øts n'aaw njoajt ja nDios Teety
Yiknitsokpi.

48 Tønim ja Dios tñijawijøts tø t'ejxjimbity ja y'u'nk
ja myaay,

yamnim øts inet ejtp ejtni xoni nyiktejt wine'enin
ja naxwii'ñit jaa'y ja'atti ya naxwiiñ.

49 Janch møj ja Dios myøk'ajtin ku øts ja jade'en tø
xuñ;

pø wyandijpyts idø'on yjanchwa'ads
yjanchkapøkmyøødi.

50 Ejtp ja tpa'ayo'ot pøn jaty ja windsø'jk'yip.

51 Tø tyikwingaxi'iky ja myøk'ajtin ku ja tø
tmimajadaajki ja namyikaxi jaa'dyi
wyinmaa'ñ.

52 Tø tyik'amutski pøn jaty kamaabyim yikutu-
jktip,

jøts ja tø tyikjot'amøkpiky ja ayoobidi pøn jaty aay
pista'ak yik'ejxtip.

53 Pøn jaty ayoodip winmaadyip, tøts ja tmø'øy ja
jotkujk'ajtin,

jøts ja kumeeñ jaa'y jadi'iñi wa'ats wiwøpy tø yik-
pagajxnidi.

54 Tø ja tpudøki ja Israelit kajp ejxim ja y'u'nk
t'ejxkapyin;

ka'ap ja tja'dyigøypaty ja tø t'ayo'ixy,

55 sam ja ojts yiktukmadowdin ja n'oktaakti ja
n'apteetyi, møøt ja Abraham, ku ja y'u'nk
y'una'jk jade'en kyakøxt kyanaxt.

56 Xjats ja María jam tmøøtaa'niiy'iñ tigøøk po'
ja Elisabet; ku jade'en ñajxy, jaanimts ja ñøjkxnaa
tyøjkwindum.

Ku ja Juan Bautista kyaxi'iky

⁵⁷ Xjats ja xøøw ja po' tpaajty juuni et ja Elisabet kya'axt. Jade'ents idø'on yikaxi'iky tu'uk ja myajnk'u'nk. ⁵⁸ Jatyí ja myigu'uktøjkti myigujøøndi myigudøjkti ñimejnidi. Janch yikajxakp ja' ku ja tnija'widøø jøts ku ja Dios wyinaty ja kunuu'kxin møj tø myø'øyyi. ⁵⁹ Jøts ja kiduktujk xøøw tyiknøjkxtøø ja maxu'nk jøts ja ejxa'an yikmo'ot ñe'kxkøjxp, jamts ja tpikta'akwajniidi ja xyøøw sam ja tyeety xyøøw'atyin Zacarías. ⁶⁰ Jøts ja tyaak, ka'ap ja tkupiky, yide'en ja wyaañ:

—Ka', ka'ap yø jade'en txøøw'att. Juan yø xyøøw'atp.

⁶¹ Xjats ja yikniimaay:

—¿Tiku yø jade'en yiktejt? Pø ka'ats ja mmigu'uktøjk jade'en pøn txøøw'aty.

⁶² Winets ja tyiktøødøø ja u'nkteety ti tyukxøøw'atp ja y'u'nk, nugo ja ttanidonidi. ⁶³ Jøts ja ojts t'amidøy tu'uk pedasi ja puu'yu'nk ma ja tkøxjajyit ja xyøøw, xjats tpiktaajky: “Juan yø xyøøw.” Jøts ja jaa'y ñigyumaap yjanchjajttøø ku ja t'ejxtøø jade'en. ⁶⁴ Jøts ja Zacarías nay jatyí ojts y'awijy jadigojk, jatyí Dios ja tkajpxpøø'kxy, møk ja ttukmøjawi. ⁶⁵ Ja'agøjxp ja ñigyumaap tja'widøø ja tøk'ayø'øbyidi, jatyí ja ojts tkajpxyø'øgyojti sa wyinaty tø yjaty kyubety, jøts ja yiknija'wiyi'ñ wine'enin ja Judeit jaa'y jam chøøniidi y'etjotp. ⁶⁶ Pøn jaty ja jade'en tñimadoodip, nugo ja tkumayidi tkudajidi jøts ja xem yam ñayiktiyidi ñay'amidøyidi:

—¿Ti yø tyu'ump, ti yø pyaatp yø mutsku'nk ku yø yaakt?

Jabi janchmøøjyipts ja Dios kyunuu'kxin yø'.

Ku ja Zacarías ja Dios yikajpxøø

⁶⁷ Xjats ja Zacarías ja Dios tyukajpxøø ja ayuujk ku ja wyinaty tø tyatøkiyi ja Espíritu Santo, jøts ja wyaañ:

⁶⁸ Janch møj ja Dios ja kyunuu'kxin tmø'øy ja Israelit kajp,

ku tø tñimiñ tñija'aty ja y'u'nk y'una'jk wine'enin adøm ja xja'ajtindi, tøts nitsoojkin ja xukpaajtyim.

⁶⁹ Tø ja tu'uk tkexy ja yikutujkpi pøn xuknitso'ok'ajtindi ja nbøky,

nay ja David y'ap y'ok pøn y'ijty ja Dios tmidump.

⁷⁰ Jade'en sa ja Dios Teety jawyeenip ojts ttuknigajpxy ja kyugajpxy,

⁷¹ jøts ku ja xaniguwandujtin ja nmidsep ja nmi'ajkibi jøts niduki'iyi pøn x'øy'ejxim xka'øy'ejxim,

⁷² jøts ku ja ndeety'ap yik'ayo'ejxtit ku ja ka'ap tja'dyigøy ja y'ayuujk.

⁷³ Ku ja wyinaty tø twanda'aky, jade'en ja ndeety'amøj Abraham yiktamiwandaagi

⁷⁴ jøts ku ja xukmimadaajkin ja nmidsep, jøts ja jotkujk nmidu'unin, nisudso ngatsø'jka'ant,

⁷⁵ øy tsuj tøy janch ndsinaa'yindit, jade'en ja nwindso'jka'andit ejtp.

⁷⁶ Jøts mets u'nk, mets ja Dios tsajpjøtptyit mguga-jpxy'atiyip,

kumi mets ja jaa'y wyinmaa'ñ ja myiktøjip myiktuudaajkip jøts ja nwindson'ajtim yikjøp'ext,

77 jade'ents ja jaa'y tni_jawidit jøts ku ja mye'ent yiknitsokpi jøts ku ja pyojkpimaa'kxt.

78 Jadine'en ja Dios xtsøjkyim xpa'ayø'øyindi jøts ja xanikejxyim ja y'u'nk ja yiknitsokpi,

79 ja'ats xyikwejim xyikajim, kujaj kudøø'kx xyiktsinaa'yindit. Ja' xukmajstujtimp ja nga'ødyu'unin ja ngugoots'ajtın, jøts ja xuk'ejxint xuknija'wa'ant ja tsinaa'yin midi øy midi tsuj, jotkujk'atyim Dios wyingujkp.

80 Jade'ents ja mutsku'nk ye'jky, møk møjaaaw, wijy quejy, jøts øy tsuj ja winmaa'ñ tjagyepy. Jøts ja y'atsinaay jawyeen jam abak etjotp mā niti kya'ity, winetnimts ja ñanky'ejxi mā ja Israelit jaa'y jamdi.

2

Ku ja Jesús kyaxi'iky

1 Xjats ja møj windsøn Augusto winet et ojts tni'ane'emy møk'ampy jøts ja na_xwii'ñit jaa'y niduki'iyi yikjaamyuktit. 2 Ja Cirenio jam wyinaty Siria kudunk'ajtp ku dø'øn ja jade'en miduk'ojk tjaamyuk'okwandøø ja jaa'xyøøw jøts ja jumøjt.

3 Xjats ja jaa'y jade'en ñøjkxti kyø'ømgajpkøjxpti, jøts ja xyøøw jøts ja yjumøjt tkøyaktit jam.

4 Jade'en'ampyts ja José jam Galilea chøø'ñ mā ja kajp txøøwi Nazaret, jøts ja ñøjkxtøø Belén jam Judeit y'etjotp mā ja David wyinaty tø kyaxi'iky, kumi ja' ja José tyeety'ap'ajtpy. 5 Patyts ja jam tmøøtnijkxy ja María jøts ja tkøyaktit ja xyøøw ja yjumøjt, tøts wyinaty ja kajpxy ttunidi jøts y'amajtskidit. Jøtpynim ja wyinaty. 6 Winets ja y'u'nk ja nay jam pyaajtøø, jam ja ojts pyo'ga'pxy.

7 Jøts ja tpaajty ja yjagyoobu'nk, ojts t'abity jøts

ja ojts tkø'øky jam jiyujkjøø'kx'ii'ñjotp. Ka'ap ja ja'taajk jam wyinaty tø ñibaadi, patyts ja jamyi tyandøø.

Ku ja borreek'ejxpi ja ankilis pyaadyidi

⁸ Jamts wyinaty jiyujk'ejxpidi tsigi'ejxpidi wingon ma ja kajp txøøwi Belén, ja'ats t'ejx'ejttip tsunaxy'ampy ja byorreegidi. ⁹ Xjats ja jam jotmøñ t'ejxpattøø ja Dios y'ankilis. Jade'eñi ja jam tyimyikjajtaajky ma ja wyinaty, jøts ja yjantyimchø'jkidøø. ¹⁰ Nimaajyidibik ja ankilis inet ja'adi:

—Kidi mdsø'øgidi, øgyajpxy øy'ayuujk ø nmimimpy. Ja' mee ndukmadoowampy, ni'ijtyi ja jaa'y ja tjantyajotkujk'attit: ¹¹ tø ixyam kye'exy ja CRISTO, ja nwindson'ajtim, ja yiknitsokpi ma ja David jam kyugajp'ajty, ja' kyajpkøjxp. ¹² Ja' idø'øn ja wyinaty ku inet xpaattit tu'uk ja maxu'nk mots'abidity kyø'øgyi jam jiyujkjøø'kx'ii'ñjotp.

¹³ Jaaktyimgyaxø'ktip inet ja may ankilis jam ma ja tyu'ukpi wyinaty, jøts ja Dios ja møk ttukmøjawiidi ttukunuu'kxyjawiidi, yide'en ja wya'andi:

¹⁴ ;Kunuu'kxy mets Dios Teety tsajpjotpit ku øy'ajtin tsuj'ajtin tyaky ya naxwiiñ naxkijxy, jøts ja jaa'y yikmo'odi pøn tmijotkujk'atwandiip ja Dios!

¹⁵ Xjats ku ja ankilis wyimbejtnidøø ku ja ñøjknidøø jap tsajpjøtpy, winets ja jiyujk'ejxpidi nixem niyam ñawyambinaxwa'jkidøø:

—Wants idø'øn tja'myindi Belén, jamts ja t'ats'ijxyindi midi Dios tø xuknija'windi.

16 Xjats idø'øn putyi ñøjkxtøø, jøts ja María jam ojts tjanchpaatti møøt ja José, janch jamdamik ja mutsku'nk tø yikø'øky jiyujkjøø'kx'i'ñjotp. 17 Kuts ja jade'en t'ejxtøø, winets ja tñimadyaktøjkidøø sa ja ankilis ja wyinaty tø tyamimadya'agyidi ja maxu'nk, 18 jøts ja ñigyumaap yjanchajittøø pøn jaty jam wyinaty. 19 Jøts ja María ja'myech ja tyik'ity sa ja wyinaty tø yiknøjmi, ja' ja wyinmaa'ñ'ajtnip. 20 Xjats ja jiyujk'ejxpi wyimbejtnidøø. Møk ja Dios ja ttukmøjawiidi ttukunuu'kxyjawidi ja'agøjxp ku ja wyinaty jade'en tø t'ejxti tñijawidi jøts ku ja jade'en tø yjantyimjaty.

Kuja maxu'nk Jesús'y'atsyiktuk'ijxy ja Dios Teety tsaptøjkjotp

21 Kiduktujk xøøw ja mutsk ojts yikpiktaajki ja ejxa'an ñ'kxkøjxp jøts ja yikxøømøøy JESÚS. Nay ja' ttukxøøw'ajty midi ja María ja ankilis wyinaty tø tyukmadøyi ku ja wyinaty ka'anim tjøtpy'aty.

22 Xjats ku ja tiempì tpaajty wine'en ja wyinaty tø t'a'ejxidi wya'atsti sam ja Moisés kyutujk wya'añin, winetnimts ja maxu'nk ja jam Jerusalén ttaninøjkxtøø ja Dios. 23 Jade'en'ampy idø'øn ja jade'en ttundøø kumi yide'en ja Dios kyutujk yja'ayi: “Tum Dios ja mixyuna'jk yiktamiyoxtip pøn jagyoobi'ajtp.” 24 Xjats idø'øn ja jade'en t'atswindsø'jkidøø sam ja Dios Teety tø tyikutukyin: namajtsk naxpak, pøni ka'ats ja te winets ja tsapak nayide'en namajtsk yiktawindsø'øgit.

25 Jamts wyinaty ja jaa'y tu'uk chøøni Jerusalén pøn txøøw'ajtp Simeón. Janch øy jaa'y idø'øn

ja'. Yjanchja'myejchp idø'øn Dios ja'. Ja'ats idø'øn tjøp'ejx'ejtp ja Israelit kajp juunim idø'øn ja yjadyimy'uknitso'ok'att. Jam ja Espíritu Santo ja wyinaty tmøødi, ²⁶ jøts tø ja wyinaty twanda'aky jøts kunim ja jawyeen t'uk'ext ja Cristo pøn ja Dios Teety kyaxp, winetnimts ja y'ookt. ²⁷ Xjats ja winet ñijkxy tsaptøjkjotp, ja Espíritu Santo ja yiknøjkxip; kuts ja maxu'nk Jesús jam wyinaty ja tyeety tyaak tø yiknijkxyi jøts ja jade'en tpadundi ja kutujk, ²⁸ jøts Simeón ja jam tnixajiyi'ñ kyø'køjxp jøts ja tsaa'ñ'ijty, jøts Dios ja ojts ttukmøjawi ttukunuu'kxyjawi, yide'en ja wyaañ:

²⁹ Dios Teety, tøts inet, wan øts inet jotkujk t'oo'kni.

Tø xpaduñ ja m'ayuujk sa ø xnimaay.

³⁰ Tønim ø nwemp'ixy ja yiknitsokpi

³¹ midi tø xanibiktaagi ja naxwii'ñit jaa'y.

³² Yø' idø'øn tu'ump ja may'ajtin jøts ja jaa'y mja'myatstit mja'byaadit pøn ka' y'Israelitjaa'yidi.

Yø'øgjxp idø'øn yik'ejxkaptit ja Israelit kajp midi tø xwi'ixy.

³³ Xjats ja José janchñigyumaap yjajtøø møøt ja ñidø'øxy ku Simeón ja mutsk jade'en tnigajpxy.

³⁴ Winets Simeón ja kyunuu'kxmyigajpxidøø. Yikajxaktip ja' jøts ja María yiknimaay, ja Jesús tyaak:

—Ejx madow, ja' yø mixyu'nk tø yiktanibiktaagi jøts Dios Teety y'ø'y'ajtin ttukpaajtit may ja Israelit jaa'y. Nay mayts ja tkapaattit ku jaa'y yø may kyagupøkit. ³⁵ Jade'ents idø'øn ja yiknijawit sa pønjabøn wyinmay y'am

yjotp. Mdyimchaachkuwinmayip mets ja øy, tyimchaachjawip mets m'anmija'win ja'.

³⁶ Jamts wyinaty tu'uk Dios kyugajpxymi, Ana ja tø'øxyøjk xyøøw, ja Fanuel ñøøx, ja Aser ja y'aadsidip kyugojidip. Møjaa'tyigøynits idø'øn ja'. Tyimy'una'jkyi ja y'amajtskiyiñ jøts ja ja'ayi wixujk jumøjtyi tmøøtsinaay ja ñiyaa'y.

³⁷ Makta'pxy myaktaxk jumøjts ja wyinaty, jøts ejtpts idø'øn ja jap tsaptøjkjøtpy tmiduñ ja Dios xinaxy tsunaxy, y'amaay'ajtpy idø'øn ja', ka'ap ja tkugayi tku'uugi, ejtp Dios ja t'ajot'aty. ³⁸ Ja Ana dø'øn jap ojts myiñ winet, jøts ku Dios ja ojts ja t'uktukmøjawwi t'uktukunuu'kxyjawi, winets ja tñigajpxøjkiyiñ ja mixy Jesús. Ja' ja tyukmadøøpy pøn jaty wyinaty tjøp'ejxtip jøts ku ja Jerusaléngit jaa'y ñitso'ok'attit.

Ku ja wyimbettø yja'ttøø jadigojk Nazaret

³⁹ Xjats ja wyimbejtnidøø ñøjkxnidi jam kyajpkøjxp Nazaret, jam Galileit y'letjotp, ku ja jade'en wyinaty tø tpadungøjxidi ja Dios kyutujk. ⁴⁰ Jøts idø'øn ja mixyu'nk jam jade'en yeeky, møj møjaaaw, wijy kejy. Dios ja amuum jantyimkyunuu'kxiyip.

Ku ja mixy Jesús yikpaaty jam tsaptøjkjotp

⁴¹ Xumi nøjkxtipts idø'øn ja tyeety tyaak jam Jerusalén winjumøjt ku ja paski xøøw jam tpaaty.

⁴² Jøts ku ja Jesús yjumøjt wyinaty makmajtskni, winets ja ojts ñøjkxti niduki'iyi Jerusalén, jøts ja xøøw ja t'anøjkxidi kumi jade'en ja kostumbri.

⁴³ Xjats ku ja wyimbejtnidøø xøøguixy, winets ja mixy Jesús jamyi tyaanaa Jerusalén, ka'ap ja José ja tkumaydi. ⁴⁴ Jade'en ja wyinmaydi, jam ja

tijy pyamiñidi mayjaa'y agujkp, jøts ja jade'en yø'øxyinajxtøø; jøts ja tja'ixaadyøø tjayiktøødøø tjayik'amidoodøø ja myigu'uktøjkti pøn jaty ja møøt ñay'ijxy'atyidi, ⁴⁵ nima ja tkapattøø. Xjats ja tniwimbejttøø jadigojk Jerusalén jøts ja jam t'ixaadyøjkidøø.

⁴⁶ Kidigøøk xøønim ja tpattøø, jamdamik ja wyinaty tsaptøjkjotp chøøni jam may kyajpxwejpì y'agujkp, jamik ja pyatmadø y jøts ja jam t'amidø y tyiktø y tyiktu'ugi. ⁴⁷ Jøts ku ja jaa'y ja jade'en tmadoodøø, ñigyumaap ja tyimyja'widøø ku ja amwijy tsaachwijy, jøts ku ja tøy janch y'adsø y. ⁴⁸ Xjats ku ja tyeety tyaak ojts y'ijxyi, ñigyumaap ja tyimyjaa'widøø jøts ja tyaak ojts ñi'mxyi:

—¿Ti, u'nk, jade'en myik'adøøjstip? ¿Ti øøts jade'en xjantyatump? Møk øø tø xjantyimyikjotmadyøki wine'enin øøts ixa njawidity, mjayik'ixa'ay.

⁴⁹ Xjats ja Jesús y'adsøø y jøts ja wyaañ:

—¿Tiku ø x'ixa'adi? ¿Ti kidi xnijawidi ku øts nDeety yja' nduujniyit?

⁵⁰ Niwine'enin ja tkaja'gyukidøø ku ja jade'en ñimaajyidøø.

⁵¹ Xjanimts ja tmøødidøø Nazaret, etpts idø'on ja myimadø yidi jøts ja tyaak nugo tjā'myats'ijty sa yjajty. ⁵² Yaak'adøtspts ja Jesús, wej'adøtsp kaj'adøtsp ja'. Jade'ents Dios ja tyajotkujk'atyì ku ja jade'en y'ijxyi, jøts myigu'uk nayide'en yjotkujk'atti.

3

Ku ja Juan Bautista kyajpxwa'kxy abak etjotp

1 Makmojkx jumøjt wyinaty kujk yikutuky ja møj windsøn Tiberio ku ja Poncio Pilato wyinaty wyindsøn'aty jam Judea, jøts ja Herodes jam Galilea, jøts ja myiga'ax Felipe jam Iturea jam Traconite, jøts ja Lisianas jam Abilinia wyindsøn'aty. 2 Ja Anás møøt ja Caifás ja' idø'on wyinaty møjteetywindsøn'ajttip ku ja Juan, ja Zacarías myajnk, ja Dios tyukmadoji ja y'øgyajpxy ja y'øy'ayuujk jam abak etjotp. 3 Xjats ja ojts t'ayø'øy'abidsimy ja et jam møj nøøba'am midi txøøw'ajtp Jordán, jøts ja jaa'y ttukmadøy jøts ku ja ñøbattit, jøts ja tyiktø'ødit tyiktuuda'aktit ja wyinmaa'ñ, wan tyiktigatsti ja chinaa'yindi winets ja yikpojkipimaa'kxtit. 4 Xjats ja jade'en yjanchtuuynøø yjanchjajtøø sa ja Dios kyugajpxy Isaías wyinaty tø tjaadyañ ja ayuujk ku ja wyā'añ: Paty ja kugajpxy ñøjkxt jawyeen jam abak etjotp jøts ja myigu'uk ja tnøjmit møk'ampy:

“Awejxidi ja Dios y'ixpøjkin, yiktøwdi yiktuuda'akti ja mwinmaa'ñ yikxon.

5 Pønts ja kya'ukupøkp wan ja tyimyjapøni, ni'ijtyi ja tum jade'en tkupøkt.

Yik'øyip yiktuuda'akp ja' winmaa'ñ ku wyinaty pønjabøn tø wyinmaamyā'aty.

6 Jade'ents ja naqxwii'ñit jaa'y ni'ijtyi t'ejxtit sa dø'on ja Dios tyaky ja nitso'ok'ajtin.”

7 Xjats ku ja Juan ja mayjaa'y jam ñimejniyøø jøts ja tyiknøbatt, jøts ja tnimaay:

—iMee miku! ¿Pøn mee tø mnii'mxyi jøts ku jade'en mgayiktabayø'ødyit ja mbøky, jøts ku yø'øyi chøkyi ku meets yā nøbajtpi tø mmiñ?

8 Yikxon idø'on mjaa'y'attit, wan idø'on tyik'ijxy

jøts ku ja mdsinaa'yin tø xyiktigatsti. Kidi mee kò'ømyi mnawya'añiyi: “Tixi ka'ap ti chøkyi, kumi ja Abraham adøm n'apteety'amøj'ajtyindip”; jøts ka'ats yjade'eni, ti Dios kamaajyip, øy ja pøn ttukmigu'uk'att ja Abraham pøni pøn ja kò'øm y'a'ejxip. ⁹ Jøts tsojk ja nøjkx yiktiidyuñ pøn jaty tkami'øy'ajtip ja Dios.

¹⁰ Xjats ja mayjaa'y ja yiktøøjøø y'amidoojøø:

—¿Ti øø ndu'ump?   ¿Sudso'ampy øø nwinmaa'nbyaatt?

¹¹ Jøts ja Juan y'adsojimbijty:

—Pøni pøn ja pyikta'aky, pøni pøn ja yjujky'ajtin may'ampy tjagyajtip, wants ja tmo'odi kujkwa'kxy pøn niti kidyimy'ejtixidip; pønts ja kyaajyik yjøø'kxik jam, wan ja nayide'en møøt tjøø'kxwa'kxtit pøn ja kyaajyik y'uujkik kidyimy'ejtixidip.

¹² Winets ja yikugubajtpidi myemidi jam nøbajtpi, jøts ja Juan yik'amidøøy:

—Windsøn, jøts øøts, ¿ti øø ndu'ump?

¹³ Jøts ja Juan ja y'adsoojidøø:

—Kidi kugujuu'ñ ne'egi ne'egi x'amidowdi, ja'ayi dø'øn mbadu'undip sa kyutukyi.

¹⁴ Jøts ja tseptumbidi winaagin tyiktøømidøø:

—¿Jøtsimts øøts, ti øø ndumip?

Xjats ja t'adsøøy:

—Kidi pøn o ti xpøjkxidi aguwanikøjxp, kidi pøn o ti xanitaayibyatti; tajotkuk'atti ja mmijuu'ndyi.

¹⁵ Ixjam idø'øn ja mayjaa'y wyinaty y'awejxti, ja' ja tyajotkukiwyandip, yide'en idø'øn ja wyinmaydi jøts ku ja Juan ja' idø'øn Cristo. ¹⁶ Jøts ja Juan ojts tnigajpxy, ttukmadøøy ja mayjaa'y:

—Tiy janch ixyam ndyimdyukmadowdi jøts ku øts yø'øyi tø nnimiñ jøts meets ja nøø nduktanøbattit; jats ø tu'uk ix'oojk xpamiñ pøn meets ja Espíritu Santo mduktatøkiyip, jøts ja' tmime'ent ja tii'dyu'unin. Møk'ampy kutujk ja tmimiñ, nija'baat ø xkapaat'aty jøts øts ja nugo nwinaxt. ¹⁷ Jade'en ja ttu'unt ja naxwii'ñit jaa'y sam ariin yikwigumyín. Abiky ja tpiktaajkit ja y'ak jøts ja tñitø'øty ja jøøn midi nijuuni kape'tsp, jøts ja ariinbajk abiky yikpøkjø'økt, jade'ents idø'øñ ja jaa'y yiktu'undit sam pønjabøn tmi'øy'aty tkami'øy'aty ja Dios.

¹⁸ Jade'en idø'øñ ja Juan ja t'ana'amín'aty, jade'ents ja ttukmadøy ja mayjaa'y ja øgyajpxy ja øy'ayuujk. ¹⁹ Ñayi wyingugajpxiyi'ñ ja møk ja windsøn Herodes ku ja tñidø'øxy'aty ja Herodías, ja myíga'axy Felipe ja ñidø'øxy, jøts ñayi tyamigajpx ja' sa jaty ja jam wyinaty tyundigøy; ²⁰ xjats ja Herodes ka'ap ja tmøjpiakta'aky, jaaktyimdyundigøøy ja', ojts Juan ja tyikpuxøktøki.

Ku ja Jesús ñøbety

²¹ Ku ja Juan wyinaty ka'aním yiktsummy, ku ja jam tyiknøbejty ja mayjaa'y, winets ja Jesús jam ñøbajtmøø; ixjam ja wyinaty Dios'ajot'aty ku ja tsajp y'awaajch ²² jøts ja Espíritu Santo ja jade'en ñigida'agyi ejxim tsapak, wa'ats ja yik'ijxy, winets ja Dios Teety y'ayuujk yikmadøøy, yide'en ja jap tsajpjøtpty wya'añ:

—Øts me n'U'nk'ajtpy; ndsøky'ajtpy mets jøts njantyajotkujk'ajtpy mets.

Ja jaa'dyi pøn jaty ja Jesús tyeety'apip

²³ Ee'pxmajkin ja Jesús wyinaty ja yjumøjt ku ja tyunk ja tjøpwa'jkíyí'ñ. Nømdip idø'øñ jøts ku ja

teedyi ja José. Jøts ja José tteedyi'aty ja Elí, ²⁴ jøts ja' ja Matat, jøts ja Matat ja Leví. Jade'en ñabyayø'øyi Leví ja Melqui, Melqui ja Jana, Jana ja José, ²⁵ José ja Matatías, Matatías ja Amós, Amós ja Nahum, Nahum ja Esli, Esli ja Nagai, ²⁶ Nagai ja Maat, Maat ja Matatías, Matatías ja Semei, Semei ja José, José ja Judá, ²⁷ Judá ja Joana, Joana ja Resa, Resa ja Zorobabel, Zorobabel ja Salatiel, Salatiel ja Neri, ²⁸ Neri ja Melqui, Melqui ja Adi, Adi ja Cosam, Cosam ja Elmodam, Elmodam ja Er, ²⁹ Er ja Josué, Josué ja Eliezer, Eliezer ja Jorim, Jorim ja Matat, ³⁰ Matat ja Leví, Leví ja Simeón, Simeón ja Judá, Judá ja José, José ja Jonán, Jonán ja Eliaquim, ³¹ Eliaquim ja Melea, Melea ja Mainán, Mainán ja Matata, Matata ja Natán, ³² Natán ja David, David ja Isaí, Isaí ja Obed, Obed ja Booz, Booz ja Salmón, Salmón ja Naasón, ³³ Naasón ja Aminadab, Aminadab ja Aram, Aram ja Esrom, Esrom ja Fares, Fares ja Judá, ³⁴ Judá ja Jacob, Jacob ja Isaac, Isaac ja Abraham, Abraham ja Taré, Taré ja Nacor, ³⁵ Nacor ja Serug, Serug ja Ragau, Ragau ja Peleg, Peleg ja Heber, Heber ja Sala, ³⁶ Sala ja Cainán, Cainán ja Arfaxad, Arfaxad ja Sem, Sem ja Noé, Noé ja Lamec, ³⁷ Lamec ja Matusalén, Matusalén ja Enoc, Enoc ja Jared, Jared ja Mahalaleel, Mahalaleel ja Cainán, ³⁸ Cainán ja Enós, Enós ja Set, jøts Set tteedyi ja Adán, jøts ja Adán ja Dios Teety.

4

Ku ja Jesús ja miku' tyaguwaníyi jøts ja yikpøkyunwa'añi

¹ Xjats ja Jesús wyimbijty jam Jordángit nōō agō'ōm. Tō ja Espíritu Santo ja tyatōjkiniyi jōts ja jam yiknōjkxōō tō'ōts etjotp mā niti kya'ity. ² Jamts ja ojts chōōni wixijkxyōōw jōts ja miku' ja jam yjot'ejxwā'añi. Niti ja tkajii'kxy jadine'en jōtsnim ja pyaajtōō ja yuu. ³ Winets ja miku' ja ñimaajyōō:

—Pōni janch ku me mjanchDios U'ngi yik'ōyi yō tsaa tsapkaaky.

⁴ Jōts ja Jesús t'adsojimbijty:

—Yide'en jap nōkyijxpy wya'añ: “Kuuyi Dios kyajpxy mōj, kidi ja'ayip ja naxwii'ñit jaa'y nugo tyajujky'ajttip ti jaty yikjōō'kxp.”

⁵ Xjats ja miku' ja ojts wyaanijkxyi jam mōj kojpkōjxp, jōts ja jam tyuk'ejxōō wine'enin ja kajp naxwiiñ. ⁶ Yide'en ja miku' ñimaajyōō:

—Nmōōgyōxp mets ya'at tuki'iyi wine'en ōts yō kajp nnitani ja mōj ja mutsk. Jade'en ōts yō tō nyikmō'oy, ōyts ōts yō pōn ndyimyō'ot pōni pōn ōts yō nmo'owampy. ⁷ Pōni xwinguxanaapy ōts jōts ō xwindsō'ogit, winets mets yō tuki'iyi xja'ajtkōxt.

⁸ Xjats ja Jesús t'adsōy:

—Miku' jiwā'ak. Kidi ōts ya xwin'ixy, pō yide'ents ja Dios kyajpxy wya'añ: “Ja Dios Teety tu'ugyi mwindsō'ogip, ja' tu'ugyi mduujnip ja yja' pōni sa ja wya'añ.”

⁹ Xjats ja miku' ja wyaanōjkxkojmiyōō jam Jerusaléngit kajpkōjxp jōts ja tsaptōjkōjxp yikpajtiyōō, jōts ja ñimaajyōō:

—Pōni janch Dios U'nk mets, katswoon ya;
¹⁰ pō nōmpxi Dios kyajpxy jōts ku ja tnōjmit ja y'ankilis jōts me myik'ejx'ett, jōts ku me ka'ap ti

mjatit. ¹¹ Mets ja mdsa'anjø'øgit jøts mdeky ja tsaa kyakumit kyayo'odsit.

¹² Xjats ja Jesús t'adsøøy:

—Janch nayide'ents ja Dios kyajpxy wya'añ: “Kidi mDios xjot'ixy.”

¹³ Jade'ents ja miku' nisudso'ampy kya'ukwinmaa'nbyatnaa sa ja tjaakjot'ejkkojt ja Jesús, jøtsnim ja jade'en ñimyajtstuujtø.

Ku ja Jesús tjøptøki ja tyunk Galileit etjotp

¹⁴ Jøts ja Jesús ñøjkxnaa Galilea, møk'ampy ja Espíritu Santo ja wyinaty tø tyatøkyyi, jade'en ja tmøøt'aty, tum ja' idø'øn ja jaa'y wyinaty y'aawwidip y'ayuujkidip o madsoo. ¹⁵ Yats ja yik'ixpiky ma jaty ja tsaptøjk jam, jade'ents ja o pøn kyajxa'agiyi.

Ku ja Jesús yja'jty jadigojk Nazaretit kajjotp

¹⁶ Jøts ja ojts ñijkxy Nazaret, jam kojpkøjxp ma ja wyinaty tø myutsk'aty. Poo'kxin xøøw wyinaty ku ja tyøjkyyi'ñ jam tsaptøjkjotp, jade'en idø'øn ja tkostumbri'aty, xjats ja tmiwa'kukyyi'ñ ja Dios kyajpxy jøts ja tkajpxy. ¹⁷ Ja nøky ja wyinaty tø yikømø'øy midi ja Dios kyugajpxy Isaías yjaay; jøts ku ja ojts t'agiibyaky, ja' ja jap pyaajt ma jap wyinaty yide'en kyøxja'ayi:

¹⁸ Dios Teety øts ja y'Espíritu Santo xpudøjkip, ja' ø xmøøpy, ja' ø xpiktakp jøts øts ja ayooði jaa'y ndukmado'odit ja øgyajpxy ja øy'ayuujk; ja' ø tø xkexy jøts øts ja ngajpxjot'amøkidit pøn amjotmay'oo'ktip tsaachjotmay'oo'ktip, jøts øts ja nyik'awa'atspidsø'ømdit pøn jade'en ejtnidip sam tsumy jaa'yindi, jøts øts ja nyikwin'ejxwa'kxtit pøn wimbeets kugoots ejttip;

jøts øts ja nyik'awa'atspidsø'ømdit pøn øy sagasa yiktundip;

19 jøts øts ja Dios Teety ja yiknitsø'ok'ajtìn nnigajpxiyit.

20 Winets ja Jesús t'agimyuiky ja nøky, jøts ja ojts tkømø'øy ja tumbi, jøts ja y'ixaajky, jøts ja mayjaa'y ka'ap ja y'ukni'ejxujtniyi. 21 Xjats ja kyajpxøjkijyi'ñ jøts ja wyaañ:

—Ixymts idø'øn yø jade'en tø yjaty tø kyubety mee mwingujky sa ja Dios kyajpxy wya'añin.

22 Jøts ja ni'ijtyi t'ødyejtøø ja Jesús, ñigyumaapts idø'øn ja tjawidi ku myadya'aky ja amdsub tsaachuj pøni sa jaty ja ñii'mxyidi, jøts ja xem yam ñayiktiyidi:

—¿Kidi ja Joséjip idø'øn ya'at ja y'u'nk?

23 Jøts ja Jesús wyaañ:

—Tiigyajpxy yide'en meets inet mdyimwya'añ: “Tsøøyibi, nachøøyi kø'øm”; mnayinømdipts inet: “Jade'en sa øø tø nnimadøy m'adi'ich jam Capernaum, tu'unts inet ya nayide'en mgø'ømnaæxkijxy mgø'ømkajpxkijxy.”

24 Jøts ja yjaakwaañ:

—Tiyjanch meets idø'øn nnøjmi jøts ku ni tu'ugin Dios kyugajpxy kyayikupiky kyø'ømnaæxkijxy kyø'ømgajpxkijxy. 25 Tyimñømp øts, kawinaak ja ku'øktyø'øxy ja wyinaty ya Israelit etjøøjty ku ja Dios kyugajpxy Elías y'atsinaay, ku et kyatuuy tigøøk jumøjt jagujkp winets ja yuu yjanch'ijty o magajp; 26 ni tu'ukts ja kyayiktanigajxtøø ja Elías ya Israel, ne'egi ja' Dios ja tyanigajx pøn jam wyinaty tsinaapy Sarepta, jam Sidón kajp wingon.

27 Nay jats jaa'y wyinatymidi ya Israel pøn putstip

ku ja Dios kyugajpxy Eliseo yjaa'ajty, jøts ja ni tu'ugin kyataadyøø ja pyu'uts. Pøn txøøw'ajtp Naamán, ja' ojts ne'egi ja yja' tyay pøn jam Siria kunaajx'ajtp kugajp'ajtp.

²⁸ Xjats ku ja jade'en tmadoodøø jøts ja yjantyimy'ambøjktøø pøn jaty jam wyinaty tsaptøjkjotp. ²⁹ Ojts ja tnibidø'økti ja Jesús, jøts ja tkajxpidsømdi jam kajpjotp, jøts ja tyiknøjkxtøø jam kojpkubajkp mā jam tu'uk ja kats'aaaw, jamts ja tkutejnaxwā'andi. ³⁰ Jøts ja Jesús jadi'iñi jam mayjaa'y agujkp ñajxy jøts ja jade'eñi chøø'ñ.

Tu'uk ja yaa'dyøjk pøn ja miku' tø tyatøkiyi

³¹ Jøts ja ojts ñijkxy Capernaumit kajpkøjxp midi jam Galileit etjotp tamp, jamts ja tyik'ixpiky ja jaa'y ku poo'kxin xøøw. ³² Ñigyumaap ja tjawidi ku ja jade'en yik'ixpikyidi, kumi tum ja' ja kyajpxy midi kutujk møøt.

³³ Jamts tsaptøjkjotp wyinaty tu'uk ja jaa'y pøn ja miku' wyinaty tø tyatøkiyi, ja'ats ja møk yikwajnoø:

³⁴ —Majstutk øøts; ¿ti øø xanibøjkip, mets Jesús Nazaretit jaa'y? ¿Ja' me tø xnimeni jøts øø xyikudigø'øty? Wa'ats me n'ejxkapy mbøn mets, pø Diosxi me m'u'nk'ajtip.

³⁵ Xjats Jesús ja miku' t'adsøøy, yide'en ja tnimaay:

—¡Amøñi et, kidi mgajpxy, jøts majtstu'ut yø jaa'y!

Winets ja miku' tyiknaxkidaajky ja jaa'y jøts ja ttawaajch ja jaa'y, nika'ap ja sa ttuun. ³⁶ Ni'ijtyi ja jaa'y yjantyimchø'jkidøø jøts ja xem yam ñawyajnidøø:

—¿Ti kajpxy ti ayuujk yø jade'en kyajpxpy?
jMøjta'aky yø t'ane'emy yø miku' jøts yø jatyi
chø'øgi!

³⁷ Ja Jesús idø'øn yik'aawip yik'ayuuujkip øy
madsøo.

*Ku ja Jesús tyikmøkpiky ja Simón Pedro
tyaakmø'jt*

³⁸ Xjats ja pyidsiimy jam tsaptøjkjotp jøts ja
ojts ñijkxy jam Simón tyigam, jamts ja tyøjkii'ñ.
Pøjkip tamik ja Simón jam wyinaty ja tyaakmø'jt,
jantyimyjøn'oo'kp ja wyinaty. Winets ja Jesús
yikniamaay jøts ja ttu'unt ja may'ajt jøts ja t'ext.

³⁹ Jøts ja ojts t'ixy, ojts ja ñaxkøy mā ja pamaa'y
jam wyinaty, jøts ja møk twingugajpxiyii'ñ
ja jøømba'am, jøts ja jatyi wyinaajky, jøts ja
jaa'y nay jatyi tyanaagyukiyii'ñ, jøts ja kø'øm
t'ejxpinaaxwa'aky ja kaaky ja jii'kxy.

Ku ja Jesús tyikmøkpiky ja maabyamaa'y

⁴⁰ Kuts ja xøøw yjaxnaa, winets ja Jesús ojts
yiktaninijkxy ja maabyamaa'y pønity jam sagasa
jajtp; jøts ja ojts tu'uk tu'uk tkønixajy, jøts ja jade'en
tyiktsokijxy. ⁴¹ Nay jamts ja winaaginmidi pøn ja
miku' ttawajtsidøø nayide'en, jøts ja yjanchnømdi
møk:

—Dios U'nkxi mets.

Jøts Jesús ja møk twingugajpxiyii'ñ, ka'ap ja tyik-
jaty jøts ja kyajpxtit, pø ñijaa'widipxi ja' jøts ku ja'
Cristo.

Ku ja Jesús kyajpxwa'kxy jam Galilea

⁴² Xjats ku xyii'ndyaajky, jøts ja Jesús chøø'ñ
kajpjotp jøts ja ñijkxy jam mā pøn kya'ity. Jøts ja
mayjaa'y ja yjanch'ixa'ayi jøtsnim ja yikpaajty mā

ja jam wyinaty. Yikta'aníwyandip idø'øn ja', ka'ap ja tmajtstu'utwa'andi jøts ja choont, ⁴³ yide'ents Jesús ja ñimaajyidøø:

—Nayi nnigajpxwampy øts ja Dios y'øgyajpxy y'ømyadya'aky o magajp, pø ja'agøjpxxi ø tø nyikexy.

⁴⁴ Jøts ja Jesús jam jade'en kyajpxwa'kxy mā jaty ja tsaptøjk jam Galilea.

5

Ku ja ajkx may'ampy yikma'aky Jesús myilagri'ajtingøjxp

¹ Tuk'ojk idø'øn ja Jesús jam yikpaajty mejy agø'øm mā txøøwi Genesaret; jamts ja mayjaa'y ja ñimejniyøø jøts ja t'amidodukwa'andi ja Dios y'øgyajpxy y'ømyadya'aky. Janch yik'atejmujknipts idø'øn ja Jesús jam wyinaty ² ku ja t'ejxpaajty majtsk ja barki tawa'ats jam nøø adsay agø'øm, tø ja ajkxmakpi jam wyinaty pyidsømgøxti, jam tya'ajkxmaajk ja wyinaty tpujti. ³ Winets ja Jesús tu'uk ja barki ttatøjkiyii'ñ midi ja Simón yja'ajtpy jøts ja tnimaay wan tniyikjiwa'aky waani jøts jam wingon kidyimdyā'ant møøt ja tsayjoojt. Jøts ja jam jade'en y'ixaaiky, jøts ja jam tyik'ixpøjktøjkiyii'ñ ja mayjaa'y. ⁴ Xjats ku ja kyajpx'abajtiyii'ñ jøts ja tnimaay ja Simón:

—Yiknøjkx yø barki jam mā yø nøø køjnkjawi, jamts xniwejtspattit yø mda'ajkxmaajk.

⁵ Jøts ja Simón t'adsøøy:

—Windsøn, tuktsunaxy øø tø njanchjatuñ, ni tu'ukts øøts n'ajkx tø ngapaaty; nøøwejtspatp øts

inet yø nda'ajkxmaajk jadigojk, pø tøxi me mwā'añ møk'ampy.

⁶ Jøts ku ja jade'en ttundøø, may ja ajkx ja ojts tmatsti, janch køøtswambim ja tya'ajkxmaajk ja'adi. ⁷ Winets ja tmiyamdøø ja myigu'ukti

pøn jam wyinatyi jadu'ukpi barkijotp jøts ja pyudøkiyidit. Nøjkxti dø'øn ja jam, ojts ja barki ja majtsk tyik'ujtskøxti øy ja yjawi yjanchkøjnkøjkinidit. ⁸ Xjats ku ja Simón Pedro ja ojts jade'en t'ixy, winets ja twinguxanaay ja Jesús jøts ja tnimaay:

—Windsøn'ajtim, majtstutk øts, ka'ap øts yø xpaat'aty jade'en, pojkpitumbi jaa'y øts.

⁹ Janch tsø'jkiñip idø'øn ja Simón wyinaty jøts nayide'en ja myigu'ukti, ja'agøjxp ku ja ajkx ja wyinaty jadine'en tø tma'akti. ¹⁰ Nayi tsø'jkips idø'øn ja Jacobo møøt ja Juan, ja Zebedeo y'unajkti pøn ja Simón møøt ñamyigu'uk'atyiyi. Jøts ja Jesús tnimaay ja Simón:

—Kidi mdsø'øgi, ixyamyi nduknijawidit sudso jaa'y ja nitso'ok'ajtin tpaatt.

¹¹ Jøts ja byarki ja jam nøøba'am tyikja'attøø, jøts ja jamyi tnikakøjxtøø tuki'iyi, jøts ja tmøødidøø ja Jesús.

Kuja Jesús tyiktsø'øky ja jaa'y pøn jadi'iñi putsnip

¹² Kuts ja Jesús jam wyinaty tu'ukpi kajpjtöp, winets yja'jty tu'uk ja jaa'y, møj pu'uts pa'am ja pøjkip, jøts ku ja Jesús yik'ejxpaajty jøts ja twinguxanaay. Jamyi ja ñamyujtstaajkøø jøts ja tminuu'kxaajky, yide'en ja tnimaay:

—Teety, mmøøt'ajtpy mets ja møk'ajtin jøts ø xyiktso'okt, yiktsokts øts mdsojk'ajtingøjxp.

13 Jøts ja Jesús ja ojts tkønixajy, yide'en ja tnimaay:

—Ndsøky'ajtpy øts jøts mdsø'okt, tsokni.

Ja'ayi ja jade'en wyaañ, jatyi ja pu'uts wyinajky.

14 Xjats ja Jesús møk'ampy tnimaay ja jaa'y jøts kidi ja pøn ttukmadøy. Yide'en ja tnimaay:

—Jamyi dø'øn mnøjkxt jam teety wyindum, jamts xpikta'akt ja myojxin midi ja Moisés ñi'ana'am, ja'agøjxp ku tø wyā'ach ja mbu'uts. Jade'ents ja jaa'y ja t'ejxtit tnijawidit jøts ku tø mdsø'øky.

15 Yikmøjpikta'adøtsp idø'øn ja Jesús, may ja jaa'y ja ñimen'adi'ichiyi, namay ja ñamyukyidi jøts ja pyatmadøyi, jøts ja tnankyiktso'okwa'añidi ja pya'am. 16 Ja Jesús jam ja ñijkxy mā abak et mā niti kya'ity, jamts ja Dios Teety t'ajot'ajty.

Ku ja Jesús tyiktsøøjky ja køxujxpi pakxujxpi

17 Tuk'ojk idø'øn, jam ja Jesús wyinaty yik'ixpiky, jamts idø'øn ja fariseotøjk møøt ja kajpxwejpitøjk wyinaty chøønidi wine'enin ja wyinaty tø choondi o magajp, pømbi mendip Galileit etjotp, Judeit etjotp, jøts Jerusaléngit etjotp; ku ja Jesús tnankyjay'ijxyi ja Dios Teety myøk'ajtin ku ja pamaa'y ja tyiktsø'øky. 18 Winets ja jaa'y tkiiya'jttøø tu'uk ja pamaa'y pøn køxujxp pakxujxp, jøts ja jap tøjktøtpy tyiktøkwiya'andi jøts ja ttawingugi'yidit ja Jesús. 19 Nimats kya'awa'adsi mā ja tyøkidit kumi janch mayjaa'y jam wyinaty. Xjats ja tøjkiixpy pyajttøø, jøts ja ojts tnikiidyu'utti ja tøjki, japts ja tyikwinajktøø ja pamaa'y jøts ja ttawingugi'yidøø ja Jesús jap mayjaa'y agujkpy.

20 Kuts ja Jesús ja ojts jade'en t'ixy kudam ja

amumdu'uk ja yjanchja'win tjagyapti, jøts ja pamaa'y ja tnimaay:

—U'nk, nbøkmyee'kxpy mets.

²¹ Winets ja wyinmaadyøjkidøø ja kajpxwejpitøjkti møøt ja fariseotøjkti, yide'en ja wyinmaydi: “¿Pøn yø jaa'y jade'en, tigøjxp ku Dios yø jade'en twingajpxnaxy? ¿Pøn ja pøky ya t'ukmaa'kxp, kidi tu'ugyip Dios pyojkpimee'kxy?”

²² Wa'ats ja Jesús ja tnijawi sa ja wyinaty wyinmaydi, jøts ja tnimaay:

—¿Tigøjxp ku jade'en mwinnmaydi? ²³ ¿Ja ti ne'egi jawaani jajtñi, kuts yø pa'amjaa'y nnøjmit, “Mee'kxpy øts yø mbøky”, uk ku nnøjmit: “Wa'kuki, pøkmukni yø mmaabajt jøts nøjxni mdigam”? ²⁴ Ixyamnim meets inet x'uk'ext mabaat øts idø'on ja møk'ajtin nmøøt'aty ya naxwiin jøts ø nmaa'kxt ja pøky.

Xjats ja tnimaay ja køxujxpi pakxujxpi:

—Pidøkni, wa'kukiñi, wejtsjø'øk yø mmaabajt jøts mnøjxnit mdigam.

²⁵ Jaty ja køxujxpi pakxujxpi pyidi'jky, jøts ja tyanaagyukyñi jam mayjaa'y agujkp. Wyejtsmujk ja myaabajt ja' ma ja jam wyinaty kyo'kni, jøts ja nøjxnaa tyøjkwindum, møk ja Dios ja ttamøjawwi. ²⁶ Jøts ja ñigyumaap tja'widøø ni'ijtyi, ojts Dios ja ttukmøjawwi ttukunuu'kxyjawwi, yide'en ja wya'andi ja ñichø'øgi adøtsni:

—Ixyamnim inet ja tø n'ijxyindi midi niwindi kayik'ejxpnim.

Ku ja Jesús tpawaay ja Levi

²⁷ Ku ja jade'en y'ukjajty, xjats ja Jesús jam pyidsimy, ojts chøøn jøts ja t'ejxpaajty tu'uk

ja yikugubajtpi, jam ja wyinaty chøøni ma ja ttukugubety ja jaa'y øy tyii'ji, jøts ja tnimaay:

—Møødik øts, møøt widejtk øts.

²⁸ Winets ja jatyi tyanaagyukiyi'ñ, jøts ja tuki'iyi tum jam tnikakijxy, jøts Jesús ja tmøødiy'i'ñ.

²⁹ Jøts ja Leví xøøw ttuñ jam tyøjkwindum jøts ja twindsø'jkii'ñ ja Jesús, mayts ja yikugubajtpi jam wyinatyi møøt jadu'ukpi jaa'dyi. Jade'en ja jam møøt twindsøønidi ja kaabyajt.

³⁰ Xjats ja fariseotøjkti møøt ja kajpxwejpitøjkti tpagajpxnibøjkidøø ja Jesús pyabøjkpi, jøts ja tnimaadyøø:

—¿Tiku meets yø xmøøtkay yø yikugubajtpitøjkti møøt yø ka'øyjaa'dyi?

³¹ Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja tnimaay:

—Pøn tkaja'widip ja pya'am, ti tsøøyibi ja t'ukyikwa'andit. Ja' ja tyik'amaadyaktip pøn pamaa'dyi, pøn pya'am tja'wiy'ejttip.

³² Kidi ja'ajipts ø tø nnimiñ pøn niwine'en kanabyøkyja'wiyidip. Ja' ø tø nnimiñ pøn tja'widip ja pyøky jøts ku ja pyøkmyøødidi, jøts tyiktigatstit ja chinaa'yindi.

Ku ja Jesús yiktibyijky tigøjxp ku ja kya'ayuu'atti

³³ Xjats ja tiibyøjktøø ja Jesús jøts ja tnimaadyøø:

—¿Tiku yø mbabøjkpitøjk janch nekim kyaydi tyøjkxti, jøts yø Juan yja' yjanch'amaay'atti møøt yø fariseotøjkti? Ni kyakaydi kyajøø'kxti, janch tsapkajpx'ejttip yø'.

³⁴ Winets ja Jesús t'adsøøy:

—¿Ma meets jade'en tø x'uknijawi jøts ku tø'øxy ñigaabyi tø'øxy ñi'ukpi winet y'amaay'atti winet kyakaydi kya'uukti ku ja jemyaa'y jamni?

³⁵ Abikñimts ja tiemp̄i tyimyja'tmit ku ja jemyaa'y wyinaty kya'uk'ejtñi ku ja jam wyinaty t̄o cho'oni; jaanimts id̄o'øn tiy p̄on kya'ukaañit kya'uk'ukñit, jaanim id̄o'øn ja y'amaay'attit.

³⁶ J̄ots ja nay ja'aḡōjxp ya'at ttanimadyakt̄ōjkiyñiñ:

—Ka'axi p̄on wyetpach tta'agiyi jemwyet midi tyimyjemñim, ku ja jade'en yiktu'unt j̄ots kumi mujkpi ja jemwyet j̄ots ja t̄jaaktyimgȳōo'tsni ja wetpach, jaaktyimyiwenip ja kȳōo'ts'ajt̄in ja'.

³⁷ J̄ots ka'ap p̄on vino tta'adami po'duk midi nam̄i'kxñim, ku ja jade'en ndu'unint jatyi ja tyikmiḡōo'dsi ja po'duk, windiḡōo'pyts tuki'iyi, windiḡōo'py ja vino, windiḡōo'myipts ja po'ak.

³⁸ Paty ja vino midi ñam̄i'kxñim nda'ada'amyin ja jembyo'ak j̄ots jade'en nimidi kyawindiḡo'oty.

³⁹ Nayide'ents ka' p̄on t'uukwa'añ ja vino midi nam̄i'kxñim. P̄on t̄o t'uukyujni ja vino midi jekyip mi'kxñi, xumi ja' ja ch̄ōjkpy, kumi n̄omp ja tukajpxyi: “Ȳo jekyip mi'kxyip tyimyo'y, ka'ap ȳo midi tmi'abaaty.”

6

Ku ja Jesús tt̄ōjt̄ō ja ariin yam poo'kxin x̄ōow

¹ Poo'kxin x̄ōow id̄o'øn, winets ja Jesús jam wyinaty ñaxy jam kamjotp m̄ōot ja pyab̄ōjkpit̄ōjk, ja'ats jam wyinaty tt̄ōjt̄ip ja ariin t̄ōom; j̄ots ja twixatsti ja ariinbajk j̄ots ja t̄j̄ōo'kxti. ² J̄ots ja fariseot̄ōjk win̄aagin yikt̄ōōjid̄ōo, yide'en ja yiknimaadȳōo:

—¿Tiku jade'en m'ad̄o'otsti midi ka'ap pyaat'atyi yiktu'unt poo'kxin x̄ōow?

³ Xjats ja Jesús y'adsøø:

—¿Ka'aním meets ja Dios kyajpxy x'ijxy midi tñigajpxp sa ja David tuk'ojk tmøøt'adijch ja myigu'uk ku ja wyinaty yjantyimyuu'oockti? ⁴ Pø tsaptøjkjøtpyimxi ja tyøjkii'ñ, japts ja tñixajiyi'ñ ja kunuu'kxy tsapkaaky, jøts ja tkaadyøø møøt ja myigu'uk pøn jaty ja jam wyinaty myøøt. Yam ja ka'ap yjapaat'atyidi jøts ja tka'adyit ja'abi tsapkaaky, ja teetyøjkti ja paat'ajtidip kya'adyip.

⁵ Nayide'ents ja wyaañ:

—Ngudanaapy øts ja naḡwii'ñit jaa'y, jøts øts wamp ti paat'ajtip kapaat'ajtip yiktu'unt ku poo'kxin xøøw.

Ja jaa'y pøn ja kyø' jadi'iñi tøtsnip

⁶ Jadu'ukpi poo'kxin xøøwts idø'øn ja'agøjmyi ku ja Jesús tyøjkii'ñ jam tsaptøjkjøtp, jamts ja yik'ixpøjktøjkii'ñ. Japts wyinaty tu'uk jaa'y midi y'aga'ngyø' xujxp; ⁷ jøts ja kajpxwejpitøjk jam tpa'ejxti tpagowdi ja Jesús, ja' ja y'ejxwandip pøni y'ukyiktsøkpø idø'øn ja pamaa'y ja' ku poo'kxin xøøw, jade'ents ja tni'øøniwya'andi. ⁸ Ti wa'ats ja tñijawi sa jaty ja wyinaty wyinmaydi jøts ja jaa'y ja tñimaay midi wyinaty kyø' xujxp:

—Tani, jøts ixem nøjkx mdani kujk'am.

Jaty ja jaa'y tyanaagyukii'ñ jøts ja jam ñijkxy tanaabyi. ⁹ Winets ja Jesús tñimaay ja mayjaa'y:

—Nyiktø'ødip nyik'amido'odip inet yam: ¿Midi'ibi ndu'unimp ku poo'kxin xøøw, midi'ibi kutuky ku n'ødyu'unint u ku nga'ødyu'unint? ¿ku nyiktsoojkint u ku nyik'o'jkint?

¹⁰ Jøts ja twin'ejxkijxy pøn jaty ja jam wyinaty ttamujkiyip, jøts ja tñimaay ja pamaa'y:

—Xajtøw.

Tsoojk ja' jøts ja xyajtiiy. ¹¹ Jøts ja yjadu'ukpi jaa'y yjanch'ambøjktøø, jøts ja xem yam ñawyajnidøø, agø'ømyi sudso'ampy ja tjadyimy'ukyikpøkyā'adit ja Jesús.

Ku ja Jesús twiwijch nimakmajtsk pøn wyinaty kyudanaabyi'atwampy

¹² Winet ets ja Jesús ñijkxy Dios'ajot'ajtpi jam kōjpkøjxp, jam ja Dios Teety ja tmigajpxy tuktsunaxy. ¹³ Jøts ku xyiijndyaajky, jøts ja twaadsogijxy pøn jaty ja pabøjkip, jøts ja twiwijch nimakmajtsk pøn ja tyejtīp kudanaabyitøjkti. ¹⁴ Ja'ats idø'øn ja'adi ja Simón midi ja xyødejtīgajts jøts ja tpiktāajky Pedro; møøt y'uch Andrés ja', møøt ja Jacobo, møøt ja Juan, møøt ja Felipe, jøts møøt ja Bartolomé. ¹⁵ Jam ja Mateo, Tomás, Jacobo pøn ja Alfeo myajnk'ajtpy; jøts ja Simón ja cananista; ¹⁶ jam ja Judas ja Jacobo y'uch; jøts ja Judas Iscariote, pøn wyinaty tkøyākwāmp ja Jesús.

Ku ja Jesús tyik'ixpijky ja mayjaa'y

¹⁷ Xjats ja Jesús tmøøtkidaajky ja kyudanaabyitøjk, jøts ja tmøøtja'jty jap jøyjōtpy niduki'iyyi møøt ja pyabøjkpitøjk; nay jam wyinaty øy pøndi pøn jaty tso'ondip jam Judea, jam Jerusalén, jøts jam mejy agø'øm jam Tiro jam Sidón. Ja' ja jam wyinaty tø tñimendi jøts ja tpatmado'odit ja Jesús, jøts ja pyamaa'y ja tñankyiktso'okwā'añidi. ¹⁸ Winaagin jam pøn ja miku' tø tyatøkiyidi, tsokøxtits ja'. ¹⁹ Jøts ja jaa'y ni'ijtyi tñixajiwya'andi ja Jesús. Pyaatwāndip ja' ku ja ttuktatsø'øky ja myøk'ajtin ja pamaa'y.

Ja xondaajkin jøts ja ayo'owin

²⁰ Winets ja Jesús y'ejxj'i'jky ma ja pyabøjkpitøjk jam wyinatyi jøts ja tnimaay:

—Tya'øy'ajtidiip ja' Dios kyunuu'kxin pøn ja y'amutsk'ajtin yja'wip, ja'ats pyaattip ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y.

²¹ 'Nay Dios ja tkunuu'kxp pøn yu'oo'ktip xø'oo'ktip, ja' ja tyiknajxkøjxp.

'Jøts pøn yaxtip jiidyip, kunuu'kxy Dios ja nayide'en yik'ityidi, ja'ats ja ttukpaadidip ja xondaajkin.

²² 'Mgunuu'kxip meets Dios øy meets ja jaa'y mjamidsep'atyidi øts køjxp, øy ja mjabawøpyidi, øy ja mjaga'ømyigajpxyidi, øy mjagayiktsokti, øy mxøøw mguya'axy kamadøyim yjayikjawidi ja'agøjxp ku ø xpabøkti. ²³ Kidits mjotmay'ookti, kidi x'ayoojidi, japnim ja tsajpjøtpy mwingaxø'økxyidit; pøn jade'en mduujnidip, yø jade'embj jaa'y tyeety'ap tka'ødyundøø nayide'en ja Dios kyugajpxtyi.

²⁴ 'Jøts mjanch'ayøøy mee kumeeñ jaa'y, yaayi meets iij jotkujk mdsinaagyoti.

²⁵ 'Mjanch'ayøøy meets pøn tum jaa o ti tmøøt'ajttip, mjanch'ayuu'ajttip mjanch'axøøw'ajttip meets nøjkk.

'M'ayøøy meets pøn yam agujk jotkujk yiknajxtip, mdaya'axtipts meets ja mwinnmaa'ñ jadigojk.

²⁶ 'M'ayøøy meets ku mee myik'ødyijy myik'øñøjmi, pø nayide'ents ojs yiktejtj yik'ødyejti pøn ojs nugo ñadyijyi ja Dios kyugajpxy.

Paat'ajtip jøts ja mmidsep yikmijotjimbett

27 'Ni'ijtyi madowdi wine'enin mja'atti: Tsokti miyujy'atti ja mmidseptøjki, pudøkidi ja' pøn mja-gatsojki dip, 28 amidowdi ja Dios jøts tkunuu'kxt ja mmidsep pøn o sagasa mnimaajyidip, ku'amidowi pøni pøn mmi'ambøjkidip pøni pøn sagasa mdunwajnidip. 29 Pøni mgojxip mdse'ekip, ja' øy ku xmaa'kxuktit; jøts ku pøn mbøjxidit ja yukwop, jaaktyimyo'odipts ja mnijan. 30 Kidi kanajtsjawim xjawidi ku tigati myik'amidowdi; jøts kidi jatyi o pøn xamatsti ku pøn o ti tønixaji. 31 Kidi meets ja jawyeen jade'en xjøp'ixy pøni sa mee xjatsøky, meets idø'øn mbaat'ajtip jawyeen mnajstunip sa dø'øn ja yjaw i tsoktin jøts meets ja jade'en xu'unt.

32 'Øy meets ja'ayi møøt mjanamyaawya'añiyidi pøn mee møøt mnachøkyiyi, ¿ti øy'ajtints meets jade'en mdumpy? ¿Ti ja' ja ka'øy jaa'y kyajajtip? Pø tyundipxi ja nayide'en. 33 ¿Ti øy'ajtin meets jade'en mdumpy øy meets ja'ayi xjamay'aty pøn mee nayide'en mdu'unxiyip? Pø tyundipxi ja ka'øy jaa'y ja nayide'en. 34 Uk ja'ats meets o tigati mduk'anuu'kxpy pøn mee m'a'ejxip tyikwimbetp jawaani mayjawi, ¿ti øy'ajtints meets jade'en mdumpy? ¿Ti ja ka'øy jaa'y ja jade'en tka'anuu'kxyajktip o tigati ja yja' jøts ja myiga'øy jaa'y ja nayide'en ttukubatti jawaani may? 35 Ka'ats meets idø'øn xmidsepøkt ja mmidsep, tsokti miyujy'attit, mduujnip meets ja may'ajt ja'. Øy meets ja tigati xuk'anuu'kxt jadi'iñi, kidits meets ja xjøp'ijxy'aty jøts ja mmigubajtxidit jawaani møj jawaani may. Møjts meets ja myikwimbejtxiyidit, ja Dios Teety tsajpjøtpyit

jade'en meets ja m'u'nktejiiyt; ti sa ja Dios Teety tmi'ø'y'aty nayide'en ja ka'øy jaa'dyi ja namyikaxi jaa'dyi. ³⁶ Mja'myatstip meets jøts mba'ayo'odip o pøn nayide'en sam ja Dios Teedyin ja tpa'ayøyin.

Kidi pøn o ti xawindsø'ødyi

³⁷ 'Kidi pøn nugo o ti xapøky'ejxti, jøts Dios ja nayide'en mgapøky'ejxidit. Maa'kxukti, jøts ja Dios nayide'en mmaa'kxukidit. ³⁸ Mo'odi o ti pøn, winets o ti nayide'en mmo'ojidit ja Dios. Nayide'en meets ja mmo'ojit mgamo'ojit pøni sa meets ti xyaky xkayaky møj may o ti. Nayide'en meets ja Dios mdunit pøni sa meets mmigu'uk xuñ. Nay ja'ats ja yik'awetsp.

³⁹ Xjats ja Jesús ttanimadyaktøjkiyihñ jadu'uk ja madya'aky, yide'en ja wyaañ:

—¿Ma ja winap jaa'y tø t'uktuu'niiway ja myiwinap jaa'y? Pø namajtskxi dø'øn ja tyimgyunaxtit ku et'aaw ja ma tpaattit. ⁴⁰ Uk kuts pøn, pøn tni'ixpøjkimyidip o ti tunk, ka'axi mibaat twinaxtit ja yik'ixpøjkpidi; pø wan idø'øn jaanim wyinaty.

⁴¹ 'Jøts meetsmi, ¿sudso dø'øn ja mmigu'uk pyøky x'ejxpajtiyi jøts ja mja' ne'egi xka'ixy kudam ja jawaani møj? ⁴² Jøts, ¿sudsots mets idø'øn namyikajxim xkajpx'øyiwya'añ yam mets ja mdsinaa'yin øy xkayikyø'øy? ¡Meets win'øø'mbi ataadyi! Yik'øyidi jawyeen ja mga'øchinaa'yindi, winetnimts ja mmigu'uk chinaa'yin xkajpx'øyiyidit.

Pøni sa wyimbidsimy øy ti, ja'ats tyikwingaxø'kp pøni sa ti y'øyi kya'øyi

43 'Ma meets øcha'amguipy tø x'uk'ixy jøts ku ja tyiktøømi ja ka'øcha'am; uk ja ka'øcha'amguipy tyiktøømi ja øcha'am, nima. 44 Ja tyøømi ja kipy yikta'ejxkajp pøni sa ja tyøømi øy ka'øy: ka'axi ja iigi tsa'am yikwiduky kujp kipkyøjxp, ni jam ja uvi tsa'am kyawinaky jam kujp aatskøjxp. 45 Jade'ents idø'on ja øyjaa'y pøn øyjaa'y, ka'ap ja t'aawi tjoojti ja ka'øybi winmaa'n, ka'ap ja yjemwa'añ tyewa'añ kumi øyjaa'y ja'; pønts ka'øyjaa'y'ajtp ja ka'øybits ja y'aawip yjoojtíp, yjemwa'andi tyewa'andi kumi jam idø'on ja tyimyøødidi ja kya'øy'ajtindi y'am yjotp. Tum jam ja pyidsømguixy jøts ja tkajpxnaxti jade'en.

Majtskjøøjp ja pøch kyojpk

46 'Niti øy'ajtin meets jade'en xkatuñ ku mee xjanøjmi, "Nwindsøn'ajtim, nwindsøn'ajtim", jøts ka'ats xpadundi pøni sa njawa'añ. 47 Ya net ndukmado'odit pønín ja kyaxø'økti ja jaa'y pøn ø xnimemp jøts øts n'ayuujk ja xpatmadoojidi, jøts ja jade'en tpadundi sa nwa'añ: 48 jade'enín idø'on ja nbiktaajkin sam ja jaa'y tyøjkøjyin, jawyeen ja køjnk øy øy tñidajiyii'n ja tyøjk, jøts ja tsaá ja amuum ttukpøchkojpk'ajty. Xjats ku ja møj nøøgom jam wyinajky, aguwani ja tyimyikjø'jtjø'økwa'añ ja tøjk, jøts ja niwine'enín nisa tkatuñ, kumi tsaá ja wyinaty tyeky'ajtpy. 49 Pønts ø xjapatmadoojidíp ja n'ayuujk jøts ka'ap jade'en tpadundi sa nwa'añ, ja'ats idø'on jade'endi sam ja jaa'y midi tyøjk tkoj xixñaxkijxy. Niti ja tkadukpøchkojpk'ajty, jøts ku ja møj nøøgom jam wyinaajky jatyi ja tmimajadaajky, ojts ja tyikiday jøts ja tyimyikudigøøy.

7

Ku ja Jesús tyiktsø'øky ja romanit soldadi ja tyumbi

¹ Xjats ku ja Jesús jade'en tni^{ma}agyi^jx^y ja ja^a'y, winets ja ñij^kx^y Capernaum. ² Jamts wyinaty chøøni ja soldadi windsøn, romanit ja^a'y ja'. Jamts tyumbi ja tu'uk midi ja janchkamaj^tstu'udyim yja'wip, møwa'añ ja yjanchpikyⁱ, ookwanip ja wyinaty. ³ Ku ja soldadi windsøn tni^{ma}døøy ja Jesús, winets ja ttanig^{ue}j^xy winaagin ja israelit møjaa'dyøj^kti, jøts ja t'atstuk'amidoowa'añ ja may'ajt, wan tmiñ ja Jesús jøts cho'okt ja tyumbi. ⁴ Xjats idø'on ja tniⁿøjkxtøø ja Jesús jøts ja ojts t'amidowdi ja may'ajt møk'ampy, yide'en ja tni^{ma}adyøø:

—Paat'ajtip xpudøkit yø soldadi windsøn; ⁵ kumi chøjkpy yø' adøm ngajp, nayø'øts tø tni'ane'emy jøts ja tsaptøjk tø kyøjy.

⁶ Winets Jesús ja tmøødiyⁱñ. Jøts ku ja jam wyinaty yja'atwanidi ma ja tøj^k jam, jøts ja soldadi windsøn ttukjøpkubaj^tiyⁱñ pøn jaty ja minamyaa^jyip, jøts ja ttukni^{ma}ay ja Jesús:

—Mets teety, kidi xka'øyjawi, ka'ap ø xpaat'aty jøts mets ya mdøkit ndøjkjøjty; ⁷ paty ø kø'øm tø nganay'a'ejxyi jøts mets jeexyip kø'øm tø n'ats'ixa'ay. Ana'am ja'ayi, jøts øts ja ndumbi cho'okt. ⁸ Ane'emy ø nayide'en nwindson xyik'ity, nay ja øts ndumbitøj^kmi^di pøn ø n'ana'amidip. Ku pøn nnøjmi: “Nøjkx”, nøjkxpts ja'. Uk nnøjmits øts yø ndumbi o ti, jatyits yø jade'en tpaduñ.

⁹ Ja'ayi Jesús ja jade'en t^{ma}døøy ñigyumaap ja tja'wiyⁱñ ku ja ja^a'y jade'en, jøts ja

tniwa'akjimbijty pøn jaty ja jam wyinaty payø'øyip, jøts ja tnimaay:

—Tyimyjanch, ni Israelit jaa'y øts ya ma jade'en ngapaadynim sam ya'at jaa'y tmøødin ja janchja'win møk'ampy.

¹⁰ Jøts ku ja waabi yja'ttøø møøt ja jøpkuyø'øyibidi jam tøjktotp ma ja pamaa'y jam wyinaty, tødamik ja wyinaty myøkpøjkni ja pamaa'y.

Ku ja Jesús tyikujukpyiky ja ku'økyø'øxy myajnkun'k jam Nain

¹¹ Ukjajts ja jade'en, xjats ja Jesús ñijkxy jam ma kajp txøøwi Nain, mayjaa'yts idø'on ja jam wyinaty pawidejtip, may ja pyabøjkpitøjk ja jam tmøødi. ¹² Kuts ja yja'lty jam kajpwingon, jøts ja ojts t'ejxpaaty tu'uk ja oo'kpi yikpagi'iy jøts ja y'atsnaxøkit, tu'umchi dø'on ja tø'øxyøjk ja t'u'nk'aty, jøts ku'økyø'øxy ja'. Mayts ja yik'oo'kpi pidø'kpi jamdi. ¹³ Jøts ku ja nwindson'ajtim ojts t'ixy ja ku'oogi, yik'ayo'ijxyim, jøts ja tnimaay:

—Amon, kidi mya'axy.

¹⁴ Winets ja Jesús twingunøjkxiyii'ñ ja oo'kpi, jøts ja kajuun ja tnixajiyii'ñ, jøts ja oo'kpi kiiby ja tkidyaktøø, jøts ja Jesús tnimaay ja oo'kpi:

—Mets u'nk idø'on nnimaapy: ¡Pidø'øk!

¹⁵ Xjats ja kyu'xkukiyii'ñ pøn idø'on wyinaty tø y'øøky jøts ja kyajpxpinibøjkxiyii'ñ, xjats ja u'nktaak ja yiktagidøjkxiyii'ñ ja y'u'nk, ja Jesús ja kømøøjyiyip. ¹⁶ Jøts ku ja jade'en niduki'iyi t'ejxtøø, jøts ja yjanchø'jkidøø, jøts ja ttukmija'widøø ttukunuu'kxyja'widøø ja Dios, nømdip ja':

—Ya Dios ja myøjkugajpxy tø kyaxi'iky adøm njaa'yjøøjty.

Nayide'en ja wyā'andi:

—Dios tø tnimiñ ja kyajp jøts tpuðokit.

¹⁷ Yiknija'wigyøjx ja jam wine'enin ja jaa'y jam chøønidi jam Judeit etjotp, ku wyinaty ja Jesús tø tyikjujkyiky ja oo'kpi.

Ku ja Juan Bautista tkexy ja kyugajpxy

¹⁸ Xjats ja Juan Bautista ja tnija'wiyii'ñ, nayide'en ja pyabøjkpi ja wyinaty tø tyamimadya'agiyi, winets ja tyaa'ixiyii'ñ namajsk ja pyabøjkpi, ¹⁹ jøts ja ojts ttaniguexy ja Jesús, jøts ja t'atsyiktø'ødit pøni ja' idø'øn janch Cristo pøn wyinaty menwamp yiknitsokpi. Uk kidi ka'ats, winets ja abikpyi ja tjøp'ejxtit. ²⁰ Jøts ja wingon twingunøjksidøø ja Jesús pøn ja Juan wyinaty tø tyaniguexyidi, jøts ja tnimaadyøø:

—Ja Juan Bautista øø tø xkexy jidsik øø nyiktø'øt pøni janch ja Cristik mets idø'øn midi yiknigajpxp menwamp yiknitsokpi. Pøni ka'ats, winets øøts jadu'ukpi njøp'ext.

²¹ Ku ja wyinaty tø yja'atti, winets ja Jesús nay jaty tyiktsøøjky may ja jaa'y pømbi pa'am pøjkidip, pømbi o ti ja'ambi tmøøt'ajttip, pømbi ja miku' tmøøt'ajttip, ñayikwin'ejxwa'kxmip ja' ja may winap jaa'y. ²² Jøtsnim ja y'adsojimbijty jøts ja wyaañ:

—Nøjkxti jøts xukmado'odit ja Juan ti jaty ya tø x'ejxti xadowdi. Tamimadya'akti jade'en sa yø winap jaa'y wyin'ejxwa'kxti, sa yø pak-pamaa'y yø'ødyi, sa yø putspi cho'okti, sa jaty yø nat jaa'y myadowdi, sa oo'kpi yjujkyøkti,

jøts sa ayoobi jaa'y yiktukmadowdi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky midi yiknitsokp. ²³ Ejtñi xoni ja'adi pøn ø xmibøjktip, ka'ap twinmayimbettit twinmay'adøjtīt sats ø xjanchjawidi.

²⁴ Xjats ku ja wyimbejtnidøø midi ja Juan wyinaty tø tkexy, jaats ja Jesús ttamimadyaktøjkiyi'ñ ja mayjaa'y, ja Juan yiknimadyakp, yide'en ja wyaañ:

—¿Ti meets ojts x'ats'ixy jam abak etjotp? ¿Tu'uk ja jaa'y midi jade'en ejxim kapy midi poj yik'ø'yimbejtīp yik'ø'y'adøjīp? Ka'axi ja yjade'eni, pø tu'ukyixi tmi'ity ja wyinmaa'ñ. ²⁵ ¿Tits idø'øn ojts x'ats'ejxti? ¿Tu'uk ja jaa'y pøn janch øybi wet tø ñadyaxoxiyi? Pø wā'atsxi mee xnijawidi pøn tsuj wet nadyaxojxidip, pøn nekim taxondip pyikta'aky, jamts ja ñachojk'ityidi jam windsøn tyøjkjotpti. ²⁶ ¿Tits idø'øn mjanch'ats'ejxtøø? ¿Tu'uk Dios kyugajpxy? Janch ja', ja' midi jawaani møj, nika'ap yjade'eni sam yjadu'ukpidi. ²⁷ Yø Juan idø'øn yiktejp ku Dios kyajpxy yide'en wyaañ:

Ixya ngajxjawyeni tu'uk ja nngugajpxy, pøn tyiktøjīp tyiktuudaajkīp ja jaa'y wyinmaa'ndyi jøts myikupøkt ku ixpøjkin xminøjkxt.

²⁸ Ndukmadoodip ixyam jøts ku ni madsoo ka'ap pøn jade'en pyidsimñim ja Dios kyugajpxy sam yø Juan Bautista; pøni pønts øts nja' xpaduujnīp jøts ku tyøki mā øts ngutujk ndanitanit ja njaa'y, ja'ats ne'egi møj yikpiktakp jøts nika'ap ja Juan Bautista.

²⁹ Jøts ku ja jaa'y ni'ijtyi jade'en tmadoodøø pøn jaty wyinaty tø yiknøbetyidi ja Juan, nayide'en ja yikugubajtpidi, jøts ja tjanchmibøjktøø

ja Dios jøts kudam ja ka'ap jade'en mibaat wyinmaamyā'aty; ³⁰ ka'ats ja tmøjpiktaktøø ja fariseotøjkti jøts ja kajpxwejpitøjkti sa Dios ja wyinaty tø tyamidsøkyidi, jøts ja ka'ap tkupøjktøø jøts Juan ja yiknøbatidit. ³¹ Jøts ja nwindson'ajtim wyaañ:

—¿Pønxik øts jade'en meets n'uktami'ejxip? ³² Jade'en meets ndami'ejxi sam mutsk una'jkindi muum y'adø'øtsti jap maayjøtpty ku myi'una'jk tkagupøjkiyidi ja kyuyajtin midi yjatsøjky yjaguyatwampy, jade'ents ja ñawya'añidi: "Tø øø yikxon njaxu'uxy jøts ni mga'atsti; tø øø jotmay'øøgyim nja'øømi, nijade'ents mgajotmay'oo'kmidi." ³³ Kuts ja Juan Bautista tø myiñ jøts ja kyakay kya'uuky ku ja ka'ap vino t'uuky, jøts meets mnimy jøts ku miku' ja myøøt'ajtpy. ³⁴ Jøts ku ø tø njamemi jøts ku ø ngaamyi n'ukmi, jøts mnømidi jøts ku øts janch kaxim ngay n'uuky, jøts ku øts ja møøt namyigu'uk'atyiyi ja yikugubajtpidi møøt ja ka'øyjaa'dyi. ³⁵ Pøni pønts ja Dios yja' tkupøjkip, ja'ats tjā'gyukip sam ja Dios yja' ttsøkyin.

Ku ja Jesús jam fariseo tyøjkjotp wyinaty pøn txøøw'ajtp Simón

³⁶ Xjats ja fariseit nidu'uk tnimaay ja Jesús jøts ja tmøødit kaabyi tyøjkwindum. Jøts id'øñ ja ojts tmøødi, ojts ñijkxy, tyøjkiyiñ jam fariseit tyøjkjotp, ja kaabyajt twinguwa'jtsiyiñ. ³⁷ Winets ja tø'øxyøjk tu'uk pøn ka'øyjaa'y'ajtp midi jam tsinaapy jam kajpjotp, ku ja tnija'wiyiñ jøts ku ja Jesús wyinaty tø ñijkxy kaabyi jam fariseit tyøjkjotp, jamts ja ojts tmija'aty ja pa'akxuu'kpi, tsagueegi

tu'jtsjōtpy. ³⁸ Ñiyaxpim ja twingugu'xiyii'ñ ja Jesús tyeky, jōts ja wyeenōō ja ttuktaxō'jky. Jōts ja nay jatyi ja wyaay ttawibō'ōty jōts ja ojts ttsu'kxy, ojts ja ttabajā'axy ja pa'akxuu'kpi. ³⁹ Jōts ku ja fariseo ja ojts jade'en t'ixy pōn ja Jesús wyinaty tō wyayi migaabyi, yide'en ja wyinmaa'ñ ja jap tyikyō'ōy: "Pōni janch Dios kyugajpxy yō jāa'y jeexyip, tō yō jeexyip tja'wyini pōn yō ixa tojnip majtsip, pōni pōn tō'ōxyōjk yō', pō ejtpts yō yjantyimp'yōktyun'ity yō tō'ōxyōjk." ⁴⁰ Winets ja Jesús tñimaay ja fariseo:

— Simón, nmigajpxwampy.

Jōts ja fariseo y'adsōy:

— Yinēt Windsōn.

⁴¹ Xjats ja Jesús wyaañ:

— Namajtsk idō'ōn ja jāa'dyi pōn tmīyoj'ajttip tu'uk ja meeñ'anuu'kxyajkpi. Tu'uk tmīyoj'aty magoxk magō'pxy denario jōts jadu'uk wixijxmyajk; ⁴² jōts kumi ka' idō'ōn ja tkubatti nīpōn tkagubety ja yoj, jōts ja meeñ'anuu'xyajkpi ka'ap ja sā tijy ōy ja tkagubattit, ojts ja ttamee'kxy ja myīyoj. Nīgajpxts inet, ħpōmbi ja jawaani tsojkip, pōmbi ja jawaani takajxajkip?

⁴³ Jōts ja Simón y'adsōy:

— Ja' yjāwi pōn ja yoj kajaa tmōōt'ajtp.

Jōts ja Jesús wyaañ:

— Janch tiy idō'ōn mwa'añ.

⁴⁴ Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja tō'ōxyōjk jōts ja tñimaay ja Simón:

— M'ijxpxyi yō tō'ōxyōjk, ku tō ndōki ya mdōjkjōōjty ka' mets ja nōō tō xmō'ōy ja ndekpyujik; tōts ōts yō tō'ōxyōjk ne'egi xapakpujy ja wyeenōō jōts ja wyaay yō tō ttuktati'ich.

⁴⁵ Ka'ats mets ndeky tō xtsu'kxi, jōts ku yō

tø'øxyøjk, jaayip ku tø ndøki ixa øts ndeky yø jade'en xtsu'kxi. ⁴⁶ Ka' mets ngubajk aceite tø xpiktaajkxiyi, tøts øts yø tø'øxyøjk ja pa'akxuu'kpi ndeky xpiktaajkxiyi. ⁴⁷ Paty mets idø'øn nnøjmi, pøni pøn ja tsojkin waani tmøøt'ajtp nayide'ents ja waani yikpojkipimaa'kxt; jøts yø tø'øxyøjk møj ja tsojkin yø tmøøt'aty paty pyaät'aty jøts ja pøky yikmaa'kxkøxt.

⁴⁸ Jøts ja tnimaay ja tø'øxyøjk:

—Nmee'kxpy øts, u'nk, yø mbøky.

⁴⁹ Winets ja migaabyidi pøn jaty ja jam wyinaty møøtsinaajyip yjanchnawyambinaxwa'jkidøø:

—¿Pøn jaa'y ya'at ndejint, sudso pøky paat yø tmee'kxy?

⁵⁰ Jøts ja Jesús yide'en ja tnimaay ja tø'øxyøjk:

—Ja'agøjxp mets ja mbøky tø nmaa'kxi ku me tø xjanchjawi, nøjknits jotkujk.

8

Ja tø'øxyøjk pøn jaty ja Jesús pyudøjkidi

¹ Tøts ja wyinaty y'uknaxy jade'en, jøts ja Jesús t'ayø'øgyijxy ja kajp ja møj ja mutsk møøt ja pyabøjkpitøjk namakmajtsk, jøts ja tkajpxwa'kxy ja øgyajpxy ja øy'ayuujk midi yjaa'y ja tyanitanaapy. ² Nay jam idø'øn ja yjamyøøt'ajtmiiyidi ja tø'øxyøjkmidi pøn ja wyinaty tø tyiktsø'øky, jøts pøn ja wyinaty tø tkajpxpidsøjmi ja miku' jøts ja ttukmajtstu'uty. Ja María dø'øn jam wyinaty pøn yiktejp Magdalena, pøn ja miku' wyinaty niwixujk tø myajtstu'udyiyi; ³ nay jam ja Juana wyinatymi, ja Chuza ñidø'øxy, ja' ñidø'øxy pøn ja Herodes tumbi'ajtip, pøn tuki'iyi t'ejxp

tnija'wip ti jam ejtp ka'ejtp ma ja Herodes jam wyindsøn'aty; jam ja Susana wyinatymi jøts may abikpyi jaa'dyi pøn jaty ja tigati tabudøjkiyidip.

Kuja Jesús tmadyakpaaty ja jaa'y pøn nøjkx neppi

⁴ May jaa'y ja Jesús jam ojts ñimiñiyi pøn jaty tsoo'ndip o ma abikyajp jøts ja Jesús yik'ejxwa'añ; jøts ku ja jaa'y may'ampy myujkpejty, jøts ja ttamimadyaktøjkiyii'ñ tu'uk ja ejxpajtin madya'aky. Jøts ja wyaañ:

⁵ —Tu'uk idø'on ja jaa'y chøø'ñ tømtwøjpi. Jøts ku ja twijy, øy ja tømt o ma ñaxkidaajky. Midi'ibi ñajtswøjjiyii'ñ jam tuu'am, ja'ats yiktaa'nbu'uxkigyøjx jøts ja joon ja wa'ats tpeemujkijxy.

⁶ Midi'ibits ñajtswøjjiyii'ñ jam tsaa agujkp, ojts ja jam yjamuxy jøts ja jaty tyøtsjø'knaa ja'agøjxp ku ja naajx jam kyaneki.

⁷ Midi'ibits ñajtswøjjiyii'ñ ma ja magyujp jam wyinaty myuxwa'añ, ja'ats ja ojts ñi'aa'mbajtiniiyi. Ku ja myujxmi winet jøts ja niwine'en kyayikyonmøjkiyøø. ⁸ Midi'ibits ñajtswøjjiyii'ñ jam pu'uty ñaxkøjxp, jøts ku ja yøøñ jøts ja ojts yikxon yjantyimdyøømi, magø'pxy magø'pxy ja pyajkpejty ja tu'ukpi tømt.

Ku ja Jesús jade'en myadyak'abajtiyii'ñ, jøts ja møkta'aky wyaañ:

—Pøni pøn ja'gyukiwyamp, wan tjä'gyuki.

Tigøjxp idø'on ja Jesús ejxpajtin madya'akyøjxp ja y'ixpøjkin tyaky

⁹ Winets ja pyabøjkitøjk ja yiktøjjiyøø ti dø'on jade'en tyijpy, sudso yikja'gyukit ja'abi madya'aky.

¹⁰ Xjats ja t'adsøøy jøts ja tnimaay:

—Meets yø Dios mduknija'wiyip ja y'ayu'uch winmaa'ñ sa ja' kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, jade'ents meets ja mdyimyiktukmadøy; ka'ats ja abiky jaa'y nayide'en madya'akyøjxp tnijawidit, ejxpajtin madya'akyøjxp øts yø ja'ayi ndamimadya'aktit jøts kø'øm tnmado'odit tkanimado'odit nayide'en põni sa ø xpabøkti xkapabøkti.

Ku ja Jesús tnigajpxy sudso dø'on yikja'gyukit ku jaa'y neppi ñijky

¹¹ 'Yide'en idø'on yø madya'aky tijy: Jade'en ja tømt yikpikta'aky sam ja Dios kyajpxy y'ayuujkin; ¹² jøts midi yiknajtswøjyih'ñ jam tuu'am jade'en ja yikpikta'aky sam ja jaa'y põn ja tpatmadoodip ja Dios kyajpxy, jøts ku ja t'ukja'gyukidi xjats ja miku' ja jatyi pyøjkiyidi jøts ja ka'ap tmibøktit, jøts ja nisudso'ampy kyanitso'ok'attit. ¹³ Jøts ja tømt jade'en yikpikta'aky midi yiknajtswøjyih'ñ jam tsaa agujkp sam ja jaa'yindi põn tmadoodip ja øgyajpxy ja øy'ayuujk, jøts ja ejtni xoni t'ukpabøjkojti y'ukjanchja'widip ja'; kuts ja yiin waan sa tkujatidi jøts ja jatyi tmajtstu'utti, jatyi ja ñayjibikpyikta'agyidi ja'agøjxp ku ja jade'endi sam ja ujts kya'aa'tsmiweninim. ¹⁴ Jøts ja tømt midi ñajtswøjyih'ñ jam kujp agujkp, jade'en ja yikpikta'aky sam ja jaa'dyi põn tjamadoodip ja øgyajpxy ja øy'ayuujk, yjajanchja'widip jøts nika'ap t'ukpadunidi, ja' ja ne'egi yikmajadaktip ja pyikta'aky, ja myeeñ, ja yjंगाap, ja yjotkujk'ajtindi. Jade'ents ja tka'ukyikmøjtøjkinidi ja øgyajpxy ja øy'ayuujk jøts ja niti tkayikwingaxø'økti Dios wyindum.

15 Jøts ja tømt midi ñajtswøjyih'ñ jam pu'uty ñaxkøjxp, jade'en ja'ami sam ja jaa'dyi pøn amumjoojt nadyamiyojxidip ja Dios, jøts ja jade'en tpatmadojidi ja y'øgyajpxy y'ø'yayuujk. Møk ja yjanchja'win ja tpiкта'akti, ka'ap ja juuni ttamajtstu'utti, ja'ats idø'øn tyikwingaxø'ktip ja øgyajpxy ja ø'yayuujk.

Niti jadi'iñi kyatañ, kuwañim ja tyimyiknijawi

16 'Kidi ja'ajip ja jaj yiktaguno'kp jøts ja yikumutst uk jøts ja yikpiкта'akt jap maabajt patki'py; ja' ja wya'añ jøts ja yikpiкта'akt jam køjxp ma yjajt tyøø'kxt, jøts ku jam pøn tyøkit ka'ap ja jam kube'ets kugoots yja'attit. 17 Ti ka'ukyikpatp ku ti yjaju'uch'ity. Øy kajpxy ayuujk yjagayikniğajpxwā'añ, kuwanits ja yiknijawi pøni sa ja y'ejxi tyiyi.

18 'Jade'ents idø'øn øy xmado'odit; pøn tpabøjktip jøts tmadogukiwya'andi øy øy, jaakyikpudøkipts ja yikxondi jøts ja tja'gyukidit. Pønts ka', jaaktyimyikpøjkxidip ja' ja wyijy'ajtindi midi ja jaakjanadyaja'wiyidip jøts ja nisudso'ampy tkidyimyja'gyukidit.

Ja Jesús tyaaak jøts y'uch

19 Winets ja Jesús y'uch yja'ttøø møøt ja tyaaak ma ja jam wyinaty, nika'ap idø'øn ja tpaatti wingon kumi janch mayjaa'y jam wyinaty. 20 Xjats ja Jesús yiktukmadøøy jøts ja yiknimaay:

—Ja mdaak møøt ja m'uchti ja mmigajpxwajnip, ixap ja tøjkwimptyi.

21 Jøts ja t'adsøøy:

—Ja' øts idø'øn ndaagip, ja' øts idø'øn n'uchidip nmigu'ugidip, pøn tmadoodip ja Dios y'øgyajpxy

y'ø'y'ayuujk jøts ja jade'en tpadundi pøni sa nwa'añ.

Ku ja Jesús tyiknajxy ja møk poj jøts ku ja tyik'amøkiy#ñ ja mejy

²² Winets ja nay ja'abi xøøw tyøjkiy#ñ barkijøtpy møøt ja pyabøjkpitøjk, jøts ja tnimaay:

—Wan tjaa'myindi jam jaduktamajñ.

Jøts ja ñøjkxtøø, ²³ jam ja wyinaty mejkyujk'amdi ku ja Jesus mya'oo'knaa. Jøts ja møk poj ja jam jotmøñ pyaajtidoø, yikxon ja nøø jam barkijøtp yjanchtøjkyini øy ja tyiknitigøøñit. ²⁴ Jøts ja tyujx-tøø ja Jesús jøts ja tnimaadyøø:

—¡Windsøn! ¡Windsøn! ¡Nøøjøø'kxwaa'nindip!

Winets ja Jesús pyidi'jky jøts ja møk'ampy twingugajpxiy#ñ ja møk poj ku ja nøø ja tyiktojmji'iky adsø'jkibim; jøts ja poj jatyi yjanch'amø'jty, jadi'iñi ja myøøñ. ²⁵ Jøts ja tnimaay ja pyabøjkpitøjk:

—¿Ma dø'øñ ja mjanchja'windi xyiktunwa'andi?

Tø ja yjanchnichø'jkidyigøøñidi, ñigyumaap ja tyimya'widøø jøts ja xem yam ñawyajnidøø:

—¿Ti pønimts ya'at jade'en, pø mimadojipst ja poj yø', pø mimadojipst ja nøø yø' ku yø' t'ane'emy?

Ja Gadarit jaa'y pøn wyinaty ja miku' tø tyatøkiyi

²⁶ Jøtsnim ja yjattøø jam Gadarit etjotp midi idø'øn ja jaduktamajñ tamp Galileit et wingon.

²⁷ Jøts ku ja Jesús jam wyinaajky, yø'øpyidsiimy, jøts ja ñimejnøø tu'uk ja kugajp pøn ja miku' wyinaty jekyip tø tyatøjkniyi. Niwa'ats ixwa'ats ja wyidejtni, ka'ap ja tyøjkjotp y'uktsinaañi, jam ja chinaadyakni ma ja oo'kpi ñaxøkidi. ²⁸ Jøts ku

ja t'ejxpaa_jty ja Jesús jøts ja jaty_i twinguxana_ay, yide'en ja tjantyimñø_jmi møkta'_aky:

—Jesús, Dios U'nk tsajpjøtpyit, ¿ti ø xanibøjkíp? Tun may'ajt kidi xjantyimy'ayo'onduñ.

²⁹ Ja' idø'øn ja jade'en tyikwamp ku ja Jesús ja miku' møk'ampy t'ane'emy jøts ja jam pyidsø'ømt ja jaa'y y'am yjotp. Ejtp idø'øn ja miku' ja xyumimi'adi'ichiyi ku ja yjayiktagiwiiñ yjayikta-pakwiiñ pujx kadeen; jaty_i ja tta_pojtiguixy yam ja jaa'y ja jade'en tø yja'uktajotkujk'ajtm_iy_i jøts ja nima kyanøjkxt, jøts idø'øn ja miku' ja yikakwidityi o mā jam abak etjotp. ³⁰ Jøts ja Jesús yide'en tyikti_iy:

—¿Ti mxøøw?

Jøts ja y'adsøoy:

—Legión ø nxøøw.

Ja'agøjxp ja jade'en ñaxyøømø'oyi kumi janch may miku' ja wyinaty tø tyatøkiyi. ³¹ Ja'axi dø'øn jade'en kø'øm wandip jøts ja tnimaadyøø ja Jesús jøts ja ka'ap kyaxidit jap mā miku' y'ayo'omba_atti.

³² Jamts wyinaty ja kuch yjøø'kxwidejtmidi jam kojpkøjxp ku ja miku' ñuu'kxaktøø jøts ja ttatøkidit ja kuch; yikjajt idø'øn ja Jesús ja jade'en. ³³ Xjats ja miku' tmajtstuttøø ja jaa'y jøts ja kuch ja ttatøjkidøø, winets ja jiyujk niduki'iyi yjanche_p-kuwo'ongøjxtøø jøts ja nøøjøtpy ñaxkidakøjxtøø, japts ja ojts ñøøjøø'kxkøxti.

³⁴ Jøts ja jaa'y pøn wyinaty kuch'ejxtip ku ja jade'en t'ejxtøø yjatt_i kyubatt_i ja kyuch, jøts ja yjantyimchø'jkidøø, jøts ja kyaknøjkxtøø jam mā jaty pøngapøn chøøni kamjotp jøts nayide'en jam kajpjotp, jamts ja tuki'iyi ttamimadyakøjxtøø.

³⁵ Jøts ja jaa'y ja tnidso'ongøjxtøø jøts ja

t'ejxwá'andi pøni janch idø'øn jade'en. Jøts ku ja yja'ttøø jam mā ja Jesús jam wyinaty, xjats ja t'ejxpattøø ja jaa'y pøn ja maamyiku' wyinaty tø myajtstu'udyiyi jøts ku ja jam chøøni wijy kejy, xøxy piky ja jam mā ja Jesús wyinaty tyani, jøts ja yjantyimchø'jkidøø. ³⁶ Jøts ja jaa'dyi pøn wyinaty kø'øm tø tyimy'ejxti, ja'ats ja tmadyaktøø sudso'ampy ja ja jaa'y wyinaty ja maamyiku' tø myajtstu'udyiyi. ³⁷ Ja'agøjxpts ja jaa'y ni'ijtyi ñuu'kxaktøø pøn jaty jam wyinaty tsinaadyip Gadara jøts ja Jesús jam pyidsø'ømt etjotp, pø jantyimchø'jkidipxi dø'øn ja'adi. Jade'ents ja Jesús ttatøjkiyi'ñ ja byarki jøts ja chø'jñ. ³⁸ Jøts ja jaa'y pøn wyinaty tø myajtstu'udyi ja maamyiku', ja'ats møk'ampy nuu'kxakmaa jøts ja yikmøødit jøts Jesús ja tmøøtnøjkxt, jøts ja ojts t'ane'emy jøts ku ja ne'egi tya'ant, yide'en ja tnimaay:

³⁹ —Nøjkx mdøjkwindum, jamts xnigajpxt xnimadya'akt sa Dios tø m'ødyuñiyi.

Nøjkx idø'øn ja jaa'y jøts ja ttamimadyaktøjkiyi'ñ amuum ja mayjaa'y sa Jesús ja wyinaty tø yikmøkpikyiyi yik'ø'y'atyiyi.

Ja Jairo ñøøx, jøts ja tø'øxyøjk pøn ja Jesús wyet ojts ttojni

⁴⁰ Jøts ku ja Jesús wyimbejtnaa ñøjkxnimaa jam jaduktamajñ, pøkpaat may jaa'y ja jam yjanchja'wiyøø, pø tum awejxipxi ja jaa'y ja wyinaty. ⁴¹ Xjats tu'uk yaa'dyøjk yja'ljty pøn txøøw'ajtp Jairo, ja' idø'øn jam wyinaty tniwindsøn'ajtp ja tsaptøjk. Jøts ja ñagyuxendyaajkøø jam Jesús tyekyjø'øm jøts ja tnimaay, ojts ja ñuu'kxa'aky jøts ja myøøtnøjkxiyt

jam tyøjkwindum. ⁴² Jam ja tyu'ukpɪ nøøxu'nk, makmajtskin ja' yjumøjt ja wyɪnaty, ja'ats jam wyɪnaty oo'kp ka'oo'kp. Jøts ku ja Jesús ojts ñijkxy, janch may jaä'y ja pyadso'onøø, janch yikxon ja yik'atejmuky.

⁴³ Jamts tu'uk tø'øxyøjk pamaä'y, myakmajtsk jumøjtɪp ja tajxnaxyɪ ja pyaajtɪnyɪ. Tø ja tɪdyä'ayodøjkini ku tsøøyibi ja jadine'en tjamijuy jøts ja nɪpøn yjanchkayiktsø'øgyɪyɪ. ⁴⁴ Xjats ja ojts wɪngon tjiguyø'øyɪ ja Jesús, jøts ja wyet pa' ja ojts tjøjxi, jøts ja tyajxnaxyɪ ja nay jatɪy y'adujky.

⁴⁵ Jøts ja Jesús yide'en tyiktiɪy:

—¿Pøn ø tø xøñ?

Kuts nɪpøn tkanigajpxy, jøts ja Pedro møøt ja myigu'uk wyandøø:

—Windsøn, pø mjanchyik'atejmujkpts, nugots mjanchyiktejmiñ mjanchyiktejxɪpy, jøts mnimy: “¿Pøn ø tø xøñ?”

⁴⁶ Jøts ja Jesús wyaañ:

—Tø ø nyiktøñ, tø njawi jøts ku øts nmøk'ajtin tø nduktamøkpiky tu'ugin ja jaä'y.

⁴⁷ Xjats ja tø'øxyøjk, pø ja'axi tam idø'øn yiktejp, jøts ja ojts ñimybepni ñichiyuuñi ñagyuxendya'agyɪ jam Jesús tyekyjø'øm, jøts ja ojts ttukmadøy jam mayjaä'y agujkp tigøjxp ku ja wyɪnaty tø ttøñ jøts ku ja nay jatɪy myøkpɪjky.

⁴⁸ Wɪnets ja Jesús ja ñimaajyøø:

—Ja'agøjxp u'nk tø mmøkpiky ku ø tø xjanchjawi. Nøjkxni amgujk jotkujk.

⁴⁹ Exam ja Jesús wyɪnaty jade'en wya'añim, ku yjaljty tu'uk ja jaä'y pøn tsoo'mp jam tsaptøjk windsøn tyøjkwindum, ja Jairo. Jøts ja Jairo yiknimaay:

—Tøts ja mnøøx y'anuu'kxiñi, kidi yø windsøn nugo x'adsejp'adi'ich.

⁵⁰ Jøts ku Jesús ja jade'en tmadøøy, jøts ja tnimaay:

—Kidi mdsø'øgi, møk m'aaw mjoojt xpikta'akt, tu'ugyi ø xjanchjawit, jujkpyøkp ja m'u'nk inet.

⁵¹ Jøts ku ja jam tøjkwindum yja'ttøø, ka'ap ja jap tøjkjøtpy pøn tyiktøjkiyiñ, ja Pedro ja ja'ayi myøøtøjkiyiñ møøt ja Jacobo møøt ja Juan jøts ja u'nkteety u'nktaak jade'eñi. ⁵² Janchyaxtip ja wyinaty, ja y'u'nk ja tyimchaachpa'ayoodip. Jøts ja Jesús ja ñimaajyidøø:

—Kidi mya'axti; ka'ap yø kiixy y'øøky, maapts yø ja'ayi.

⁵³ Jøts ja yjanchyiknixijky, pø ñija'widipxi ja' jøts ku ja wyinaty tø y'oo'kni. ⁵⁴ Xjats ja Jesús ja tmajch kyøjøp'am, jøts ja møk'ampy tnimaay:

—Pidø'øk, u'nk.

⁵⁵ Jøts ja yjujkpyijky, nay jaty ja pyidi'jky; jøts ja Jesús ja ojts tni'ane'emy jøts ku ja tyika'adyit.

⁵⁶ Ñigyumaap ja møjaa'y ja tyimyja'widøø jøts ja Jesús ja tnimaay jøts ka' pøn ttukmado'odit ku dø'on ja wyinaty jade'en tø tyuñi jyaty.

9

Ku ja ñimakmajtskpi pabøjkpitøjk yiktanipøkti ja tunkjøts ja yikajxtsoondi

¹ Xjats ja Jesús tnankñamyujkøø nimakmajtsk ja pyabøjkpitøjk jøts ja myøk'ajtin ja tmøøy, ojts ja tku-tujkmø'øy jøts ja tyikpidsøjmidit ja jaa'y ja miku', jøts ja tyikmøkpøktit ja pamaa'y. ² Ojts ja tkexy jøts ja Dios y'øgyajpxy y'øy'ayuujk ja tkajpxwa'kxidit

midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y jøts ja tyiktso'oktit ja pamaa'y. ³ Jøts ja tnimaay:

—Ka' mniyø'øyik xko'ondit, niti xkako'ondit, ni tajk, ni pejn, ni tsapkaaky, ni meeñ. Tu'ugyi mwet xminøjkxtit midi ixja mwet'ajttip. ⁴ Jøts ku mdøjk'amido'odit o ma pøni ma mja'atti, tu'ugyits jam mja'ta'aktit kunim jam mdsoonditnim. ⁵ Jøts ku ma pøn mgagupøkidit, tanaxtits ja kajp, ja'ayi ja pu'ux x'ukwinaptit jøts jade'eñi xuk'ejxtit jøts ku jade'eñi tø mnañiwa'achidi.

⁶ Jøts idø'øn ja yø'øwya'kxtøø, ñøjkxtøø o magajp, jøts ja jam tkajpxwa'kxti ja øgyajpxy ja øy'ayuujk jøts ja pamaa'y ja tyiktso'okti o maḁsoo.

Ku ja Juan Bautista ja o'jkin tpaajty

⁷ Xjats ja windsøn Herodes ku ja tnija'wiyii'ñ sa jaty ja Jesús wyinaty y'adi'ich, jøts ja ka'ap ti tabyajtin tpaajty pømbi ja nimaajyip jøts ku ja Juan wyinaty tø yujukpyiky, ja' wyinaty tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy. ⁸ Pømbits wandip jøts ku ja yja'aji ja Dios kyugajpxy Elías, jøts ku ja' wyinaty tø kyaxi'iky; pømbits nømidip jøts ku ja yja'aji ja Dios kyugajpxy pøn wyinaty windi'ixyip tø y'atsmendi, ja' nidu'ugin tø pyidsimy jadigojk.

⁹ Jøts ja Herodes wyaañ:

—Pø øtsimpts ja Juan kyubajk kø'øm nanikykwinajkøø. ¿Pønts idø'øn ndejin yø' ixa njamado'ity yiknimadya'aky janch ñigyumaap?

Jøts idø'øn Herodes ja tjadyimwyin'ejxwaañ.

Ku ja Jesús yikaay ja nimagoxk milbi jaa'y

¹⁰ Xjats ku ja Jesús kyudanaabyi wyimbejttøø, ojets ja tyamimadyakixyi ti jaty ja wyinaty tø ttundi. Winets ja ojets twaadsøøñ jøts ja tmøøtnijkxy ma

nipøn kya'ity jam Betsaida kajp wingon. ¹¹ Kuts ja jaa'y ja tnija'widøø, jøts ja ojts tpanøjkxti; kyupøjkts ja Jesús ja' jøts ja ojts ttamimadya'aky sa ja y'ejxi tyiyi ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, jøts ja tyiktsøøjkjy may ja pamaa'y.

¹² Jøts ku ja et chuu'ñaa, xjats ja ñimakmajtskpi kudanaabyi ja ñimejnøø jøts ja ñimaajyøø:

—Kajxni yø mayjaa'y, jøts nøjkx pyoo'kxnidi jøts nøjkx t'ixaañidi ja kyaajyik yjøø'kxik o magajp midi ya wingon tamp, nitits ya kya'ity ma adøm yaadi.

¹³ Jøts ja Jesús ja ñimaajyidøø:

—Yikaydi meets.

Jøts ja tnimaadyøø:

—Ja'ayits tsapkaaky jap jamagoxkyi jøts ajkx majtskyi, pø winet inet idø'øn pøni nda'ajuu'yigyøjxp øøts inet yø jaa'y ja kaaky ja jii'kxy.

¹⁴ Nimagoxk milin ja jaa'y jam wyinatyi. Xjats ja Jesús tnimaay ja pyabøjkpitøjk:

—Yik'ixa'akti tukpik jaty niwixijxmyajk jaty.

¹⁵ Jøts idø'øn ja jade'en tpadundøø, ojts ja jaa'y y'ixakøxti. ¹⁶ Winets ja Jesús tnixajiyii'ñ magoxk ja tsapkaaky jøts majtsk ja ajkx. Ojts chajp'ixy jøts ja ttamøja'wiyii'ñ ja Dios Teety. Jøts ku ja t'adujkpaiky, jøts ja ojts ttagødøki ja pyabøjkpitøjk jøts ja mayjaa'y ja ttaguma'adyit. ¹⁷ Ojts idø'øn ja niduki'iyi kyay'abidsømdi, niduki'iyi ja kyujxidøø; jøts ja kaaky wyindank ja makmajtsk kach ujts ujts yikpøkmujky.

Ku ja Pedro wyaañ jøts ku ja Jesús yja'aji pøn yiknitsokp

18 Tuk'ojk idø'øn ku ja Jesús jam wyinaty ja Dios Teety t'ajot'aty nadyu'uk, jamts idø'øn pyabøjkpitøjk ja pyawidityiyi jøts ja tyiktiiy:

—¿Sa jaa'y wya'andi kyajpxti, pønik øts idø'øn?

19 Xjats ja y'adsoodøø:

—Pømbi wandip jøts ku mets Juan Bautista; pømbits wamidip jøts ku mets m'Elías, nømidipts jadu'uk jøts ku me mja'aji ja Dios kyugajpxy pøn mendøø jekyip jøts ja' nidu'ugin tø wyimbity jadigojk.

20 Jøts ja tjaakyiktiiy:

—Jøts meets, ¿sa mee mwa'añ, pøn øts yjawi?

Jøts ja Pedro wyaañ:

—Cristoxi mets, ja yiknitsokpi, ja Dios U'nk.

Ku ja Jesús tnigajpxy ja y'o'jkin

21 Winets Jesús ja ojts møkta'aky t'ane'emy jøts ja ka'ap tmadyakyø'ødyit. 22 Yide'en ja yiknimaadyøø:

—Møk øts ja ayo'on nbaatt, ka' øts ja møjaa'dyøjk xkupøktit, ka' øts ja teetywindsøndøjk xkupøktit, ni ja kajpxwejpitøjk ø xkagupøktit. Xyik'ooktip øts ja', ja kidigøøk xøøwts ø nbidsø'ømt jadigojk oo'kpi jutjøtpy.

23 Jøts ku ja jade'en wyaañ, winets ja tnimaay niduki'iyi pøn jam wyinatyi:

—Pøni pøn ø xpabøkwamp, jawyeen ja kø'øm kyanabya'ayowit, jabom jabom øts ja xku'ayowit, ja'ats øts idø'øn xpabøjkp.

24 Pønts kø'øm nabya'ayojip, pøn kasaduñim nay'ejxip, windigøøpyts y'anmija'win ja y'ity; pønts ø xku'o'jkip xkudigø'øyip, ja'ats ja yja' nøjkx nitso'ok'ajtp. 25 ¿Ja ti ja ñiwyā'ant øy

ja jaa'y tjaja'bøjkixy ja naxwiiñ'ajtin jøts ja y'anmija'win ne'egi wyindigøy? ²⁶ Jøts pøni pøn ø xatsø'ødyump, pøni pøn øts n'øgyajpxy n'øy'ayuujk xatsø'ødyuujnip, nayide'ents øts ja tsø'ødyumbi nøjkx ndatsø'ødyuñ, ku ø nme'ent yikutujkpi, ku øts ja ndeety kyunuu'kxy'ajtin nmimejniit møøt ja ankilistøjk yja'adi. Øts idø'øñ ja naxwii'ñit jaa'y nmøjkudanaabyi'ajtpy. ²⁷ Tiy janch mee nnøjmi jøts ku jaa ja jaa'y ya winaagin tyanidi, pøn ka'ooktip kunim ja tyimy'uk'ejxtit sa Dios kyutujk tmime'ent midi ja tyanitanip yjaa'y.

Ku ja Jesús adsu'jky y'atstigajch amuum chamambøjkijxy

²⁸ Tø dø'øñ ja wyinaty tyuktujkxøøwip jade'en y'ukjaty, jøts ja Jesús pyatøjkijyññ jam kojpkøjxp Dios'ajot'ajtpi, myøødiyññ ja Pedro ja', møøt ja Jacobo jøts ja Juan. ²⁹ Kuts ja Jesús jam wyinaty Dios'ajot'aty, xjats ja wyeen y'aaw ja tyigajch, jøts ja wyet ja ñaamy ja pyoobiyññ tøø'kxpim tsamambim. ³⁰ Winets jam kyaxøktøø namajtsk ja jaa'y, ja'ats ja jam møøt myadya'aky, ja Moisés idø'øñ ja' møøt ja Elías, ³¹ nabejk'ampy aju'uk ja ñi'awidityidi jøts ja tkajpxy'atti ja o'jkin midi ja Jesús wyinaty pyaatwampy jam Jerusalén. ³² Øy ja Pedro møøt ja myigu'uk yamaa'y'ookti, wijy'ejttip idø'øñ ja'. Jøts ja ojts t'ejxidi ja Jesús y'aju'uk møøt ja ñamajtskpi yja' nayide'endi pøn ja jam wyinaty møøt tyani. ³³ Jøts ku ja jaa'y jam wyinaty jagamnidi, jøts ja Pedro tnimaay ja Jesús:

—Windsøn, ityimy'øy'ajtp ku øø nyam'aty! Nyik'øyip øø tigøøk ja ujts'aadyøjk; tu'uk mets mja', tu'uk Moisés yja', jøts tu'uk Elías yja'.

Ka'ap idø'øn ja Pedro y'aaw tjawī pø ti dø'øn ja kyajpxy. ³⁴ Exam ja jade'en wyā'añ ku yoots jam ñaxkidaajky, jøts ja yjanchø'jkidøø ku ja jap yoots agujkpy ñay'ejxpajtīdøø. ³⁵ Winets ja tmadoodøø ku jap yoots agujkpy kyajpxy ku jap ñimy:

—Øts idø'øn yā'at n'u'nk njanchøjkpy; mimadojīdīp pøni sā wyā'añ.

³⁶ Ku ja wyīnaty jade'en tø tmadowdiwya'añ, xjats ja t'ejxpattøø ja Jesús jøts ku ja jam nadyu'uk. Amøñi ja y'ejttøø, ka'ap ja pøn ttukmadowdi ku ja wyīnaty jade'en tø t'ejxti.

Ku ja Jesús tyikmøkpījky tu'uk ja mixyu'nk pøn wyīnaty ja mīku tø tyatøkiyi

³⁷ Jøts ku kyīmjabom'ajty, ku ja ojts kyīdaknīdi jam kojpkøjxp, jøts mayjaa'y ja Jesús yjøpkubajtyøø. ³⁸ Jøts ja jam nīdu'ugin møk'ampy ñīmaajyøø:

—Windsøn, tun may'ajt, win'ejxik øts n'u'nk, yø'øyi ø tu'ugyi n'u'nk'ajtpy; ³⁹ mīku' idø'øn yø xumītatøjkiyip, jøts yø yjanchxumīyiktsabaayi, yikmo'jtnīyip yø', jøts janchyik'a'oo'pniyip tnānkwyīnwøpyi tnānkjyøpwøpyi. Nījade'ents kyamajtstu'udyi, am'ijxyīm tsaach'ijxyīm yjaty. ⁴⁰ Tø øts yø mbabøjkpi njanøjmīdi jøts jeexyīp yø mīku' tyīkpīdsømdi, nīka'ats yø tø myayīdi.

⁴¹ Xjats ja Jesús wyāañ:

—īMee kajanchjā'wībīdi, yø mbøky nugo myīkmajadaktīp! ¿Mā windemnim meets ngajpxy n'ayuujk xpabøjkī? ¿Windemnim meets yø yjade'embī xuktatso'okt ku øts yø ejtp njanchjanīgajpx'ity? Mets, yikmen yø m'u'nk.

⁴² Xjats ku ja mixy wingon myiiñ, jøts ja miku' ja ojts yiknaxkida' agyiyi jøts ja tyukpatkojmiyi ja mø'ødyi; winets ja Jesús ja miku' twingugajpxiyiñ jøts ja tyikømøøy møk møjaaaw. ⁴³ Ñigyumaap ja jaa'y ja ni'ijtyi tja'widøø ku ja Dios ja myøk'ajtin jade'en tyikwingaxi'iky.

Ku ja Jesús tñigajpxy jadigojk jøts ku ja y'ookt

Exam idø'øn ja jade'en wyinatyi ku ja Jesús tñimaay ja pyabøjkpõtøjk:

⁴⁴ —Madowdi ya'at, jøts kidi xja'dyigøydi nijuuni; øts, yikøyakp øts jøts øts ja mayjaa'y nyiktagødøkit.

⁴⁵ Jøts ja pyabøjkpõtøjk ka'ap ja tja'gyukidi ku ja jade'en wyaañ, jøts nika'ap idø'øn ja ttuknimadøy; tsø'jkimidipts ja' jøts ja tyiktø'ødit ti dø'øn ja jade'en tyiipy.

Pøn idø'øn jawaani møj ma Dios ja yjaa'y ja kyutujk ttanitani

⁴⁶ Xjats ja tkajpxy'ajtpinibøjkidøø pømbi jady-imy'ukmøjtøkip, ⁴⁷ wa'ats ja Jesús ja tñijawi sa ja wyinaty wyinmaydi. Winets ja ojts ttsa'anji'iky tu'uk ja mutsku'nk jøts ja ñadyawingudsaa'niyøø, ⁴⁸ jøts ja wyaañ:

—Pøni pøn øts ya'at mutsku'nk xkupøjkxip, øts idø'øn ja wyinaty xkupøjkp; pøni pønts øts jade'en xkupøjkp, ja'ats idø'øn ja wyinaty kyupijkp pøn ø xkajxp. Pønts kanamyøjkpiktaajkip wine'enin meets ixaadi, ja'ats idø'øn nøjkx møjtøjkp.

Ku ja Jesús wyaañ: Adøm ja' nbudøjkibi pøni ka'ap adøm ja xmidsep'ajtyindi

⁴⁹ Xjats ja Juan tñimaay ja Jesús:

—Windsøn, tø øø n'ixy tu'uk ja jaa'y tyikpidsimy ja miku' mets mmøk'ajtingøjxp; tøts øøts ja nduk-majtstu'uty kumi ka'ap adøm ja xmøøtwidijtyim.

⁵⁰ Jøts ja Jesús ja ñimaajyøø:

—Kidi xuktamajtstu'utti; adøm ja' nbudøjkibi pøn ka'ap adøm ja xmidsep'ajtyindi.

Ka'ap ja Jesús tyikjajty sa wya'andi ja Jacobo møøt ja Juan

⁵¹ Jøts ku ja et ja xøøw tpaajty ku ja Jesús wyinaty ñøjkxwani tsajpjøtpy, xjats ja jotmøk'ampy chøø'ñ jøts ja ñijkxy jam Jerusalén. ⁵² Ojts ja tkajxjawyeni kyugajpxy, jøts ja ñøjkxtøø jam Samariit etjotp jøts ja jam t'ixaajyidit ja yja'taajk; ⁵³ ka'ats ja Samariit jaa'y ja tkupøjktøø ja'agøjxp ku ja tnija'widøø jøts ku ja ñijkxy jam Jerusalén. ⁵⁴ Kuts ja Juan ja jade'en t'ejxtøø møøt ja Jacobo midi ja pyabøjkpi'ajtpy, jøts ja ojts ñii'mxyi:

—Windsøn'ajtim, ¿tuñ øø nayide'en sam ja ku-gajpxy Elias y'adiijch, n'amido'op øøts ja jøøn tsajpjøtpy, wan yø jaa'y tkudigøøgyøxti?

⁵⁵ Jøts Jesús ja nugo twin'ijxy jøts ja møk'ampy twingugajpxiyi'ñ, yide'en ja tniimaay:

—Ka' meets yjawí xja'gyukidi pøn meets myøk'ajtin mmøøt'ajtxiyip.

⁵⁶ Nmøjkudanaabyi'ajtpy øts ja naxwii'ñit jaa'y, kaja'ajip ø tø nnimiñ jøts øts ja jaa'y nyik'ookt nyiktigø'øty, ja' ø tø nnimiñ jøts øts ja jaa'y nyiknitso'ok'att.

Xjats ja choo'ndøø jøts ja ñøjkxtøø abikyajp.

Ja jaa'y pøn tpawidetwandip ja Jesús

⁵⁷ Jøts ku ja wyinaty jam tyuu'yø'ødyi, jøts ja Jesús ja jaa'y tu'uk ñimaajyøø:

—Windsøn, tsoomp øts, nbanøjkxp mets o madsoo pøni mā me mnijkxy.

⁵⁸ Jøts ja Jesús y'adsøøy:

—Ne'egi jaa ja waajx ja yjut, ne'egi jaa ja joon ja pya'an; jøts øts niti ø xka'ejtxi øyik øts idø'øn mā n'ønø'ønt.

⁵⁹ Xjats ja Jesús jadu'ukpi jaa'y tnimaay:

—Møødik øts.

Jøts ja wyaañ:

—Windsøn'ajtim, wan øts ndeety jawyeen t'atsyiknaxøki.

⁶⁰ Jøts ja Jesús y'adsøøy:

—Majtstu'ut, wan ja tyikpidø'økti ja myi'oo'kpi pøn y'anmija'win jajujkyi tø tyik'oo'knidi; jøts mets, nøjkx mets ja Dios y'øgyajpxy y'øy'ayuujk xkajpxwa'kxi.

⁶¹ Jøts ja jade'en ñimaajyøø:

—Windsøn'ajtim, nmøødiwyampy mets, nijkxy øts nmigu'uk t'atstukmadøy, nijkxy øts t'atsnagyaajpxpidsimyí jawyeen jap ndøjkjøtpy.

⁶² Jøts ja Jesús ja tnimaay:

—Ku jaa'y yu'uy, ja' ja y'ijxpy ja tyunk; pønts ejxjimbejt'adøtsp, tits ja nyikwa'anint. Jade'ents idø'øn ja Dios wyingujkp mā ja ttanitaní kyutujk ja yjaa'y; pøn ja tu'ugyi amumjoojt kamiduujniyip, tits ja jam ñiwyā'ant.

10

Ku ja Jesús tkajxwa'kxy ja ñidugui'pxmyajkpi jaa'y

¹ Jøts ku ja jade'en y'ukjajt, jøts ja nwindson'ajtim twiwijch ja nidugui'pxmyajk ja yjaa'y, jøts ja tpagejxy namajtsk jaty. Jade'en

ja ojts tyiknijkxy o magajp mā dø'øn ja kø'øm wyinaty ñøjkwā'añ, ² jøts ja tniṃaay:

—Janch may pikta'aky pyidø'økwa'añ, ka'ats ja tumbi myayidi. Paty mee x'amido'ot ja kubikta'aky jøts tjaakaxt ja tyumbi jøts pyidø'økt ja pyikta'aky. ³ Nøjxtits meets; jade'enxi mee mnøjkt sam borreek ñijky mā may miy'uk jamdi. ⁴ Ni mbejn xkawetstit, ni mmeen'abøjk'ii'ñ, ni mgø'øk, niti xkako'ondit; jøts kidi pøn xmi'øømayidi xmiğajpxmayidi ku pøn xkajpxpoo'kxtit tuu'ajy. ⁵ Jøts ku mā mja'taajk x'amidowa'andit yide'en jawyeen mgajpxpoo'kxtit: “Mā meets, Dios mjagyepyidi.” ⁶ Pøni jamts pøn jotøjkiyip ja Dios, ja'ats idø'øn Dios janchjagyapip; pøni ka'ats pøn m'adsojimbejtxiyidi ja mgajpxpoo'kxindi, anaxtits ja tøj. ⁷ Jøts jam mda'andit ja' tyøjkotpti pøn Dios jotøjkiyidip, mga'adyip mjøø'kxtip idø'øn pøni ti ja mmøøjyidip, mbaat'ajttip ku jade'en myikmo'odit. Kidits tøjkp tøjkp nugo mwidetti. ⁸ Ku o magajp mja'attit, pøni mā myikupøkti mga'adyipts mjøø'kxtipts ja' pøni ti myikmøødyip; ⁹ myikmøkpkøktip ja pamaa'y jam, jøts ja jaa'y xnøjmidit: “Jaani Dios kyutujk ya midi ja tyanitanaapy yjaa'y, ja adøm ja nmøøt'ajtna'andi.” ¹⁰ Kuts mā ja kajp xpaattit mā mgayikupøktit, yø'øpyidsømdits jam jøts tuu'am mnø'ømdit: ¹¹ “Pu'uxpaat øø ndekyijxy tø tya'tspøjknī midi ya kajpjøøjty, ixyamts øøts nyikwa'ach meets køjxp, ejxti sa x'ejxti, nañiwaajtsip øøts jade'en. Ja ti winets xkanijawidit, jaa Dios kyutujk wyingøñ midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y.” ¹² Ixyamts mee

ndukmadøy jøts ku nøjcx ja tiīdyu'unin ñaxy, ne'egi kajaa yø yjade'emb̄i jaa'y ja ayo'on tyimbaattit, jøts nigidi jade'en y'ayo'ombaattit ne'egi ja kawindiy jaa'dyi pøn jam Sodoma kugajp'ajttø.

Ja ayo'on midi tyanaxtip ja ka'øgyajp

¹³ 'iCorazingit jaa'dyi, Betsaidit jaa'dyi, mjanch'ayøøy meets, ti jade'en mnadyatuujnidip! Ku jeexyip jam kajpjotp jam Sidón jam Tiro ne'egi yiktuñ ja milagri'ajtin midi meets ya tø myiktu'unxi, w̄indi'ixyip ja jeexyip ja chinaa'yin tyiktigajtsnidi, ku ja pyøky jeexyip tyimchaachjaw̄idi. ¹⁴ Kuts nøjcx ja tiīdyu'unin ñaxy, mgu'ayowipts meets ja jinaxy, nika'ap ja ne'egi jadine'en y'ayo'odit ja jaa'dyi pøn tsinaadyip jam Tiro jøts jam Sidón, ¹⁵ jøts meets Capernaumit jaa'dyi, ζm̄a mee xijy tø mdyimyja'aty, tsajpjøtpy? Pø japxi meets ayodaajkjøtpy mnøjkxtit.

¹⁶ Jøts ja Jesús ja pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Pøni pøn mbatmadojidip, øts idø'øn ja wyinaty xpatmadoodip; pønts mgagupøjkidip, øts idø'øn ja wyinaty xkagupøjktip; pønts øts jade'en xk-agupøjkp, ja'ats idø'øn ja wyinaty kyagupøjktip pøn ø xkajxp.

Ku wyimbejttø ja ñidugui'pxmyajkpi jaa'y

¹⁷ Xjats ja ñidugui'pxmyajkpi jaa'y ejtni xoni yjanchwimbejtnidøø, jøts ja wyandøø:

—Windsøn'ajtim, tøbaat øøts ja miku' xmimadøy ku øøts ja tø ngajpxpidsimy mets mmøk'ajtingøjxp.

¹⁸ Jøts ja Jesús ja tnimaay:

—Janch jade'en, ojtsts øts ja miku' n'ixy ku ja kya'ukmajadakni ja myøk'ajtin ja'agøjxp ku ja pyidsiimy jap tsajpjøtpy. ¹⁹ Øtsts meets ja

nmøk'ajtín tø nmø'øy jøts ka' sã mjattit. Øy meets ja tsaa'ñ øy meets ja kajpy xjadawa'kpety, øy meets ja miku' ja myøk'ajtín sã mjadatunwa'añidi, mimajadaajkip meets yja' ja' jøts meets ja ka' sã mdunit. ²⁰ Kidits yø'øyi tu'ugyi xajotkujk'atti ku yø miku' mmimadøyiidi, ja' mdajotkujk'attip ku ja Dios m'ejxkapyidi xemikøjxp jap tsajpjøtpy.

Ku ja Jesús xyonda'aky

²¹ Winets ja Jesús tjantyxondaajky ja Espíritu Santo, jøts ja wyaañ:

—Dios Teety tsajpjotpit, yikjujky'ajtpi ya naxwiiñ, nmøja'wip ngunuu'kxyja'wip ja'agøjxp ku tø xamidsøky o pøn ja mnitsoojkin, jøts yø wijyjaay ja tø tkaja'gyukidi kø'øm, ne'egi tøts ja xuk'ixy xuknijawi pøn id'øñ ka'ejxiyimdi. Jade'ents Teety tø xuñ sã kø'øm xamidsøky o pøn.

²² 'Tum ja' øts nDeety xuktump midi ja kø'øm tyunwampy. Ka'ap øts pøn wa'ats xnijawi sam øts nDeety kø'øm xnijawin, nika'ats øts nDeety pøn wa'ats ñijawiyi sam øts ja kø'øm nnijawin. Jøts pøni pøn øts ja nduknijawiwypy, ja'ats tnijawidip ja Dios Teety.

²³ Winets ja pyabøjkpitøjk ja twin'ejxji'jky jøts ja yide'en ja'ayi yiknimaadyøø:

—Janch nekim meets ku meets ja kø'øm xtyimy'ijxy xtyimñijawi midi meets ixa kø'øm mdyimy'ijxpy mdyimbyatpy; ²⁴ may Dios kyugajpxy, may windsøndøjk yø kø'øm tja'ejxwåndøø tjanijawiwya'andi midi meets ixyam kø'øm m'ijxpy mnija'wip, nika'ats ja t'ejxtøø; ojts ja tjamadowa'andi midi meets ixyam kø'øm mmadøøpy, nika'ats ja tmadoodøø.

Ku ja samariit jaa'y yjotwa'añ

25 Xjats tu'uk wya'kukiyi'ñ ja kajpxwejpidi jøts ja nugo kajpxy'ejxwa'añ ja Jesús, yide'en ja tyiktiiy:

—Windsøn, ¿sudso ø ndu'unt jøts øts n'anmija'win ñitso'ok'att xemikøjxp?

26 Jøts ja Jesús ja y'adsojimbejtøø:

—¿Kidimts jap tø x'ixy nøkyjøtpy midi ja Moisés kyutujk myøøt'ajtpy, sa ja xja'gyuki?

27 Jøts ja kajpxwejpi y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—“Amumjoojt x'ajot'att ja Dios, ma'in m'anmija'win ma'in mwinmaa'ñ myajada'aky jade'en ja xwindsø'øgit; jøts nayide'en ja mmigu'uk xpa'ayo'ot sam kø'øm mnabya'ayøyin.”

28 Winets ja Jesús ja ñimaajyøø:

—Tiy janch idø'øn mjanchwa'añ. Pøni mbadumpy yø jade'en, nitso'ok'atpts ja m'anmija'win.

29 Jøts ja kajpxwejpi ka'ap ja ttajotkuki ku ja jade'en yik'adsøy, jøts ja tnimaay ja Jesús:

—¿Pøndsik øts idø'øn ndsaachmigu'uk'ajtpy?

30 Jøts ja Jesús y'adsøøy jøts ja tnimaay:

—Tu'uk idø'øn ja jaa'y, jam ja wyinaty kyida'aky ma ja Jerusaléngit tuu' jøts ja ñijkxy Jericó, xjats maa'tspi ja pyajttøø jøts ja wa'ats yikwimaa'tskijxy, wyet ñaamy yikpøjkijxy; øy øy yikwinwøjpy yikjøpwøjpy jøtsnim ja yiknikejky, jawaani ja tkayik'oo'knidi. 31 Xjats jam jotmøñ wyinaajky nay jam tu'uk ja israelit teety; øy ja tja'ijxy, wyininaajk ja'. 32 Jøts jadu'uk kyidakmøø ja Leví yja'y jøts ja nayide'en twininaajkmaa, øy ja tja'ijxy. 33 Winets jadu'uk ja tuu'yø'øbyi kyidaajky Samariit jaa'y, jøts ku ja ojts jade'en

t'ixy xjats ja wyinmaa'ñ ja tyimchaachmiiñ ku ja jade'en yik'ayowim. ³⁴ Jøts ja wingon twingunøjkxiyii'ñ ja tsaachibi, xjats chaachi ja tsøoyiyi, ojts ja tpiktaajki ja aceite møøt ja vino jøts ja t'adsujmi ja chaachi. Winets ja ojts tyikpety kyø'øm jiyujkøjxp jøts ja ojts tyikja'aty ja'taajkjotp, jamts ja tpa'am'ejx tsunajxy. ³⁵ Jøts ku kyimjabom'ajty ku ja samariit jaa'y wyinaty choonwani, jøts ja tju'jty majtsk ja myeeñu'nk jøts ja tkømøoy ja kudøjk, yide'en ja tnimaay: “Ejx'et yø jaa'y, mo' pøni ti ka'ejtxip, jøts pøni ka' yø meeñ tpaaty ixa nmø'øy, yiktunts mgø'ømeeñu'nk, ja øts ja ngubatt ku nwimbett jadigojk.”

³⁶ Xjats ja Jesús tyiktiiy:

—¿Pønts me m'a'ejxip mi'gu'uk'ajtip ja jaa'y pøn ja maa'tspi yiktsaachidyøø?

³⁷ Jøts ja kajpxwejpi wyaañ:

—Ja' ja mi'gu'uk'ajtip pøn ja ojts y'ayo'ijxyi.

Jøts ja Jesús ja ñimaajyøø:

—Nøjkxts jøts nayide'en xu'unt, jøts nayide'en mjaa'y'att sam ja jaa'yin pøn ja myigu'uk ojts t'ayo'ixy.

Ku ja Jesús yja'aty jam Marta jøts María tyøjkwindum

³⁸ Xjats ja Jesús jade'en wyidity jøts ja yja'jty ma kajp wyinaty tu'uk, jamts ja tø'øxyøjk ja tu'uk wyadsoojoø jøts ja ojts wyayi tyøjkjotpy, Marta dø'øn ja xyøøw. ³⁹ Jamts myiga'ax ja tu'uk, María'ajtp ja', ja'ats twingu'ixajkiyii'ñ ja Jesús jøts ja tpatmadøy pøni sa ja wya'añ. ⁴⁰ Jøts ja Marta, ja' ja jam kyami'awatsip ja tyøjktunk, jøts ja tnimiiñ ja Jesús jøts ja tnimaay:

—Windsøn'ajtim, ¿kidi sa mwa'añ ku øts yø nmigu'uk nadyu'uk xuktunwanguixy yø tunk? Nøjmi waani jøts ø xpudøkit.

⁴¹ Jøts ja Jesús y'adsøøy:

—Marta, Marta, yø' me nugo mdajotkijxpy mda-jotmay'øø'kpy yø mdunk. ⁴² Ka' mets yø ne'egi x'øyjawi yø øybi winmaa'ñ midi xemikøjxp tamp, ja'ats yø María tø tja'gyuki midi paat'ajtíp. Ti pønts yø xijy ukpøjxiniiyíp jadigojk.

11

Ku ja Jesús tnanky'ixpiky ja Dios'ajot'ajtin

¹ Xjats idø'øn ja Jesús jam ja wyinaty ja Dios Teety t'ajot'aty, jøts ku ja y'abajtiyi'ñ, winets ja pyabøjkipitøjk ja nidu'ugin ñimaajyøø:

—Windsøn'ajtim, tukjajtk øøts ja Dios'ajot'ajtk, ti sa ja Juan ttukjajty ja Dios'ajot'ajtk ja pyabøjkipitøjk.

² Jøts ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ku mdsapkajpxtit, yide'en mwa'andit:

Dios Teety tsajpjotpit,

kuuyi mets jadu'uk øy wa'ats.

Øyts ku xmimiñ ja mgutujk midi mdanitanaapy ja mjaa'y.

Yikjatts ya naaxwiiñ nayide'en kø'ømdsojkingøjxp pøni sa xamidsøky nayide'en sam jap xuñin tsajpjøtpty.

³ Møøkyts øøts ixyam ja ngaajyk n'uujkik midi øøts xka'ejtixip.

⁴ Maa'kxik øøts nbøky, kumi tø øøts nayide'en nmaa'kxuky pøn øøts xjemdump xedump.

Agidyujk øøts axajtujk øøts, kidi øøts xmajtstu'uty,
jøts kidi myajada'aky ja miku' yja'.

⁵ Jøts ja yjaakwaañ:

—Jade'enin n'ukpiktaajkin jøts ku o pøn ja myigu'uk jam tu'uk, jøts ja tnidsøøñ møjtsuu'm jøts ja t'atsnøjmi: “Migu'uku'nk, tun may'ajt t'uk'anuu'kxk øts tigøøk ja mdsapkaaky, ngubatp øts. ⁶ Nmigu'uk øts idø'øn tø yja'aty ndøjkjøtpy, ja'ats øts idø'øn njadukaawyampy, ka'ap øts nja' tyimñiti.” ⁷ Jøts ja yjadu'ukpi yide'en n'ukpiktaajkmant y'adsøy japyi tyøjkjøtpy: “Kidi øts jadine'en nugo xjanchne'emy; aduky yø tøj k jøts ixyp øts n'unajk nmøøtma'ay maabajtkijxpy; ka'ap øts yap nbidø'økwa'añ, jade'ents øts inet ka' ti nyakt.” ⁸ Yide'ents øts ja ndyimy'a'ejxi pø myigu'ukxi ja', øy ja yjabidø'økwa'añ jøts ja t'atsmo'ot midi ja myigu'uk ja amidojyip, kuwanits ja tjanchjatu'unt jade'en, y'atsmøøgyøxp idø'øn ja' pøni ti jaty ja chøjkpy jøts ja jade'en ka'ap y'ukna'amniyt, pø naña'amixi ja kyatsøjkpy. ⁹ Paty mee yikxon ndukmadøy: Jøts x'amido'odit xpøktso'odit ja Dios, mmo'ojypts meets ja'; mdukpaadip meets ja' pøni ti meets mga'ejtxidip; myik'awaajtsxiyidip meets tøjkaaw ja' ku øy ma mgugajpxidit. ¹⁰ Paty ku pøn o ti t'amidøy, yikmøøpyts ja'; ku pøn o ti t'ixa'ay, pyatpyts ja'; ku pøn tøjka'agaj twingøxy, yik'awaajtsxiyipts ja o pøn.

¹¹ ¿Ku mee wyinaty m'uk'u'nkteety'aty jøts ku m'u'nk m'amidowidit ja tsapkaaky, wan meets m'aaw mjoojt ndejin myajada'akt jøts meets tsaa ja xkøjyit? ¿uk xmo'odit ja tsaañ yam meets ja ajkx ja mja'amidøyiyi? ¹² ¿uk xmo'odit ja kajpy

yam meets ja tutu'uty ja tɔ mja'amidøyyi? ¹³ Øyts mee mabaat mjagatyimy'øyjaa'y'atti, mjajtjpts ku xmo'odit ja m'u'nk m'una'jk midi øy tsuj pidsømp, jtits ja Dios tyungip, pø tsajpjøtpyxi ja', myo'opts ja' ja Espiritu Santo pøni pøn ja amido'oxiyip!

Ku ja Jesús yikniṁaay jøts ku ja miku' myøk'ajtin ja tyktuujni

¹⁴ Xjats idø'øn jade'en ngøjmyi, jam ja Jesús wyinaty tyikpidsimy ja miku' midi jam wyinaty tyik'ejtnip uum tu'uk ja jaa'y; jøts ku ja miku' pyidsiimy jøts ja jaa'y jatyi kyajpxpijky. Jøts ja mayjaa'y janch ñigyumaap ja tyimyja'widøø ku ja jade'en, ¹⁵ jøts ja winaagin ñømdøø:

—Ja møj miku' yø jaa'y ja myøk'ajtin yiktuujnip, ja' yø tyuktapidsimpy yø myimiku' midi yø jaa'y myøøt'ajtp, yø' wyindsøn myøk'ajtindi yiktuujnip.

¹⁶ Pømbits nugo ttatundip jøts ja tjot'ejxwa'andi, ja miḷagri'ajtin ja y'amidoodip jøts ja tyimdyuk'ejxidit midi kidakp tsajpjøtpy. ¹⁷ Wa'ats ja tnijawi sa jatyi ja wyinaty wyinmaydi, jøts ja tniṁaay:

—O pøn windsøn, ku kyutujk ja chepta'aky jøts yjaa'y ja ñawya'kxyi kawinakpiky jøts ja xem yam cheptundi agø'ømyidi, ñankyøjxidipts ja jade'eñi jøts ni ja kutujk niti kya'ukwani, uk kuts tu'uk migu'uk agø'ømyi cheptundi jøts ja ñawya'kxniyidi, agø'ømyits ja xem yam ñankyudigøyidi. ¹⁸ Nayide'ents miku'mi pøni nawyanwa'kxip ja kø'ømyi jøts ja agø'ømyi ñanky'ayo'ombaadyi, ¿windemts ja jeky y'ejtnit ja myøk'ajtin, kidi ja jatyi kyudigøøñit? Yø' øts idø'øn jade'en xyikwamp ku meets mwā'añ jøts

ku øts ja miku' myøk'ajtín nyiktuujniyi ku øts yø jaä'y ja miku' ngajpxpidsøjmiyi; ¹⁹ pøni ja'ats øts ja myøk'ajtín njanchyiktuujnip, çpønts meets mmigu'uk yja' yiktuujnidip ku ja tkajpxpidsømdi ja miku'? Pø yø'øxi mee kø'øm mni'øø'niyip jøts ku mee nugo mgajpxigøy. ²⁰ Diosts øts ja myøk'ajtín nduktapidsøjmip yø miku'di, yide'en idø'øn xja'gyukidit jøts ku ja Dios tø tyikmeni ja kyutujk midi ja tyanitanaapy yjaä'y.

²¹ 'Ku tu'uk jotmøkjaä'y t'ejx'lity tyøjk, janch yikxon ja ta'tspiky tø tsøøjmjø'kixy ja ta'o'jk, pønts ja mayip jade'en, jade'ents pyikta'aky ja jap tøjkjøtpy jotkujk tyik'ity, ka'ap ja ti tkumay. ²² Jøts kuts jam jadu'uk jawaani jotmøk yja'aty jøts ja myimajada'agiyi, tuki'iyi tya'o'jk ja pyøjkxiyi midi ja y'uktamøj, jøts pyikta'aky ja yikja'abøkøjxni ti jaty ja jam yjagyejpy.

²³ 'Pøn ø xkabudøjkíp, ja' øts idø'øn xmidsepwamp; jøts ku øts pøn ti møøt njapøkmu kwa'añ jøts ja jinaxy tpøkwa'kxy.

Ku ja miku' jadigojk t'awimbeti ja chinaadyaajk

²⁴ 'Ku ja miku' tmajtstu'uty ja jaä'y, jøts ja nugo wyidity o mā tø'øts etjøøjtý, tja'ixa'ay ja pyoo'kxaajk; jøts ku ja nima tkapaaty, jøts ja wyinmay: "Tiku øts ndøjk jadigojk nga'awimbeti mā tø ndsøøn." ²⁵ Jøts ku ja wyimbity, jade'ents ja jaä'y ja tpaaty sam tu'uk ja tøjk tawa'ats, pe'ety jaaxy ja jap. ²⁶ Winets ja chøøn jadigojk jøts ja janiwixujk tjaaktyimy'atsway ja myimiku' jawaani ka'øydi sam ja kyamajada'agyin, jøts ja jadine'en ttatøkidi ja jaä'y, tsinaadyaajk ja tyikwa'andi, jøts ja jaä'y jade'en jinaxy myøwa'añ,

nigidi ja y'ijty jade'en øyim idø'øñ wyinaty ja miku' ja jam tjamøøt'aty tu'umchi.

Pøn ja xemikøjxpit xondaajkin myøøt'ajtpy

²⁷ Ixam idø'øñ ja Jesús wyinaty jade'en wya'añ ku tu'uk tø'øxyøjk jam jaa'y aguikp møk'ampy wyaañ:

— iJanch kawinmaañi tmøøt'aty ja xondaajkin pøn tø myike'exyi jøts pøn ja che'tsk tø mduktay-eegy!

²⁸ Xjats yide'en ja Jesús y'adsøøy:

— iJanch nekim ja'adi pøn tpatmadoodip ja Dios kyajpxy jøts ja jade'en tpadundi!

Ku ja ka'øyjaay ttamidowdi jøts yiktuk'ejxtit ja milagri

²⁹ Namyuk'adøjtsidip ja jaa'y jam wyinaty ma ja Jesús, jøts ja tnimaabyinaxwa'jky:

— Niwine'en ja yambi jaa'y kya'øyidi, ñadyijyi tñijawiwya'andi pøni janch ku nDios U'ngi, paty t'amidowdi jøts yiktuk'ejxtit ja milagri'ajtin; niwine'ents kya'ukyiktuk'ejxnidit, wan ja'ayi midi ja kugajpxy Jonás ojts tyuk'ijxyidi. ³⁰ Nayide'ents sa ja Jonás ojts t'ejxpajt'aty ja Nínive jaa'dyi, nayide'ents øts ya'atpi jaa'y x'ejxpajt'att. ³¹ Ku wyinaty kyutuky ja et ja xøøw, ku ya'atpi jaa'y nøjkx yiktiidyundi, jøts ja windsøndø'øxy yø ñidanaagyukiyidit jøts ja ñi'øøniyidit pøn tnidso'on jagam et ja Salomón, jøts ja t'ejxøø tñija'wiyøø ja wyijy'ajtin; ixyats jadu'uk tø kyaxi'iky jawaani wijy midi tñinajxp ja Salomón, nayide'ents meets ja xkagupiky. ³² Nay jats ja Nínive jaa'y wya'kukidit ku ja tiidyu'unin ñaxt ku yiktiidyu'undit ya'atpi jaa'dyi, jøts yikni'øønidit; ja'agøjxp ku ja Nínive jaa'y ne'egi tyiktigajstøø ja chinaa'yindi ku ja

Jonás ja ojts tyukmadøyiidi ja Dios kyajpxy ja Dios y'ayuujk; ɪxyats jadu'uk tø kyaxi'iky pøn tyimñija'wip wa'ats, nigidi ja Jonás y'ijty jade'en tñijawi, nayide'ents meets ja yam xkagupiky.

Ja øy jaj midi jaqy tyikja'gyukip

³³ Ka'axi pøn jaj ttuknidøøbyøki jøts ja yikyu'utst o ma, uk jøts ja yikujupt kajuun patki'py, ja'agøjxp ja tyøøbyiky jøts ja yikpikta'akt ma yjajt, kuts jam pøn tyøkit tyuk'ejxpaatpts ja o ti. ³⁴ Jade'en idøøn yø mween n'ukpiktaajkint sam jajin, yøøts tyikujajtaajkíp tyikudøø'kxaajkíp amuum ja mne'kx ja mgojpk; kuts ja mween y'ø'yaty nayide'ents ja amuum tjagyejpy ja ne'kx ja kojpk, ka'ap ja ttuktuñ kya'øyi. ³⁵ Øyimts x'ejxtit jøts kidi xyik'ookti ja jaj midi wa'ats jajp, jøts kidim jade'en mjatti sam jaj kya'ityin, sam ja jajin midi kawa'atsjajp jøts yik'ayowin kube'ets kugoots. ³⁶ Pøni mwinmaa'nbyattipts øy yikxon, ja jajts idøøn ndejint mgayik'oo'ktip jøts ka' jade'en m'etti sam o pøn kugootstujpy chøønin niti winmaa'ñ, o nugo chaachjawin'ejx'ookti. Kuts meets, wa'ats meets ja mduk'ejxpaadyidi pøni ti døøn m'ejxwāndip, ka' ti jadu'uk chøkyi, jade'en ja myikujajtaagiyidi myikudøø'kxaagiyidi sam jaj wa'ats mduk'ejxpaadyidi o ti.

Ku ja Jesús ttamigajpxy sa y'adøøtsti ja fariseotøjkti møøt ja kajpxwejpitøjkti

³⁷ Kuts ja Jesús jade'en kyajpx'abajtiyii'ñ, xjats fariseo ja tu'uk wyaajøø tyigam kaabyi. Kuts ja jam tyøjkiyii'ñ jøts ja y'ixaaiky, kaabyajt twinguwa'atsiyii'ñ. ³⁸ Jøts ja fariseo janch ñigyumaap tyimyja'wiyii'ñ ku ja t'ijxy ja Jesús

kyagøbuju yam ja kyaawya'andi, jade'en idø'n ja tsinaa'yin'atti ka'ap ja nugo kyøbuji, yide'en ja tyikajpxti jøts ja' ja tyaniwa'ats'ajttip ku ja kyøbuji, jøts ja kyapøkpyatti. ³⁹ Yide'ents nwindson'ajtim ja tnimaay ku ja jade'en t'ijxy wyinmay:

—Jade'en mee fariseotøjk mjaa'y'aty, ja'ayi mee mjanchkamijotkukip sudso ja texy ja tas nikijxyi nadyijyi wa'ats y'ett, jøts ka'ap ja xunk'atti pøni sadam ja yjøtpy. Ni xkaja'gyukidi kudam m'amp mijotp tum ja axøøkpi yigaappi xjamøøt'atti ku jaa'y nugo xwin'øøndi xwimaatsti. ⁴⁰ ;Nugo mee mdyimyø'øty! ¿Ka' xnijawidi ku tu'ugyi ja kojpi tø tyik'øyi ja m'anmija'windi jøts ja pikta'aky? ⁴¹ Jade'eñi Dios mgupøkiyidit ku amunjoojt md-sojkingøjxp xunk'attit ja pudøjkin. Jade'en ja m'anmija'win ja wa'ats'ajtin tpaattit.

⁴² ;iMjanch'ayøøy me fariseotøjkti! Køx kida'ak meets xjanchkugubatkixy jøts ka'ap ne'egi xpadu'unxidi midi ja Dios kyutujk jawaani ne'egi yjani'ane'empty, ku ja ttsøky ja øy tiidyu'unin, ja pa'ayo'ejxx, jøts ja janchja'win. Ya'atpi meets idø'n ne'egi jawaani mjapaat'ajtip mbadu'ump.

⁴³ ;iMjanch'ayøøy mee fariseotøjkti!, ku mee tum jam mnachøkyidi mdsinaawya'andi tsaptøjk'okp windsønin. Jøts ku tuu'ajy, øy paat meets ja nagyajpxpoo'kxi xtsokti, myikwindsøøgip myikwinjawip meets, ejxim meets jadi'iñi myikwinajxni.

⁴⁴ ;iMeets tsaach'ataayjaa'dyi, jøts m'ayøøy mee kajpxwejpitøjkmidi! Jade'en mee mnankyaxji'igyi sam ja oo'kpi kajuunin øy nikøjx kyaxji'iky jøts ka' nadyijyi tyikaxji'iky pøni sadam ja yjøtpy.

⁴⁵ Xjats ja kajpxwejpitøjk nidu'uk y'adsøø yjøts ja wyaañ:

—Windsøn, ku jade'en mwa'añ xuk'ayojip øøts yø nayide'en.

⁴⁶ Jøts ja Jesús yide'en y'adsøø y:

—iMjanch'ayøø mee kajpxwejpitøjk nayide'endi!, ku ja kutujk xyik'øyidi kamaabyim, ka' meets ja kø'øm x'uktuni, ja pujx ja kajp meets ja mdukmidanaapy, kamadøyim meets ja x'ukja'wiñi.

⁴⁷ 'iMjanch'ayøø meets!, ku yam xjanch'ukyik'øyidi xyikpaadi ja oo'kpi nipots pøn ja m'apteety yik'ooktøø, ja Dios kyugajpxy.

⁴⁸ Jade'en yø yikja'gyukiñi sam o ti pøn kajpxy'aty tyik'ity, kajpxy meets ja yjawi xyik'ejtni møøt ja mdeety'apti ku ja tyik'oo'ktøø ja Dios kyugajpxy, jøts meets ixyam xyik'øyimi xyikpajtimyi ma ja ñaxøjkidøø. Mdsaachpa'ayøøpy meets ja xijy jade'en.

⁴⁹ 'Paty tam idø'øn ja Dios kyajpxy wyaañ yide'en: “Ndanigaxp meets ngugajpxy møøt ngudanaabyidi, myik'ookpts meets ja winaagin; jøts pønts jaakjata'andip, myik'ayo'ombaattipts meets ja'.” ⁵⁰ Meets Dios ja mdagubatidip wine'enin ixa mnaxwii'ñitjaa'y'atti ku ja m'apteetyi tø tyik'ookti ja Dios kyugajpxy. Tuki'iyi ja tpayø'øgyøxt, jaayip ja tpayø'øbyinaxwa'akt kuuyip ja naxwii'ñit cho'ondaajky, ⁵¹ kuuyip ja Abel t'oo'k'awiyi'ñ jabaat ku ja Zacarías y'o'jky, ku jaa'y ja yik'o'jkøø jap tsaptøjkjøtpy ma ja altajr jap. Paty me ndukmadø yjøts ku Dios ja ttabayø'øty ja yamit naxwii'ñit jaa'y.

52 'iMjanch'ayøøy mee kajpxwejpitøjkti!, ku x'ama'at'ajtidi ja Dios kyutujk; kø'ømyi meets ja mnadyamidsøkyi, ni xkabadumidits ja', jøts ni xkaduknija'wimidits ja abikpyidi pøn ja tjanijawiwiyandip.

53 Ku ja Jesús jade'en wyaañ, jøts ja kajpxwejpitøjk møøt ja fariseotøjk yjantyim'ambøjktøø. Jantyimyikmi'ambøjk ja Jesús jøts ja tanejkin'ampy tjantyimyiktøwdi ñadyijyi tigati. 54 Øyik idø'øn ja ti t'ukmado'odit, y'amaa'tsk'ejxwandipxi ja' jøts ja jatyi ttani'øønidit pøni ti ja kya'uk'ømyadoodip.

12

Ku ja Jesús tnigajpxi ja fariseotøjk kya'øwyinmaa'ñ jøts yikjøpjawit

1 Yikxon ja jaa'y yjantyimñañimujkpajtidøø mil'ampy, nugo yjanch'adøtsnidi, xem yam yjanchnadyateeniidi. Jøts ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tnimaabyinaxwajky:

—Øyim mnay'ejx'etidit ejxim yø fariseotøjk kya'øwyinmaa'ñ mdawin'iiñidi ti sa yø iiy wyanidi, jabi wa'atsts yø iiy ñadyijyidi. 2 Wants uk jade'en, ka'axi mā ti yu'uch'ity, kuwanixi ja øy juuni yjadyimyikpaaty; uk kuts o ti yjayik'amaa'tsk'aty, kuwanits ja yiknijawi. 3 Jade'en'ampy ja wa'ats nøjkx yiknijawi ti jatyi mee mdumpy amaa'tsk, ti jatyi mee mgayikniqaxji'kpy, adsu'jkyts ja y'ukniqaxjø'knit sam o ti xinaxy wa'ats kyaxji'iky. O me ti amaa'tsk xjakajpxy, øy meets ja pøn xjagadukmadøy, wa'ats ja nøjkx yikajpxnaxy ejxim ti tøjköjxp yikajpxwa'kxyin jøts yiknijawit.

Ku ja Jesús tnigajpxy jøts ku ja tu'ugyi pøn yik-tsø'øgiip

4 'Mee migu'uktøjkti pøn jaty ø xpabøjkp, meets idø'øñ nnimaapy jøts kidi xtsø'øgidi ja yikjaa'y'oo'kpidi, pø ka'axi anmija'win ja tjadyimyik'ookti øy ja wyinaty tø tjayik'øøky ja ñine'kx. 5 Ja'ats mee ndukmadoowampy jøts ku ja' xtsø'øgidit ja Dios pøn tyikutujkp jøts mnøjkxtit ayodaajkjøtpy yam meets ja o'jkin tø xja'ixy. Ja'ats idø'øñ mdsø'øgidip.

6 'Ka' meets Dios m'ejxigøyi, ¿ti sa ja nimagoxkpi joon chobaaty jøts ja yiktagujuy majtsk ja puxmeeñ? 7 Machøybaat meets mwaay ja myik'ejtniyi. Paty ka' mdsø'øgidit, ti sa ja mutsk jonuna'jk ja tkaja'dyigøy; mats meets ja ndejint mja'dyigøø'ñiyit.

Pøn jaty t'øñigajpxp t'øñimadyakp ja nwindson'ajtim Jesucristo jam mayjaa'y agujkp

8 'Yikxon mee x'ukmado'ot, pøn ø xpukajpxip, pøn wamp mayjaa'yjøjty jøts ku øts ja xpabiky, nayide'ents øts ja møk nnitanit jam Dios wyingujkp mā myay'ankilis ja jam møøt; 9 pønts ø xkabukajpxip, pøn wamp mayjaa'yjøjty jøts ku øts ja ka' xpabiky, nayide'ents øts ja niwine'enin nga'ejxkapt, niwine'enin nganitanit jam Dios wyingujkp mā may'ankilis ja jam møøt.

10 'Jaakyikmaa'kxtip ja ne'egi pøn ø tø xk-aguidyimy'ødyejti, ja'ats nima niwindem ja kyayik-maa'kxtit pøni pøn tka'ømyigajpxtip ja Espiritu Santo.

11 'Kuts pøn myiknøjkxidit jam tsaptøjkjotp uk myikwaanøjkxtit mā kutujktaajk mā kudunk mā

tiiidyumbi, kidits meets ja xajotmay'oo'kni, kidi meets ja xkumayjaw̄i sa dø'øn jap mwa'andit, sa dø'øn jap m'adso'odit, ¹² pø ja Espíritu Santoxi meets ja mda'awa'an̄iyip pøni sa dø'øn jap mwa'andit, ja' meets jap myikajpxiyip ku tpaatt ja et ja xøøw juuni mgajpxtit.

Sa ja kumeeñ'ajtin xyikwinmaa'nmya'jtint

¹³ Xjats jam tu'uk wyaañ jam mayjaa'y agujkp jøts ja tniimaay ja Jesús:

—Windsøn, nimaajyik øts yø nmigu'uk jøts wan ø xmø'øy ja nmaay.

¹⁴ Jøts ja Jesús wyaañ:

—Yikxon me waani m'ukjaa'y'att. Ka'axi ø pøn tø xpikta'aky jøts meets ja mbikta'aky nyikwa'kxiyit, uk jøts øts jade'en ndu'unt sami kudungin.

¹⁵ Nayide'en ja wyaañ:

—Øyim x'ejxtit, nay'ejx'etidim jøts kidi o ti kayakyim x'ejxti, kaja'ajip jaa'y ja y'anmija'win tyajujky'ajtpy xemikøjxp ku pyikta'aky ja may'ampy tmøøt'aty.

¹⁶ Jøts ja yide'en tmadyakpaajty tu'uk ja ejxpajtin madya'aky midi ja kø'øm ñajtsja'wip jøts ja yiktamija'gyukit midi ja ñimadya'akwampy, jøts ja wyaañ:

—Jaa dø'øn wyinaty tu'uk kumeeñ jaa'y jøts jantyimy'ejtp idø'øn pyikta'aky ja jam kyamjotp.

¹⁷ Winets ja tniwinmaa'yiyii'ñ jøts ja wyaañ: “¿Ti sudso ndabyaatt, sudso øts yø nbikta'aky ndu'unt? Ka'ats øts n'abøjk'ii'ñ mā øts yø nbøkjø'økt.”

¹⁸ Jøts ja yjaakwaañ: “Tø nniwinmayi sudso øts yø ndu'unt. Yø ndsa'jx tam ø nyikida'ap jøts ø

nyik'øyit jawaani møjpi, japts øts ja nbikta'aky nbøkjø'køxt ti jaty øts ja nmøøt'ajtpy. ¹⁹ Winets ø kø'øm nnañø'ømxiyit: Ja tidsik winmaa'ñu'nk xijy mjadyimyjadsøjky jabi ixyats may pikta'aky midi kawinaak jumøjt m'ajot'atp; poo'kx pøk mets, kay uuk mets jotkujk xoni." ²⁰ Yam ja wyinaty jade'en wya'añ jøts Dios ja ñimaajyøø: "Jaa'gyumo'tpi, ixyam koots inet m'ooknit; jøts midi jap tø xpøkji'iky, ¿pøn yø tja'atp?" ²¹ Jade'en idø'on jaa'y yjaty pøn ja pyikta'aky nugo tniøkpaajtj jøts ja ya jotkujk ttuktanaxy ja et ja xøøw, ayoopts ja y'anmija'win ja yjaty jam Dios wyingujkp ja'agøjxp ku pyikta'aky ja ya kø'ømyi tø t'ajot'aty.

Ku ja Dios t'ejx'ity pøn jaty ja y'u'ngip y'una'jkip

²² Xjats ja Jesús oojknim tniimaay ja pyabøjkpitøjk:

—Yikxon ndukmadowdi: Kidi nugo xpmaydi xpadajti ja mgaajyik m'uujkikti, ti mnidsøønidip, ni ja mwet ni ja mnaamy mee xkaguma'aty ti mwet'attip. ²³ ¿Ti jade'en ja jujky'ajtin yikpaaty sam ja kaaky jii'kxyin? Pø ka'axi. ¿Jøts ja wet ja naamy mibaat ja t'uk'amibaat nayide'en pøni sa dø'on ja ne'kx ja kojpk yikmøøt'aty? ²⁴ Ejxti yø jøøky, ka'axi yø ñe'epti kyojti, ka'axi pyikta'aky yi tyikpidø'økti, ka'axi pyikta'aky yø tpøkjø'økti jøts tpikta'aktit jap tsa'jxjøtpy; øy yø jade'en yja-gatundi, ja Diosts yø yikjujky'ajtidip. ¿Tits mee mdsow sa ja jiyujk jade'en ja yja' yikmo'odi! ²⁵ ¿Pøn kø'ømdsøky tyimy'uknankyojnjp jagujkp metrïn øy ja mabaat jade'en tjadyimyjatsøky? ²⁶ Pøni ka'ats tam ja jade'en yjaty, ¿tigøjxpts ja yikmijotmay'ookt?

27 'Uk'ejxtim sa o ti pijy yõñ, ¿ti pee'tip kojtip yõ'? Jõts tiy janch meets idø'õn nnøjmi jõts ku ja windsøn Salomón nijade'en kyanaxyojxøø sam yõ pijyin, øy ja mabaat tjabiktakijxy ja xyox. 28 Sats idø'õn ja Dios jade'en txøxy ja pijy midi jaty icyam o madsoo yondip øy ja jabom yjayiknitsaañit; kuts meets, ¿tiku meets idø'õn ja mgaxoxit? ¿Sudso meets ja xpmay xpadajy ti jaty mga'ejtxiyidip? 29 Paty wingujk jotkujk mwidettit, kidi meets ja xkumayja'wiñi ma xpøktit ti mga'adyip m'uuktip. 30 Jade'en naxwii'ñit jaa'y icyamdi pøn ja Dios yja' tkaja'gyukidip, ja' pyawidejtip tpamaydi tpadajti ja pikta'aky ti jaty chojktip; kuts meets, wa'ats meets Dios Teety mnijawiyidi ti jaty mga'ejtxidip. 31 Ne'egi kupøjkidits ja Dios chinaa'yin ja kyutujk midi ja tyanitanaapy yjaa'y, jade'ents meets ja mmo'ojidit ti jaty mga'ejtxidip.

Ja kunuu'kxy jujky'ajtin midi jap tsajpjøtpty

32 'Kidits mdsø'øgidi, jade'en me n'ejx'ity sam pøn ja byorreegu'nk t'ixy; o meets idø'õn mganamay, mdanitanityipts meets Dios Teety ja kyutujk, jade'en meets ja mdamidsøkyi. 33 Tookti pøni ti jaty jam mmøøt'ajttip jõts ja Dios jade'en'ampy xamiyoxtit ku xmo'odit pøn jam ti ka'ejtxidip pøn ayoodip; jade'en y'øpyidsø'ømt ku xpaattit ja jujky'ajtin midi jap tsajpjøtpty, midi ka'ap mwindigø'xyidip. 34 Pøni ma xnajtsjawidi xpaatwa'andi ja jujky'ajtin, nay japts meets ja mwinnmaa'ñ y'ity.

Ku ja Jesús wyq'añ ku jøp'ejx'ity n'ejtindit

35 'A'ejxi abaadi mnanky'etidit. 36 Jade'en sam tumbi tjøp'ixy ja wyindsøn ku ja ñijkxy tø'øxñi'ukpi,

jøts kuts ja wyimbett jøts ja jatyi tyik'awaajtsit ja tøjkaaw ja'ayi ja yja'att, ja'ayi ja kyugajpxit. ³⁷ Nekim ja tumbidi pøn kajxa'aky pidsømdip ku ja wyindsøn ja pyaadyidi wijy keje, ku ja kyama'adi kya'etti yam ja yja'aty; jøts tiy janch meets idø'øn nnøjmi, wan ja tka'uknagyumayi kø'øm jøts ja tyik'ixa'akt ja tyumbitøjk jøts ja ttukwinguwaadsit ja kaabyajt, wan ja tka'uktawindsø'øgi ja kaaky ja tojcx. ³⁸ Øy ja juuni yjaja'aty, yjaja'aty ja tsuu'm yjaja'aty ja jøpkoots, kuts ja kyayikmaa'gyubaadidi ja'abi tumbits idø'øn nekim t'ejxtip. ³⁹ Ku o pøn pyikta'aky t'ejx'ity tyøjkjōtpy, ejtp ja tjøpja'wigyunaxy ja maa'tspi, ka'ap ja ñagyumaadigøyi pøni juuni dø'øn ja y'ukja'att. ⁴⁰ Nayide'ents meets idø'øn mjøp'ext ejtp; ku øts jade'en jotmøñ nme'ent yam ø ngayikumay, pøn ja naxwii'ñit jaa'y ja myøjkudanaabyi'ajtpy.

Ja tumbi pøn øy ejx'ejtp

⁴¹ Winets ja Pedro wyaañ jøts ja tyiktiiy:

—Windsøn'ajtim, ¿øøts yø dø'øn yø jade'en xamimadyakp, uk niduki'iyi dø'øn xnøjmi?

⁴² Jøts ja nwindsøn'ajtim wyaañ:

—Ja tumbi pøn yiktump ku ja myadøy ku ja yja'gyuki, ja'ats ja wyindsøn tanipøjkip pøn jaty ja jap tyøjkjōtpy jøts ja tyika'aty sa pyaat'atyin.

⁴³ Nekimts ja'adi pøn jade'en tpadundip ti jaty ja wyindsøn ja tø tyanipikyidi. Øy ja juuni yja'aty, ixapts ja jade'en ttayø'øbyety, ixap ja jade'en tyundi. ⁴⁴ Ndyimñajtsja'wip øts jøts ku ja wyindsøn ja pyikta'agit jøts ja tyuk'ejx'etit tuki'iyi pøni ti jaty ja jam yjagyejpy. ⁴⁵ Pønts tkajøp'ejxp ja wyindsøn,

pøn jade'en winmaapy, jekñim ja tijy yja'att, ku ja yiktaminikaagi ja myøøtumbi jøts ja jatyi øy sagasa ttuñ ja myøøtumbi, ja yaa'y ja tø'øxy, ja'ayi ja chøøñ ja wyindsøn nekim ja winet kyay y'uuky, jøts ja myuktigøøñi, ⁴⁶ kuts ja wyindsøn wyimbity øy juuni yam ja ka' tjøp'ixy yam ja niwine'enin tkagumay; ixjadam ja yja'aty jøts ja tyagubetyi ja'agøjxp ku kya'øy'aty, çmā dø'øn ja yiktumbi jade'en?

⁴⁷ Pønts wā'ats tjanija'wip sa dø'øn ja wyindsøn tjatsøky jøts ja nika' tjøp'ixy jøts ja nika' tmimadøy pøni sa ja yjawa'añ, yikxonts ja nøjkx yiktagubety, yikxon ja yjantyimyikwojpmatst. ⁴⁸ Pønts tkidyimñija'wip pøni sa tam idø'øn ja wyindsøn ja tjatsøky, jøts ja ka'ap tjøp'ixy jøts ja ka'ap tmimadøy, ñiwyaanits ja ne'egi yiktagubatt, ka'ap ja ne'egi jadine'en yikwopt. Ti sa o ti jade'en pøn o ti may yikmøøpy, nayide'ents ja yik'amido'oxit may'ampy; pønts o ti yiktami'ajot'ajtjip, jinaxyts ja yikxon yiktabayø'øty.

Jesús køjxp jaa'y ñawya'kxyidi

⁴⁹ 'Ja tiidyu'unin øts ya tø nmimiñ naxwiiñ; ijanch tyimjyawamp øts idø'øn jøts ja jeexyip yam nyiktunkpatni! ⁵⁰ Nnija'wip øts ku ndanaxt ja møj ayo'on, indajotmay'oo'kunaxp øts ja jaanim kunim øts ja wyinaty tø ndanaxy! ⁵¹ Sa mee m'ukwinmay, çøy'ajtjip xondaajkin ti øts yjawi tø ndanimiñ naxwii'ñit jaa'y? Nømp øts jøts ku ka', nankñawya'kxip øts jaa'dyi. ⁵² Yamnim inet tø cho'onda'aky, nøjkxp naxpts idø'øn jade'en tukmigu'uk xyiktseptā'aktit øy ja tu'ugyi yjat-søønidi, nideety nidaakti, ni'u'nk ni'una'jkti. Pøn nimagoxkti, nawya'kxidipts ja', jøts ja ñayjibøkidit

jagam ixkø'øm namajtsk jaty nidigøøk jaty. ⁵³ Øts køjxp ja kawin'ijxyim ñayjawiyidit ja u'nkteety ja u'nktaakti møøt ja y'u'nk y'una'jkti, ja yaa'y ja tø'øxy, tum jade'en y'adø'øtstit ja tsu' ja xa'kxy, ja u'nk ja møjt.

Ja ejxa'an sudso yiknijawit jøts ku wyinaty tømibaqat'aty jøts kyøxt ja naxwii'ñit

⁵⁴ Ñayi ñimaamyøø ja Jesús ja mayjaa'y:

—Ku x'ejxti ja yaak pyidi'iky ma xøøw yjexy winets mnømdi, tu'up tam inet, janchjajpts idø'øn ja jade'en. ⁵⁵ O kuts ja poj wimbet'ampy yø'øy ku kyaxuxpyøjy, jats mnømdi, janch'anwamp tam, janch tøødipts idø'øn ja m'ayuujk, janchjajtpxi dø'øn ja jade'en. ⁵⁶ ¡Mee win'øø'mbidi! Pøni mnija'widip tam sa kyaxi'iky ja et ja tsajp ku ti tyunwa'añi, ¿tikuts nayide'en xkanijawidi pøni ti dø'øn tunwajnip ya'atpi xøøw ya'atpi jumøjt ku ja møk'ajtin wyingaxi'iky jøts ja øy sagasa mjayik-tuk'ejxti?

Kajpx'øyidi jøts mnamyijotjimbetidit møøt ja mmidsep

⁵⁷ '¿Tiku yikxon xkawinmagyukidi pøni sa dø'øn chøkyi, pøni sa dø'øn pyaat'aty? ⁵⁸ Ku pøn mni'øøniwya'añidi jøts ja myiknøjkxwa'añidi jam kudunk wyindum, namga'aniam jam myiknijkxyidi tiku yikxon xkakajpx'øyidi jøts ja møøt mnamyijotjimbetit jadigojk, jøts kidi myiknijkxyidi jam tiidyumbi wyindum; ¿ja ti nø'ømp ja windsøn jam? Pø mgøyakidipxi ja jam jøts mee myikøyakt ma ja tajk ma ja mayojr jamdi, ja'ats mee myikpuxøktøkiyip jøts mee

myiktsu'umt. ⁵⁹ Øts idø'øn wamp jøts ku jaanim mbidsø'ømdit ku wyinaty tø ja multa xkubatkøxti.

13

Yajkpy øy'ajt'in ja' ku ja tsinaa'y'in tyigach

¹ Nayi winet et idø'øn ja Jesús jam ñimejnøø wingaagin ja jaa'dyi jøts ja ojts tyamimadya'agyi ku ja Pilato wyinaty tø tyik'øøky ja Galileit jaa'y, jøts ku ja jaa'ñi'jpy ja ttukmiyø'øyyii'ñ ja jiyujkni'jpy midi ja wyinaty kø'øm tø t'ukyik'ookti midi ja wyinaty kø'øm tø tyoxti. ² Jøts ja Jesús wyaañ:

—Jade'en mee mwinmay jøts ja' ja Galileit jaa'y kyujajtidip jade'en ku ja yjantyimbyøkyundi sam jam jade'en ka' pøn jam y'etjotpti kyajpjotpti. ³ Øts wamp jøts ku ka'; ti pøn idø'øn ka'ookp, nayide'en mee m'ookt pøni ka' mdsinaa'y'in xyiktigatsti. ⁴ Jade'en meets yjawī mwinmaañi, ja jaa'y pøn oo'ktøø nimaktuktujk ku ja pøch ja pyajtidøø midi wyinaty janch køjxp tanaapy midi yiktejp Siloé, jade'ents meets yjawī mwinmay jøts ja' ja kyubajtip ku ja jawaani pøky tyaja'adyidi sam ka' pøn pøn jaty jam Jerusalén tsinaadyip. ⁵ Nømpsts øts ku ka'; nayide'en mee m'oo'køxt sam ja'ajindi pøni ka' mdsinaa'y'indi xyiktigatsti.

Ku ja Jesús tmadyakpaaty ja iigi kipy midi katøømip

⁶ Xjats ja Jesús ttamadyakpaajty tu'uk ja ejx-pajtin madya'aky jøts ja wyaañ:

—Tu'uk idø'øn jaa'y, jamts ja y'iigi tsa'am kam ja', ja'ats ja y'ats'ijxpy pøni tø dø'øn ja wyinaty tyøømi, jøts ja ni tu'ugin tkapaajtøø

ja tyøøm. ⁷ Jamts idø'øñ tyumbi tu'uk pøn ja kam t'ejx'ejtp jøts ja tnimaay: “Ukmadowim, tigøøk jumøjt øts ixyam kujk njamiyø'øy jøts øts ja iigi tsā'am njatukwa'añ, nijuunits ø ni tu'uk ngapaatynim. Yikidaagøjxnits yø ñiguipy; nugots ja naajx yø yjaw i tyikwindujkni.” ⁸ Jøts ja kam ejx'ejtpi y'adsøøy jøts ja wyaañ: “Wanimts, windsøn, tjaak'uk'ity jadukjumøjt; n'ukuyu'up øts, n'uktajyuu'ngip øts yø naajx jøts øts ja pu'uty nbiktaajkit. ⁹ Kidi wan jade'en tyøømi; pøni ka'ats, winets yikpo'jtjø'økt.”

Kuja Jesús tyikmøkpiky tu'uk ja tø'øxyøjk poo'kxin xøøw et

¹⁰ Jøts idø'øñ ngøjmyi, poo'kxin xøøw wyinaty, jøts ja Jesús yik'ixpiky jam tsaptøjkjotp. ¹¹ Jamts idø'øñ tu'uk tø'øxyøjk myaktuktujk jumøjtíp pa'am ja wyinaty tø pyaajtñiyi. Jøts ja jadine'en kyatsø'øky, tø ja yjigujxki dyigøøñi, miku' idø'øñ ja wyinaty jade'en tø tyuñi jøts ja niwine'enin kya'ukoogukini. ¹² Ku Jesús ja y'ejxi, winets ja yaajxiyi, xjats ja ñimaajyøø:

—Tø mba'am mniwaajtsniyi, møk møjaawni mets.

¹³ Jøts ja ojts tkønixajy, jøts ja tø'øxyøjk nay jaty kyoogukiyiñ jøts ja tiy tyaañ jadigojk, winets ja ttukmija'wiyiñ ttukunuu'kxyja'wiyiñ ja Dios.

¹⁴ Jøts ja møjaa'y midi tnigubajk'ajtp ja tsaptøjk tjantyami'ambijky ja Jesús, tigøjxp ku ja yiktsø'øky poo'kxin xøøw, jøts myigu'uk ja tnimaay:

—Paty tu'unin xøøw jaa tudujk xøøw tø yikpikta'aky jøts jaa ndu'unindit; mendits øy juuni nugo ku kyapoo'kxin xøøwi, jade'en mme'endit pøn jaty ja nankcho'ogi ttsojktip.

15 Jøts nwindson'ajtim yide'en t'adsøø:

—Mee win'øø'mbidi, ¿m'ukyik'ijtpy meets mjiyujk mdsakaa miwø'ømbety, jøts adøødsi xyik'etti ku pyoo'kxinxøøwi? ¿Ti kidi meets ja xyikwinaky jøts meets nøø ja xaniwøpy? 16 Tits ya'at tø'øxyøjk kyubatp ku yø kyatso'okt ku poo'kxin xøøw, pø Abrahamts yø tyeety'apip jøts ja miku' yø myaktuktujk jumøjtíp yikpa'ambajtniyi, ¿sudso'ampyts yø kyamøkpøkt øy yjapoo'kxinxøøwi?

17 Ku ja Jesús jade'en wyaañ, jøts ja myidsep chø'dyunbattøø; jøts ja mayjaa'y tyaxondaktíp ja' ku ja t'ejxti jade'en ja Jesús myøk'ajtin tyikwingaxi'iky.

Ku ja Jesús tmadyakpaaty ja mortas tømt

18 Yide'ents ja wyaañ:

—¿Tixik ja y'ukyiktami'ejxip ja Dios Teety kyutujk midi ja tyanitanaapy yjaa'y? ¿Tixik jade'en? 19 Jade'en idø'øn n'ukpiktaajkin ja' sa møj mortas tømt midi ja jaa'y wyøjpy kyamjøtpy, kuts ja myuxy jøts ja jade'en yøñ sam o ti møj kipy yøñ paxax paxax, jamts ja joon kyøxke'eky jøts tyik'øyibaat pya'an ja jam mā jaty y'awaj y'axeñ ja jam.

Ku ja Jesús tmadyakpaaty ja levaduri

20 Nayinøøm ja Jesús:

—Tixik øts jadu'uk n'uktami'ejxip ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy yjaa'y. 21 Jade'en idø'øn ndejint sa ja levaduri midi yiktamimøø'kxip ja ariin way jøts ja amuum tyakaagiyit, jøts ja jich yaakt.

Ja mutsk tøjkaaw

²² Xjats ja Jesús ñajxy jøts ja jam ojts ñijkxy Jerusalén, yik'ixpøjpk yik'ixpøjpk idø'øn ja', pøni ma jaty kajp ja tpaaty ja møj ja mutsk. ²³ Winets ja jaa'y ja tu'uk yiktøøjøø:

—Windsøn'ajtim, ¿janch niwaani dø'øn ja jaa'y ñitso'ok'att?

Jøts ja Jesús ja t'adsøøy:

²⁴ —Janch jade'en jaa ku jap ka' pøn nugo ajawí ñaxti, øyimts x'ejxtit ma mdøkidit, jade'en ja n'ukpiktaajkin sam jaa'y ttanaxy mutsk tøjk'aaw; øy jap pøn yja'uktøkiwyaniði, ka'ats ja y'uknajxnidit. ²⁵ Kuts ø ndanaagyukit, jade'en ø ndanaagyukit sam kudøjk tyanaagyukin jøts tyøjk'aaw ja t'atsyik'aduky. Pøni tøts meets jap wyinaty mdandi tøjkwimpy, mjagugajpxidi mjatøjkwingoxti meets jap, uk mjanømdi meets jap: “Windsøn'ajtim, yiktøjkik øøts.” Jade'ents mee nnøjmit sa ja kudøjk wya'añin: “Ka' mee nnijawí pø mbøn meets, pø ma mee mdsøøñ.” ²⁶ Jats mee mwinambinaxwa'akt: “Tiku me ndejint øøts xka'ijxyi, jabi tøts adøm ngaamyujkin n'uukmujkin, jabi mets ojts o maðsoo myik'ixpiky.” ²⁷ Yide'ents mee n'adso'ot: “Tø nwa'añ jøts ku mee ka' nnijawí pøni mbøn meets. Jiwa'aakti ya, kidi øts ya xwin'ejxti, ¿pønxiø ø x'abajxtip, kidi meedsip?” ²⁸ Japts mjø'ødit mya'axtit, m'amdøtskaattit mdaachtøtskaattit ku x'ejxtit ja Abraham, ja Isaac, ja Jacob jøts ku ja jap ne'egi møøt niduki'iyi ja Dios kyugajpxy y'etti, ma Dios kyutujktaajk ma yjaa'y ja ttanitani kyutujk. Ka'ats meets jap jade'en mdøkit. ²⁹ Yø'ømyujkøxtip naxwii'ñit jaa'dyi, o maðsoo choondit, jøts ja tpaajtidit ja Dios myøjkkunuu'kxin

midi n̄ip̄on kyapatpyn̄im, midi ja tya'awijxpy ja yja'a'y. ³⁰ P̄on yam yik'ejxtip ka'ejxiyim̄di, pyadundipts ja ne'egi sa nwa'añ, ja'ats id̄o'øn ne'egi n̄ojkx yikm̄ojpiktaktip, p̄onts ñadyijyi ixyam m̄oj nija'wibim̄di j̄ots ja ka' tpadundi sa nwa'añ, ja'ats id̄o'øn yik'ayowim jattip.

Ku ja Jesús t'ayo'ijxy ja Jerusaléngit kajp

³¹ J̄ots ja fariseot̄ojk nay ja'abi x̄ōow yjajt̄ōo ma d̄o'øn ja jam wyinaty j̄ots ja ñimaajȳōo:

—Jade'en ne'egi tyimy'oy'att ku mn̄ojkxn̄it, myik'ookwajnipts ja Herodes.

³² J̄ots ja t'ads̄ōy:

—N̄ojkx x'atsn̄ojm̄idi ja tsaach wyax'at̄ōy j̄ots ku yamyi jabomyi wix̄ojkpyi njaakajpxp̄idsimy ja miku', njaakyikts̄o'oky ja jaa'y j̄otsnim̄ o n'abaadit.

³³ N̄ojkxp̄imts̄ ōts jam Jerusalén, tuu'd̄ojkip̄ ō tsojk, ti ma Dios kyugajpxy abikyajp y'uk'̄ōoky.

³⁴ 'iMets Jerusaléngit kajp, meets Jerusaléngit jaa'y, p̄o meetsxi myik'̄ō'kpy Dios kyugajpxy, meetsxi mn̄ankya'jtsip̄ p̄on Dios kyajpxy y'ayuujk tyikȳo'oyip̄ ku Dios ja ya mjadaniguexyidi! iT̄o njapeemukwa'añ njakonmukwa'añ ja m'u'nk ja m'unajk sam tsikunajk tyaak ñimu'uxȳi tu'ugȳi, ka'ats jade'en t̄o xkupiky! ³⁵ Ejxtits̄ inet ja mdsapt̄ojk abak tyandi; ōts id̄o'øn wamp j̄ots ku meets xka'uk'ejxn̄it tsojk j̄ots ku meets jaanim̄ x'ext̄ p̄oni juuni ja x̄ōow ja jum̄ojt wyinaty yja'aty ku mn̄o'̄omdit: “Ejxik̄ Dios kyunuu'kx u'nk ñadyagugexȳi midi mmimejn̄ip ja kyutujk.”

14

Ku ja Jesús tyikm̄okpiky ja jaa'y p̄on wyinaty kexp

1 Xjats idø'øn yide'en yjajty ku poo'kxin xøøw tpaajty, ojts ja Jesús kaabyi ñijkxy jam windsøn tyøjkwindum pøn ja fariseotøjk wyindsøn'ajtip. Jamts idø'øn ja'adi ja ti ma ja y'etti, jam ja tpa'ejxti tpagowdi. 2 Jamts wyinaty tu'uk jaa'myi pøn ke'expa'am pøjkip. 3 Jøts ja Jesús tnimaay ja kajpxwejpitøjkti møøt ja fariseotøjkti, yide'en ja tyiktiy:

—¿Kutuky jøts ja pamaa'y cho'okt poo'kxin xøøw u ka'?

4 Jøts ka'ap ja y'adsowdi, amøñi ja y'etti. Winets ja tnixajiyi'ñ ja pamaa'y jøts ja tyiktsøøjky, yide'en ja tnimaay jøts ku ja ñøjkxnit. 5 Winets ja tnimaay ja fariseotøjkti:

—¿Pøn yjiyujk chakaa jatyi tka'ukyikpidsømp ku ja ja'jotpy kyunaxy øy yjapoo'kxinxøøwi?

6 Nika' idø'øn y'adsojimbetti, nisa ja kyawa'andi.

Ja tø'øxñigaabyi tø'øxñi'ukpidi

7 Jamts idø'øn ja Jesús t'ijxy ja miigaabyidi jøts ku ja twi'ejxti ja chinaabyajti ku ja twinguwaadsidi ja kaabyajt jam, jam ja y'ixa'a'akti ma dø'øn ja myøjtøkidit jøts ja ojts t'ane'emy:

8 —Ku pøn mwawidit tø'øxñigaabyi tø'øxñi'ukpi, kidi jam jatyi m'ixa'a'akti ma ja tsinaabyajt jam ja windsøn tø yiktanibiktaagi, jaa ku ja wyinaty yja'aty yam meets jam tø m'ixajkni; 9 jøts ja kujøøn kudøjk mnøø'mxiyidit pøn wyinaty tø mwayidi: “Tani me waani, wan ya'at jam tsøøni.” Xjats kuwani mjanchjajiwā'aktit tsø'ødyumbim jøts jam m'ixa'a'aktit ma o pøn y'ixa'a'akti. 10 Ku pøn jade'en mwawidit, ne'egi øyts ku m'ixa'a'aktit ma o pøn y'ixa'a'akti; kø'ømnimts ja kujøøn kudøjk ja

mdukmadowidit ku ja jam wingon mye'ent, jøts ja mnøø'mxidit: “Ya, migu'uk, nax mdsøonidi ma jam yik'ayowim tø mdyimy'ixaknidi.” Jade'ents meets ja xajotkujk'attit ne'egi ku jade'en køøom myiktukmado'odit, yam ja jam chøønidi pøn jaty ja kaabyajt tø twinguwaadsidi. ¹¹ Pøn køøom namyøjpiktaajkip, yik'amutskpiktakpts ja nøjcx, pønts kanamyøjpiktaajkidip pøn ka'ejxiyimdi, ja'ats ne'egi mõjtøkidip, ja' yikmøjpikta'aktip.

¹² Ñayi ñimaay ja jaa'y ja' pøn ja wyinaty kaabyi tø wyayi:

—Ku pøn xyikaawya'ant, kidi ja'ayi nugo xway pøn jaty mõøt mnamyayiyi, ni ja mmigu'uktøjk xkawa'at, ni ja kumeeñ jaa'y xkawa'at pøn jaty jam mmigujøøn'ajtpy mmigudøjk'ajtpy. Ka'ap ja'ayi xwa'at pøn jaty myiwimbejtxiyip pøni ti jaty mets myajkpy. ¹³ Ja ne'egi mwa'ap ja ayoobi jaa'y, ku ti xøøw xu'unt, waw ja' pøn kati'ejtxidip, pøn kyø' tyeky ma'atti, uk y'ejxidi sagasa, pømbi tyeky ka'ejtp, pømbi jam winap. ¹⁴ Ne'egi nekimts jade'en mnayjawiyit, pø ka'axi ja mdunwimbejtxiyi nayide'en pøni ti mets ja tø xmø'øy, jaanimts ja xwin'ext sa ja mwingaxøjkxiyit ku jadigojk jujky'ajtpi pyidsø'ømdit pøn jaty tø tpadundi pøni sa jaty pyaat'atyi.

Ku ja Jesús tmadyakpaajty ja mõj a'ux

¹⁵ Xjats nidu'ugin ja fariseotøjk wyaañ pøn jam wyinaty tø twinguwaadsidi ja kaabyajt, jøts ja tnimaay ja Jesús:

—Nekim xøñim ja'adi pøn ka'adyip jade'en ku Dios ja kyutujk ttanitanit ja yjaa'y.

¹⁶ Ja'ats ja Jesús tnimaay:

—Tu'uk idø'øn jaa'y t'a'ejxiyii'ñ ja a'ux møj'ampy, tøts ja wyinaty ttukmadøy ja mayjaa'y pøn jaty idø'øn ja wyaawampy. ¹⁷ Kuts ja a'ux'aats tpaajty, xjats ja tkejxy tyumbi jøts ja t'atstukmadoowa'añ pøn jaty idø'øn ja wyaawampy jøts ja t'atsnøjmit: “Jamstik, jamik tuki'iyi a'ejxi abaadi y'ejtñi.” ¹⁸ Jøts ja tum jade'en ñañikajpxu'udyidi jøts ku ja ka' ñøjkxtit, yide'en ja yjawyeembi wyaañ: “Naajx ø tø njuy, ja'ats ø n'ats'ejxwampy, mee mjanch'ukmaa'kxp.” ¹⁹ Jøts jadu'uk yide'en wyaamaa: “Ndsakaa ø magoxk yuundi tø njuy, ja'ats ø n'ejxmatwampy pøni yuup idø'øn uk ka'; mjanch'ukmaa'kxp inet idø'øn, ka' øts inet ndsoont.” ²⁰ Jøts jadu'uk wyamøø: “Tyimyjemy'amajtskipnim øts, patyts øts inet ka' nmajada'akt jøts øts inet ka' nnøjkxt.” ²¹ Kuts ja tumbi wyimbijty jøts ja ttukmadøøy ja wyindsøn sa jaty ja wyinaty tø yiknøjmi. Jøts ja windsøn yjantyimy'ambijky jøts ja tnimaay ja tyumbi: “Tsojk nøjkx nøø'ajy tuu'ajy wine'en yø kajpjojt, jøts xwaame'ent ja ayoobi jaa'dyi møøt ja'adi pøn sagasa ejxidip, pøn kyø' tyeky ma'atti, pøn winapti.” ²² Jøts ja tumbi yjatso'ongojmi jøts ku wyimbijty jøts tnimaay ja wyindsøn: “Tø øts windsøn idø'øn jade'en nduñ sa tø mwa'añin, jaakwindampts ja tsinaadyaajk ja poo'kxaajk.” ²³ Winets ja windsøn ja tyumbi tnimaay: “Nøjks tuu' xkuyø'øy ma jaty paduu' ma jaty ti, jøts pøn jaty mbatpy møk'ampyts ja xwaame'ent jøts ya xkuwawit, ujts øts yø ndøjkjoojt n'ejxwa'añ.” ²⁴ Tyimñømp øts ixyam, kawindem xøøw øts ja xja'gyajpidi ja n'a'ux pøn jaty øts ja jawyeen tø

njadaniway.”

Tuki'iyi nnadyamiyoxant ku Cristo nbadu'unint

²⁵ May jaa'y ja Jesús o madsoo padso'onip jøts ja pyawidityiyi; jøts ja tuk'ojk tniwa'k'awidijty jøts ja tniimaay:

²⁶ —Pøn jaty øts ya xpawidejtíp, pøni jaa pøngapøn, pøn tpa'ayoodíp tyeety tyaak, y'u'nk ñidø'øxy, chø' y'uch, myigu'uktøjk, uk kø'øm paat ñabya'ayøyi, ka'ats øts ja mibaat nbabøjkpi'att.

²⁷ Kaja'ajíp ø nbabøjkpi'ajtpy pøn ja ayo'on tkamidanaadyíp pøn ø xkabaduujnidíp ja nja', xjapawidetwandipts øts, ka'ats øts yjade'embi jaa'y nbabøjkpi'aty. ²⁸ Ti ka' meets ja jawyeen xanipaaty, ku pøn pøch køjxp t'ukyikpidø'økwa'añ pøni ti jaty idø'øn tsojkíp jøts ja y'abaadit pøni wine'enin ja chøkyi ja gasti, jawyeents ja yiktanipatkixy. ²⁹ Kuts nugo ja pøchkojpk pyidø'økixy jøts ja nika' y'abaadi, janch nigajpxy nimadya'akts ja yjaty ku ja jade'en pøn t'ixy,

³⁰ jøts ja wya'andi: “Tø yø jaa'y y'ukpojtsøøñ jøts yø nika' tø t'ukyik'abajtiñi.”

³¹ Uk kuts o pøn windsøn tsep t'uktunwa'añ møøt jadu'uk ja myiwindsøn midi ja syoldadi ja tyikmemp ni'ee'px mil, ¿ti kidits ja jawyeen ttanibiktaagit pøni sudso dø'øn ja ttukwa'ktso'ot pøni ja'ayi tam ja syoldadi tmøøt'aty nimajk mil?

³² Pøni ka'ats ñay'a'ejxiyi, jøts ku jagamnim ja myidsep myiñ, kyaxpts ja tu'uk ja kyugajpxy jøts ja t'amido'ot jøts ka' cheptu'undit. ³³ Nayide'ents meets pøni ka'ap jawyeen xpawinmaadyi pøni ti jaty idø'øn m'ixmatstíp øts køjxp, ka'ap meets jade'en mibaat nbabøjkpi'att.

Sa kaan amuum tyik'øyigyjxy

³⁴ 'Kaan amuum tyik'øyigyjxp o ti, nayide'en meets idø'øñ ndejint m'ødyu'unt ku mmigu'uk xukmado'ot ja Dios yja' sudso y'anmija'win kyawindigø'ødyit. Kuts ka'ap jade'en mdū'undit, tø wyinaty mbidsømdi ejxim ja kaanin midi kawa'ats midi katump. ³⁵ Nima ja jade'en kyatu'unt ok naajx ok ti tyiktu'unt, ja ti nøø'mimp ok idø'øñ ja nda'abu'jta'ant, pø nugoxi ja jadi'iñi ñiyik'ixkø'øy. Ja'gyukidi pøni mja'gyukiwyandip.

15

Kuja Jesús tmadyakpaajty tu'uk ja borreegi midi' tigøøpy

¹ Nimejnip idø'øñ ja Jesús jam ja yikuguba-jtpitøjkti, ja jaa'dyi pøn amuum tyimyktejtíp pøkyumbi jaa'dyi, jøts ja jam myendi amidodujkpi, ² patyts ja fariseotøjkti møøt ja kajpxwejpitøjkti tjanchpagajpxti ja Jesús, jøts ja wyā'andi:

—Tum ka'øy jaa'y yø kyupijjky jøts yø jotkujk tmøøtkay tmøøt'uuky.

³ Ja'agøjxpts ja Jesús ttamadyakpaajty tu'uk ja ejxpajtin madya'aky midi yide'en wamp:

⁴ —Ku meets wyinaty x'ukyiktigøy tu'ugin ja mborreek midi nimagø'pxy, ¿ti kidi meets ja ñimakta'pxy myaktaxujkpi borreek jam xyikta'ant jam pejyjotp, jøts ja tyu'ukpi x'ats'ixa'adit kunim meets ja xpaatt? ⁵ ¿Jøts kidi meets ja xaxonda'akt ku meets ja xpaatt? ¿Ti kidi meets ja xkøxkapt mguejnkyøjxp? ¿Pøn kidi jade'en xyonda'aky ku ja nbaajtin jadigojk midi tø y'uk'atstigøy? ⁶ Kuts jam mdøjkjotp mja'atti,

ti kidi meets ja mmigu'uktøjk, ti kidi meets ja mgudøjk ja xukmadø, jøts ti kidi meets ja xnøjmi: “Xonda'akti meets, tøts øts ja nborreek nbaaty midi tø y'atstigøy.” ⁷ Janch øts idø'øn nwa'añ jøts ku nayide'en yiktaxonda'aky jap tsajpjøtpy ja pojkpitumbi jaa'y ku ja tyiktigach ja chinaa'yin, jøts ja' ne'egi yiktaxonda'kp midi tu'uk jøts nigidi ja myakta'pxy myakta'xujkpi jaa'dyi pøn chinaa'yin tø tyiktigatsnidi, ñadyijyi øy ñayjawiyidi.

Ku ja Jesús tmadyakpaajty ja meen midi tigøøpy

⁸ '¿Uk pøn tø'øxyøjkts myeen tka'uk'ixaapy ku ja tyiktigøy tu'ugin yam ja majk t'ukmøøt'aty? Kuwanits ja tyiktøøbyiky ja yjaj jøts ja pyøknaxy yja'a'naxy jap tyøjkjøtpy, yixxonts ja tyimy'ixaadyøki jøts kunim ja tyimbyaatt. ⁹ Kuts ja tpaaty, jøts myigujøøn myigudøjk jøts myigu'uktøjk ja ttukmadø, yide'en ja tnøjmi: “Tø øts ja nmeen nbaaty midi tø y'atstigøy.” ¹⁰ Janch øts idø'øn nwa'añ jøts ku Dios møøt y'ankilis ttaxonda'aktit ja pojkpitumbi jaa'y pøn tyiktigajtsp ja chinaa'yin.

Ku ja Jesús tmadyakpaajty ja jaa'y y'u'nk pøn tyik'o'jkøjxp ja tyeety myeen

¹¹ Nayide'en ja Jesús wyaañ:

—Tu'uk idø'øn jaa'y, namajtsk myajnku'nk, ¹² jøts ja mutskpi ja ñimaajyøø: “Teety, møøñik øts ja pikta'aky midi øts idø'øn nmaay'atp.” Winets ja u'nkteety ja ojts tyikwa'kxy ja pyikta'aky jøts ja ttagumaay ja y'una'jk. ¹³ Ñiñamnim idø'øn ja wyinaty jade'en yjaty ku ja myutskmajnk tpøkmujkni t'ejxmujkni ja pyikta'aky tuki'iyi jøts ja ojts ttoo'kni, jøts ja ojts abikyajp abikñaajx tmijnkxy jam jagam, jamts ja ojts tyik'o'jkixy ja

meyeñ kyawindiy'ajtingøjxp. ¹⁴ Kuts ja wyinaty tuki'iyi tø tyikøjxni, jøts ja yuu jam winet et yjantyimdyøjkiyiñ mā dø'øñ ja naajx ja kajp jam, jøts ja y'ayodøjkiñaa. ¹⁵ Winets ja t'ixaay tunk mā ja kugajp jaay jam, jøts ja ojts kyexyi kyamjøtpy kuch'ejxpi. ¹⁶ Janch tsojk jøø'kxkixyim ja t'ejxi ja kuch yji'kxy, kumi niti ja kyayikmø'øy. ¹⁷ Jøts jotmay ja tyatøjkiyøø, yide'en ja ojts ñawyinmaa'nxiyi: “Janch ku'uxyi ndeety tyumbi net jam kyaydi yjøø'kxti, yikwindandip paat ja o ti, jøts øts ya yuu njanch'oo'kni! ¹⁸ Tiku øts ndeety nga'awimbeti mā ja jam chøøni, jøts øts ja jam nnøjmit: Tø teety Dios nmidundigøy; jøts mets, tø me nayide'en nmidundigøy; ¹⁹ ka'u'nk'atyim ø tø njantyimyjaty; yiktunkts ø nayide'en sam o pøn tumbi xyiktuñin.” ²⁰ Jøts idø'øñ ja yjanchtuu'døjkiyiñ jøts ja wyimbijty jam tyeety wyindum.

Jøts kuts tyeety ja jagamyi y'ejxpajttøø, xjats ja ojts y'am'ijxyi chaach'ijxyi. Jøts ja ñibujtø'jkøø jøts ja ojts pyatsøyi, jigøxy jibi'kxy ja yja'jty. ²¹ Winets ja tnimaay ja tyeety: “Teety, tø øts Dios nmidundigøy møk'ampy, jøts nayide'en me tø nmidundigøy; ka'u'nk'atyim ø nnayjawiyi.” ²² Jøts ja u'nkteety tnimaay ja tyumbitøjk: “Tsojk nøjkx xjuutti ja øybi wet jøts xuktatøkidit, piktaajkidi kyøjeets, tuktawa'agidi kyø'øk. ²³ Nøjkx x'atswetsti ja tsakaa midi yaa'kpidsømpnim jøts xyik'ooktit. Jwan txøduu'ñindi, wan tkaa'yint t'uujkyindi! ²⁴ Tø øts yø n'u'nk ndijy tyimy'oo'kni, ixysats jujky xwindanaa'yindi; tø jeky y'atstigøy'ity, ixysats jadigojk tø nbaajtyindi.” Jøts ja xyødundøjkidøø.

25 'Jøts ja myøjmajnk jam wyinaty wyidity kamjotp; kuts ja wyimbijty, yja'jty wingon ma ja tøjk jam, jøts ja tmadøøy ja iy ja ech. 26 Winets ja tu'uk tyaajxiyiñ ja tumbi jøts ja ttiibijky ti dø'øn jam jade'en tuujnip. 27 Jøts ja tyukmadoojoø, yide'en ja ñimaajyøø: "Tøts ja m'uch yja'aty; tøts mdeety ja tsakaa tñankyik'øøgyiyi midi y'ity yaa'kpety, ja'agøjxp ku møk møjaaaw tø yja'aty ja m'uch." 28 Jøts ja myøjpi yjantyimy'ambijky, jøts ka'ap ja twa'añ jøts ja jap tyøkit, tyeetynim ja ojts kø'øm ñibidsimyi jøts ja møk ñimaajyøø jøts tyøkit tøjkjøtpy. 29 Xjats tyeety ja tñimaay: "Mnija'wipxi teety winaak jumøjt me tø nmiduñ, jøts juuni me nga'ukmimadøy, nijade'ents me tu'ugin xkamøøy øyik chivi'u'nk øyik ti, jøts øts nmigu'uk jeexyip nmøøtxøduñ. 30 Aa kudamts yø m'u'nk tø yja'aty, mdukni'o'jkip tam meets yø' mdsakaa winet midi yikxon tø yaa'kpety, ku mmeeñ yø tø myik'o'jksiyi kawine'en møøt kawindiy tøøxyøjk." 31 Winets ja u'nkteety wyaañ: "Ti sa u'nk mjaty, pø yaayimpts me nmøødi, ti jaty øts ixa nmøøt'ajtpy tum mets yø' mja'. 32 Kuwanits pyaat'aty, ¿ti ja ti nguidyimdyu'uñin? ¿ti jadam yø nguidyimdyaxondaajkyim? Patyts ixyam nxødu'uñindi ku yø m'uch tø yja'aty, pø nøø'mimpts adøm jøts ku yø tø y'oo'kni, ixyats jujky xwin'ijxyim, jeky tø y'atstigøy'ity, tøts inet nbaajtyim jadigojk."

16

Kuja Jesús tmaryakpaajty ja ka'ødyumbi'ejx'ejtpi

¹ Ñayiñimaay ja Jesús ja pyabøjkpitøjk:

—Ja dø'øn wyinaty tu'uk kumeeñ jaa'y midi yiktump, jøts jats idø'øn ja' tyumbi tu'uk wyinaty midi t'ejx'ejtp ja myøøtumbi, jøts ja windsøn yiknimaay jøts ku pyikta'aky ja nugo yikwindigø'øxyiyi ja tyumbi. ² Winets ja windsøn tnajtswa'wiyii'ñ ja tyumbi jøts ja tnimaay: “¿Janch idø'øn ku dø'øn jade'en myiknimadya'aky ti øts jade'en nnimadøøpy? Køyajkjøxni mdunk, ka' me n'ukyiktumbi'ejx'ejtnit.” ³ Jøts ja tumbi'ejx'ejtpi yjanchmaañi yjanchtajni, yide'en ja kø'øm ñawya'añi: “¿Tits ø ndu'ump, ejx øts yide'en nwindsons xka'ukyiktunwani? Ka'ats ø n'ukmajadañni øyik øts idø'øn nyu'ut ndu'unt, tsø'ødyumipts øts ku øts inet njayiklimunsimujkmit.” ⁴ Xjats ja tyabyaajty jøts ja wyaañ: “Tø ø nnijawi sudso ø ndabyaatt, sudso øts pøngapøn xkupøkt tyøjkjøtpy ku øts yø ndunk wyinaty tø yikpøjkni.” ⁵ Winets ja tu'uk jaty tnajtswa'wiyii'ñ pøn jaty ja wyindsøn wyinaty miyoj'ajtip. Jøts ja yjawyeembi ja tyiktiiy: “¿Wine'en øts nwindsons xmiyoj'ajti?” ⁶ Jøts ja y'adsøøpy jøts ja wyaañ: “Magø'pxy tambi øts aceite ja ndamiyoj'aty.” Winets ja tumbi'ejx'ejtpi wyaañ: “Ixya ja ñinøky; pe'tpy ixa'ak jøts xjaadyigatst, wixijxmyajk tambi ja'ayi xpikta'akt.” ⁷ Jøts yjadu'ukpi ja tnimaay: “Jøts mets, ¿wine'en mets ja xmiyoj'aty?” Jøts ja ñimaajyøø: “Magø'pxy kyunchi ariin.” Xjats ja tnimaay: “Ixya ja ñinøky midi ojts xja'ay; wants tkajtswijchim jøts makta'pxy kyunchi nbiktaajkin.” ⁸ Jøts idø'øn ja windsøn tjanchni ja'wiyii'ñ jøts kudam ja tyumbi'ejx'ejtpi yikxon o ti tninwinmayi ku dø'øn o ti ttuñ. Jade'eñimts yiknijawidi pøn jaty Dios

yja' tkababøjkidip, yikxon ja ne'egi tyimykuyati ja tyaay yam nigidi jade'en wyinmaa'nbyaatti pøn Dios ja'ajtidip.

⁹ 'Kajpxwejin øts idø'øñ nyajkpy jøts kidi mbikta'aky nugo x'amnipøjkpatti xtsaañipøjkpatti; pøni jam mbikta'aktyi, yikxon xyiktunkpaattit, øy yø' ka' kya'øyi. Ku yaayi, xabudøkidit o pøn, nugo ku xnijawidi tigøjxp idø'øñ ja jade'en xundi. Øy ja yjakixy, wa'atsts meets ja xnijawi jøts ku meets m'anmija'win yikupøkt jap tsajpjøtpy.

¹⁰ 'Pøn øyjaa'y'ajtp, øyjaa'y'ajtpimpts ja øy ma, wan o ti tmayi tkamayi nayide'ents ja øy yikxon tyiktunkpaaty; pønts kidyim'øyjaa'y'ajtpim, jade'eñimts ja øy ma, nayide'en ja ka'ap tyik'ødyunkpaaty ja pyikta'aky øy ja wine'en myayi kyamay. ¹¹ Pøni ka'ats yikxon xyiktunkpaatti ja mmeeñ ja mbikta'aktyi sa pyaat'atyi, çti sudsots meets Dios yja' mjaakmo'ojyit midi ja yakwampy? ¹² Pøni ka' meets mmigu'uk yja' xwingudsø'jkiyi, çpønts meets ja mja' jade'en xijy tsø'øgiyip, pøn meets ja xijy mmo'owajnip o meets ja xjakø'mja'aji?

¹³ 'Ka' pøn tumbi namajtsk wyindsøn tmiduñ; ku ja jade'en ttu'unt, tu'ukts ja pyidsø'ømt pøn ja wyinjawip jøts ja yjadu'ukpi tkawinjawit, tu'uk t'ømyidu'unt jøts jadu'uk tka'ømyidu'unt. Jade'ents ka' y'øyi ku Dios yikmiduñ, ixyaptamts meeñ nayide'en myøjtøjkyimi. Paty ka' y'øyi adsow aduuk, tu'ugyi Dios n'ajot'ajtin.

¹⁴ Tyimyjade'ents idø'øñ ja fariseotøjk yjaa'y'atti, ja meeñ ja yjanchmøjmigu'uk'ajttip, ixamts idø'øñ ja wyinaty jade'en pyatmadowdi

jøts ja jam tjanchpagajpxti ja Jesús. ¹⁵ Winets ja Jesús wyaañ jøts ja tnimaay:

—Meets idø'øn jade'en mjaa'y'ajttip, ñadyiyi mjanch'uknawya'atspikta'agyidi, ka' meets yjawî mbøktyuñ, jade'en ja mayjaa'y xwin'øøndi, wa'atsts ja Dios mnijawiyidi sa jaty mwa'andi mgajpxti m'am mjotp; yø' idø'øn Dios kyatsøjkpy, ka' Dios jade'en tkupiky jøts ku jaa'y jade'en kø'øm ñamyøjpikta'agyidi.

Ja Moisés kyutujk jøts ja' midi Dios tyanitanaapy yjaa'y

¹⁶ 'Ku ja Juan Bautista ya myiiñ, jaayip ja kugajpxtyøjk ja y'aaw y'ayuujk y'adujktøø. Nay jaabaat ja Moisés kyutujk kya'pxy sa Dios ja wyinaty tø myø'øyi. Jøts nay jatyi cho'onða'aky ja Dios y'øgyajpxy y'øy'ayuujk, yiknigajpxy yiknimadya'aky ja kyutujk midi ja tyanitanaapy yjaa'y, xjats jade'en kuwani o pøn tjanchjadatøkiwya'añ ja'abi kutujk.

¹⁷ 'Kuwani dø'øn jade'en yjatt kyubatt sa Dios kyutujk wyaañ, nijuuni ja jade'eñi kyakixy kyanaxy pø ne'egi køjxp najxp naajx tsajp jøts niwine'enin kyagudigøy ja kyutujk.

Ku ja Jesús kyajpxwiyi sa amajtsk'ajtin ñaxy

¹⁸ 'Ku pøn tmajtstu'uty ñidø'øxy uk ja tø'øxy tmajtstu'uty ñiyaa'y, ja'ats idø'øn møj pøky; uk kuts pøn yaa'dyøjk tmøøt'amajtski ja tø'øxy midi tø yikmajtstu'uty, møj pøkyts ja nayide'en.

Ja kumeeñ jaa'y jøts ja Lázaro

¹⁹ 'Tu'uk idø'øn ja jaa'y janch kumeeñ, janch xøxy piky idø'øn ja', tum ja y'øybi ja yikpejtpy

jøts idø'øn ja xyumixøduñ jabom jabom, piy xuyin tpikta'aky ja xyox. ²⁰ Jamts idø'øn jaa'y jadu'ukmi pøn txøøw'ajtp Lázaro, janch ayoop janch pøktsoop ja' jøts janch amuum pu'uts ja', ka'ap ja myøjki jøts idø'øn ja jam xyumi'ixa'aky jam kumeeñ jaa'y tyøk'agø'øm, jam ja kyu'uxnay'ity. ²¹ Tsojk kaagyixyim ja tja'ijxy ja kaaky abu'xk midi jam kumeeñ jaa'y kyaabyajt patkø'øm najtska'ljip; jøts idø'øn uk ja jam yjanchnimiñiyi jøts ja twiweedyi ja pyu'uts. ²² Jøtsnim idø'øn ja ayooði y'ø'jky, winets ja ojts yiknijkxyi tsajpjøtpy ja ankilistøjk ma ja Abraham jap. Jøts ja kumeeñ jaa'y nayide'en y'oo'knimaa, ojts ja ñaxøki. ²³ Kuts idø'øn ja jap ayodaajkjøtpy tja'ejxni jøts kudam ja Abraham jam jagam møøt ja Lázaro. ²⁴ Winets ja møk'ampy wyaañ: “Teety Abraham, ayø'ejxx øts, kax yø Lázaro, wan tmiñ, wan yø kyø' tyikxøøky jøts øts yø ndoojts xuktaxujxit; janch møk øts yap jønjøtpy n'ayøy.” ²⁵ Jøts ja Abraham ja ñimaajyøø: “Ja' u'nk mja'myatsp, tøxi me xaxøñ ku me tø m'atsøøni m'atstani, ka' mets jade'en mjaty sa yø Lázaro tø y'ats'ayøyin, wants yø taxoni jøts me m'uk'ayoomit. ²⁶ Jøts ti tits nnidyu'unim, abikyxi meets jami, abikyts øøts yami; ma pøn y'uknaxt øy yam pøn yjamenwa'añ nidu'ugin, uk øyts jam pøn yjanøjkxwami, nisudso'ampyts pøn kyamajada'aky.” ²⁷ Winets ja kumeeñ jaa'y wyaañ: “Tixi teety Abraham, pøni jade'en tunts may'ajt jøts yø Lázaro xkaxt jam ndeety tyøjkwindum, ²⁸ jaak jam øts nmigu'uk ja nimagoxx, jøts t'atstukmado'ot jøts kidi ya nayide'en myendi ayooði ya ayodaajkjøøjty.” ²⁹ Jøts ja Abraham wyaañ, yide'en

ja tni^{ma}ay: “Jøts timts ja wya'ant midi ja Moisés yjaa'y midi ja Dios kyugajp^xtyøjk tø tni^gajp^xti. iTi wan ja jam tni^jawidi pøni myøjpikt^atip!” ³⁰ Jøts ja kumeeñ jaa'y y'adsøø: “Janch ja jade'en teety Abraham ja', yjayiktigatstibik chinaa'yin ja y'ijtyi ku ja pøn jam jujky ñinøjkxidit pøn tø y'oo'knidi.” ³¹ Jøts ja Abraham ñii^my: “Tixi pøni ka' ja tkupøjkti midi ja Moisés yjaa'y jøts sa jaty ja Dios kyugajp^xy wyandøø, i^ti ja'ats ja yjaakjanchj^awidip øy oo'kpi ja jujky yjaninij^kx^yidi?”

17

Ja' midi yikpøkpyajtp

¹ Yide'en ja Jesús tni^{ma}ay ja pyabøjkpⁱtøjk:

—Juuni øy ti kya'ukyikpøk^ty^uñ, køø^m tsøkyts ja'. Pønts myigu'uk tyikwinmaa'nmya'atp jøts ja tyikpøk^ty^uñ, ipø tinim sanim ja yjanchj^att y'anmija'win! ² Ne'egi tyimyjapaat'ajtip jøts ja mejyotp yikniwibejpatt ku møj paandaak ja y'ukyiktayukxotsit, jøts øts n'u'nk n'unajk ja kidi mibaat xyikpøk^ty^uujni. ³ Øyimts mnay'ejx'etidit jøts kidi nayide'en m'adøøtsti sam o pøn y'adi'ichin.

'Pøni m'ejxtip ku ja mmigu'uk mmidundigøyidi, tukmadowdits jøts kidi jade'en y'adøøtsti, uk pøni nagyumaajyidipts, maa'kxuktits ja'. ⁴ Øy ja wixujk ojkin tjayikni^pati, øy ja jade'en mjamidundigøyidi, pøni nadyagumaajyidipts ja nayide'en wixujk ojk pøni mnimaajyidip ja': “Ka' øts jade'en n'uktunit”, maa'kxpts meets ja'.

Ja møj janchja'win

⁵ Xjats ja nwindson'ajtım ja kyudanaabyıtøjk ñimaajyøø:

—Møøky øøts janchja'win møj.

⁶ Winets ja tnimaay:

—Kuk meets jeexyıp wine'enin xmøøt'aty ja janchja'win sam tu'uk mortas pajkin, tøts meets ya'at kipy jeexyıp xnimaañidi: “Pidø'øk ya jøts mejyotp mnøjkxt, jamts myo'ont”, nay jatyıts meets ja jeexyıp tø mmimadøyi.

Ja tumbi tyunkjøøjp

⁷ 'Ku pøn ja tumbi t'ukyiktuñ kyamjotp, tyikyu'uy tyiktuñ uk tyiktsakaa'ixy ja jam, kuts ja wyimbity jam wyindsøn tyøjkjotp, ku ja jam yja'aty, çti jatyı ja jam tyimyiknøjmi: “Ya tyimñax jøts mga'aty”? ⁸ Pø ka'axi ja jade'en yiknøjmi, pø yiknimaapyxi ja jam: “Yik'øyik øts n'a'ux jøts ø xwindsø'øgit, wan øts jawyeen tkay t'uuky jøtsnim me mga'aty m'uukt.” ⁹ Kuts ja tumbi ja jade'en tø tja'uktumi pøni sa dø'øn ja tø yik'ane'emy, çja ti winets ja yiktakajxa'aky? Pø ka'axi. ¹⁰ Nayide'ents meets idø'øn Dios xmidu'unt, ku ti xun'abaadidit pøni ti ja mduktuujnidip jøts meets ja xnøjmit: “Ti tumbi øøts idø'øn, ja'ayi øøts iiy tø nduñ, midi paat'ajtıp øø ndu'ump.”

Ku ja Jesús tyiktsøøjky ñimajk ja jaa'y pøn jadi'iñi putsnidip

¹¹ Kuts idø'øn ja Jesús tyuu'døjkigyøjmi jøts ja ñijkxy jam Jerusalén, najx idø'øn ja Samariit etjotp jøts nayide'en jam Galilea. ¹² Jøts kuts ja yja'ljty jam ma tpaajty tu'uk ja kajp, jamts ja pyajtøø ñimajk ja jaa'dyi pøn pu'uts pa'am wyinaty pøjkidip, jøts

ja jagamyi wya'k'øyiðøø, ¹³ jamts ja møk'ampy ñimaajyøø:

—ǰWindsøn Jesús, ayo'ejxk øøts, ejx øøts yide'en njaty!

¹⁴ Kuts ja t'ejxpaajty jøts ja tnimaay:

—Nøjx x'ats'ejxti ja teetyøjkti.

Xjats ja jatyi ñøjxxtøø, jamnim ja wyinaty ñaxti ku ja tsø'øky ñayja'winiyidi. ¹⁵ Winets nayjatyi tu'uk t'ejxpaajty ja pyu'uts jøts kudam ja tø tyaagyøjxni, jøts ja jatyi wyimbijty, møk ja Dios ja ttukmøja'wiyii'ñ ttukunuu'kxyja'wiyii'ñ, ñiyaxni niyjojkni ja wyimbijty. ¹⁶ Jøts ja twinguxanay'øiyii'ñ ja Jesús jøts ja jamyi ñamyujtstaajkøø, ttukmøja'wiyii'ñ ttukunuu'kxyja'wiyii'ñ ku ja wyinaty jade'en tø yiktsø'øgyi. Samariit jaa'y idø'on jade'en tump.

¹⁷ Xjats ja Jesús wyaañ:

—ǰTi kidimts meets nimajk tø mdsokixy? ǰMa net ja yjanidaxujkpidi? ¹⁸ Jabyøø'kxyik øts ya ne'egi xnimemp nadyu'uk, yø'øjik øts ya ne'egi x'atskajxajkp.

¹⁹ Jøts ja tnimaay ja jaa'y:

—Wa'kuki jøts mnøjxnit; ja'agøjxp tø tyay yø mbu'uts ku ø tø xjanchjawi.

Sa ja Dios ja kyutujk tyikme'ent midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y

²⁰ Xjats idi'ingøjmyi, ja fariseotøjk tyiktøðøø ja Jesús juunin idø'on ja yja'att ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, jøts ja t'adsøøy:

—Ka'ap ja ti ejxin pøni sa Dios ja kyutujk tyikja'aty. ²¹ Kidi xjøp'ijxy'atti jøts pøn wya'ant:

“Ixya ja’”, uk ñø'ømdit “Ixem ja’”; ka'ats, pø jaanixi meets ja ya xjamøøt'ajtñi.

²² Jøts ja tñimaay ja pyabøjkpitøjk:

—Ja'atp ja xøøw ja jumøjt ku mee tsojk ejxpaadyim xja'ejxwa'ant ja naxwii'ñit jaa'y ja myøjkudanaabyi, ka'ats meets ja jatyi x'ext.

²³ Mjadyimyjayiknøjmidi meets: “Ixya ja’”, uk møknojmidi meets “Ixem ja’”. Kidits xmibøkti.

²⁴ Ku ø nme'ent, wa'ats x'ejxtit xnijawidit jade'en sam ja et wyidsukyin xem yam tyikjajta'aky, jats idø'øn wyinaty tmibaat'aty. ²⁵ Jawyeents ø n'uk'ayo'ot øy øy, ka' øts ja jaa'y xkupøktit pøn

jaty ja ixyam juky'ajtip. ²⁶ Nayide'en ø njatt sam ja Noé yjajtyin ku ja ya y'atsinaay, nayide'en øy pøngapøn y'adø'øtst. ²⁷ Kya'adyit y'uuktit sam ja y'adøtstøø, y'amajtskidi ja jotkujk, ja y'u'nk ja ñøøx

ja tyik'amajtskidi tyimyjaakja'abi xøøw ku ja Noé tyøjkiyii'ñ jam barkijotp, kuts ja møk tuu myiiñ xjats ja ojts ñi'ijtyi y'oo'køxti. ²⁸ Nayide'ents yjajty

ku y'atsja'ajty ja Lot: jotkujk kyaydi y'uukti, yjuydi kyajpxti, yakti tyookti, ñe'epti kyojti, ña'adi pyotsti, ja tyøjk tyik'øyidi jotkujk; ²⁹ kuts ja Lot jam Sodoma kajpjotp ja'ayi pyidsiimy, jøts ja jøønduu jatyi myiiñ jøkmyøøt, jøts ja niduki'iyi tyiknax'o'jkijxy ja jaa'y.

³⁰ Nayide'ents idø'øn winet et yjatt ku ø x'ejxpaattit jotmøñ.

³¹ 'Pøni jam wyinaty øy pøn jam tøjkojxp tø pyety, ka'ats ja t'uk'atsnidøjkinit pøni ti jaty ja jap tyøjkjøtpy myøøt'ajtpy jøts ja tøkpidømwa'ant; pøni pønts jam wyinaty widejtp kamjotp, ne'egi tø'øpts ku ja ne'egi kya'ukwimbejtnit tyøjkwindum. ³² Ja'myajtsidi ja Lot ñidø'øxy sa

ja yjajty. ³³ Pøn kagu'øøgyim pyikta'aky t'ejxp, windigø'øpyts y'anmija'win ja' Dios wyingujkp; pønts tkayikmøjtøjkíp øy ti, pøn ø ne'egi tu'ugyi xnadyamiyojxip, ja'ats idø'øn y'anmija'win nøjkx nitso'ok'ajtp.

³⁴ 'Øts idø'øn wamp jøts ku jam wyinaty o pøn namajtsk ttamaamukti tu'ugyi ja maabajt, tu'ukts ja ja'ayi yikpøkjø'økt jøts ja yjadu'ukpi wyindigø'øty. ³⁵ Pøni jam tø'øxyøjk wyinaty namajtsk yjøjtsmukti, tu'ukts ja nayide'en yikpøkjø'økt ja y'anmija'win jøts ja yjadu'ukpi nayide'en wyindigø'øty. ³⁶ Nayide'en ja yaa'dyøjkmidi, pøni jam ja namajtsk wyinaty jam kamjotp, tu'ukts ja yikpøkjø'økt jøts ja yjadu'ukpi ka'.

³⁷ Kuts idø'øn ja jade'en tmadoodøø jøts ja ojts tyiktøwdi:

—¿Ma windsøn'ajtim idø'øn ja jade'en yjatt?

Jøts ja y'adsøøy:

—Kidi mwa'andi ku ja kyayiknijawit, jabi niduki'iyi meets ja xnijawit ku ø nme'ent.

18

Ku ja Jesús tmadyakpaajty ja ku'økyø'øxy jøts ja kudunk tïdyumbi

¹ Xjats Jesús ja ttamadyakpaajty tu'uk ja ejxpajtin madya'aky. Ja' idø'øn ja tyukmadogukiwyampy jøts ja Dios'ajot'ajt'ettit jøts nijuuni kya'amutsk'attit. ² Jøts idø'øn ja tnimaay:

—Jam idø'øn kudunk tïdyumbi wyinaty tu'uk jam kajpjotp, niwine'enints idø'øn Dios ja tkidyimwyindsø'øgi, nipøn ja tkamøjl'ijxy øy

yjapøni. ³ Nayjamts idø'øn ku'øktyø'øxy tu'uk chinaamyi, ja'ats ja kudunk tiiidyumbi jam tmiyø'øy'ejtp, ejtp ja yja'øø'ngunaxy, jøts idø'øn ja tja'amidøy ja tiiidyu'unin, ja myidsep tjani'øøni jøts ja yikpayø'øty. ⁴ Jeky idø'øn kudunk tiiidyumbi ja tkamøjpikta'aky jøts ja ka'ap tpayø'øy, xjanimts ja wyinmaay: “Øy øts idø'øn Dios ngawindsø'øgi, øy øts idø'øn nipøn ngatunk'aty, ⁵ kuwanits øts idø'øn jade'en ndu'unt, pø ejtpts øts yø xjanchmiiyø'øy'lity, janch møk ø xyikjotkixy, tikuts øts yø nganitani jøts jade'en kya'ukmenit jøts øts yø xka'ukyikjotma'tnit.”

⁶ Jøts ja nwindson'ajtim yide'en yjaakwaañ:

—Ja ka'øy kudunk tiiidyumbi dø'øn jade'en wamp. ⁷ Kuts idø'øn Dios, ¿ti jaa ja tkidyimñitanit ja yja' pøn ja xinaxy tsunaxy ja'myajts'ejttip? ¿Ti kidi ja jatyi tpudøjkiñit? ⁸ Øts idø'øn wamp jøts ku ja jatyi tnitanit ku ja jatyi tnikajpxu'utt. Kuts ø nme'ent, ¿windem øts naxwii'ñit jaa'y n'ukpaaty tum jade'en tu'ugyi ja yjanchja'win?

Ku ja Jesús tmadyakpaajty ja fariseotøjk jøts ja yikugubajtpi

⁹ Jøts ja Jesús ttanimadyaktøjkii'ñ jadu'uk ja madya'aky, jøts ja ttukmadøy pøn namyikaxi jaa'y'ajttip, kø'ømyi ñay'ødyijyidi ñay'øbyikta'agyidi jøts ja myigu'uk ja kawin'ijxyim tjawidi. Ja'ats idø'øn ja ñimaay:

¹⁰ —Namajtsk idø'øn ja jaa'y ñøjkxtøø Dios ajot'ajtpi jam tsaptøjkjotp: tu'uk fariseo, jøts ja yjadu'ukpi yikugubajtpi jaa'y. ¹¹ Tanaapy ja fariseo jøts ja yide'en tmigajpxy: “Dios Teety, ndukmøja'wip ndukunuu'kxyja'wip mets ku

ø ka' nayide'en nduñ sam o pøn myaatsti kyawindiyyjaa'y'atti, sam øy pøn axøøk pyøkyundi; ni ngajade'eni paat øts sam yø yikugubajtpi ixa tyani. ¹² Majtsk ojk me n'amaay'aty tuksamaan, ngagugayi ngagu'uugi mets, jøts ndamiyøjxpy mets nbikta'aky wan jaty ti jaty ø nbatpy n'ijxpy.” ¹³ Jøts idø'øn ja yikugubajtpi jagam ja ne'egi wya'k'øyiyii'ñ, ka'ap ja jadine'en y'aaw yjoojt myajada'aky jøts ja wine'enin y'ejxjø'økt jøts ja wine'enin chajp'ext, jøts ja ne'egi ñagyachkoxi, yide'en ja wya'añ: “iDios Teety, ayø'ejxk øts, janch pojkipitumbijaa'y øts!” ¹⁴ Xjats ja Jesús yide'en wya'añ: “Øts nømp jøts ku ja yikugubajtpi ojts ne'egi yikmee'kxy, jøts ja ojts wyimbejtni ñøjkxni tyøjkwindum, tø ja yiktamee'kxy ja pyøky. Jøts ja fariseo nigidi yikmee'kxy pøn namyikaxi jaa'y'ajtip, pøn kø'ømyi nay'ødyejidip nawya'atspiktaajkidip, ka'ats ja mibaat tminaxti ja wyinmaa'ñ jam Dios wyindum. Pønts tpøkja'widip ja pyøky, pøn yik'ayowim tminuu'kxaktip ja Dios, ja'ats idø'øn ne'egi møjtøjkidip jam Dios wyingujkp.”

Ku ja Jesús ojts tkunuu'kxy ja mutsk una'jk

¹⁵ Nayi yiktanimemp idø'øn ja Jesús ja mutsk una'jk jøts ja tkønixajt; jøts kuts ja pabøjkpitøjk jade'en t'ejxtøø, winets ja ojts møk twingugajpxidi pøn jaty ja mutsk una'jk tyikmendip. ¹⁶ Winets ja Jesús ja mutsk una'jk tyaaajxmiiñ, jøts ja pyabøjkpitøjk ojts tnøjmi:

—Wan yø mutsk una'jk tmendi, kidi meets yø xkaduknimiñ; ja yjade'embijaa'y idø'øn Dios kyutujk nitanaajjidip. ¹⁷ Janch meets idø'øn

nnøjmi, pøn tkagupøjkp ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy yjaa'y sam ja mutsk una'jk ja tkupikyin, niwindemts ja tkapaaty tka'ixy ja Dios ñitso'ok'ajtin pøni ka'ap ja tkupøkti.

Ja kumeeñ jaa'y

¹⁸ Jøts idø'øn ja Jesús tu'uk ja kumeeñ jaa'y ñimaajyøø:

—Mets øyjaa'y yik'ixpøjkpi, ¿ti ø ndu'ump jøts øts ja n'anmija'win tpaatt ja nitso'ok'ajtin xemikøjxp?

¹⁹ Jøts ja Jesús wyaañ yide'en:

—¿Ti jade'en myikwajnip jøts ku øts øy? Ka'ap ma pøn tu'ugin y'øyi sam Dios. ²⁰ Mnija'wipts ja Dios kyutujk sa ja wya'añ: “Kidi mmigu'uk ñiyaa'y ñidø'øxy xpøjkxi; kidi myikjaa'y'øøky; kidi mmeech; kidi mmigu'uk xwin'iiñ; windsø'øgi mdeety mdaak.”

²¹ Jøts ja jaa'y wyaañ:

—Jaayim øts yø jade'en nbaduñ ku nmutsk'aty.

²² Kuts ja Jesús ja jade'en tmadøøy, xjats ja tnimaay:

—Jap jadu'uk midi mgabadumpñim: too'køx ti jaty jam mmøøt'ajtpy jøts ayoobi jaa'y ja xabudøkit, jøts ja jap tsajpjøtpy nøjkx mwingaxø'jkxi ja jujky'ajtin; winets mdsoont jøts øts xmøødit.

²³ Kuts ja jade'en tmadøøy jøts ja jaty yjanchjot-madyøjkii'ñ kumi janch kumeeñ idø'øn ja', ka'ap ja tmajtstu'utwa'añ ja pyikta'aky. ²⁴ Kuts ja Jesús t'ijxy jøts ku ja jaa'y jade'en yjotmay'øøky, jøts ja wyaañ:

—iWindemnim ja kumeeñ jaa'y jade'en tpaajtniyidi ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy

yjaa'y! ²⁵ Ne'egi tsojk ñaxt tu'uk møj jiyujk jap xuu'ñ jutjotpy, jøts nigidi tu'uk kumeen jaa'y tyøkit jade'en ma Dios kyutujk tnitani tuki'iyi.

²⁶ Pøn jaty ja jade'en tmadoodip, ja'ats wandøø:

—¿Pømbits idø'øñ nitso'ok'atp?

²⁷ Winet Jesús ja ñimaajyidøø:

—Ka'ap yø øy pøn jaa'y kø'øm ñankñitso'ogiyit, ja Dios ja'ayi myøøt'ajtpy ja møk'ajtín sudso xyiknitsoojkint, niti Dios tkatsepjawi.

²⁸ Jøts ja Pedro wyaañ:

—Windsøn'ajtim, tøts øøts nbikta'aky tuki'iyi nmajstutkixy ti jaty øøts y'ijty nmøøt'ajtpy, ixys øøts jade'en nwidity møøt mets.

²⁹ Jøts ja t'adsøøy:

—Janch øts idø'øñ nwa'añ, pøn yjøøn tyøjk tkaba'ayoop, pøn tyety tyaak, y'uch myigu'uk, y'u'nk ñidø'øxy tkajotmay'ajtp, ja'agøjxp ku ja ne'egi tyikmøjyiyi ja Dios kyutujk midi yjaa'y ja tyanitanaapy; ³⁰ pøni wine'enin ja ya naxwiin yjaaktsøøni, pyaajtipts Dios kyunuu'kxin ja' jøts nitso'ok'atp y'anmija'win ja xemikøjxp ku ja Dios jadu'ukpi tsinaa'yin ja myo'ojyit.

Ku ja Jesús jadigojk tñigajpxy jøts ku ja y'ookt

³¹ Xjats ja Jesús abiky tyaajxiyii'ñ ja nimakmajtskpi pabøjkipitøjk, jøts ja tñimaay:

—Yamnims inet jam Jerusalén nnøjxindit, ma jade'en yjatt sa jaty ja kugajpxtyøjk tjaadyandøø jøts ja tñigajpxti ti ø ndu'ump, ti nbaatp. ³² Yikmatp øts jøts ø nyikøyakt nyiktagødøkit pøn ø ngamigugajp, nyiknixekt nyiktaxekt øts, nyikwidsujt nyikjøptsujt, kawine'en nyikjemnøjmit nyiktenøjmit. ³³ Ku øts

jawyeen n'ukykwinwopt n'ukyikjəpwopt, jətsnim
 əts ja xyik'ooktit; pidsə'əmp̄ts əts jap oo'kp̄i jutjətpy
 kidigəək xəəw.

³⁴ Jəts ja ka'ap tja'gyukidi nisudso'ampy, pə
 ti ja jade'en yiktamimadyaktip, nisudso'ampy ja
 tkaja'gyukidi.

Ku ja Jesús tyikwin'ejxwa'kxy ja winap jaa'y

³⁵ Kuts ja Jesús jam wyinaty Jericó yja'atwani,
 jəts jam tuu'pa'am tu'uk chəəni ja winap jaa'y,
 jam ja yiklimunsimuky. ³⁶ Kuts ja tmadəəy jəts ku
 ja mayjaa'y jam yjanchnaxti, jəts ja ojts tyiktiy ti
 də'ən tuujnip jajt̄ip. ³⁷ Jəts ja yiktukmadəəy jəts
 ku ja Jesús jam wyinaty ñaxy pən jam Nazaret
 tsoo'mp. ³⁸ Winets ja mək'ampy wyaañ:

—¡Jesús, mets m'aats'ajtpy mgugoj'ajtpy ja
 David, ayo'ejxk əts!

³⁹ Pənts jam wyinaty jawyeen yə'ədyip, ja'ats
 ja mək'ampy nimaajyəə jəts y'amo'ont, jəts
 yjaaktyimykjinajxpy ja', ka'ap ja y'aməñ, jinaxy
 ja wyan'adi'ich:

—¡Jesús, ayo'ejxk əts!

⁴⁰ Winets ja Jesús wya'k'əyiyi'ñ jəts ja wyaañ
 jəts y'atsyikwa'at ja winap jaa'y. Kuts ja
 wyingume'eniyəə wingon, xjats ja tyiktiy jəts
 ja tnimaay:

⁴¹ —¿Ti də'ən mdsəjkpy, ti əts idə'ən
 xuktunwamp?

Jəts ja winap jaa'y y'adsəəy:

—Windsən'ajtim, win'ejxwamp əts.

⁴² Jəts ja Jesús ja ñimaajyəə:

—¡Win'ejxts inet! Ja'agəjxp yə mween tə y'əyi ku
 ə tə xjanchjawi.

43 Jøts idø'øn ja winap jaa'y jade'en wyin'ejxpjiky, jøts ja tpadsø'jñ ja Jesús, møk ja ttukmøjawí ttukunuu'kxyjawí ja Dios. Jøts ja nayide'en wyamidí pøn jaty jam ja jade'en t'ejxtøø.

19

Ja Jesús jøts ja Zaqueo

1 Xjats ja Jesús yja'jty jam Jericó, kyajptøjkiyñ, 2 jamts kumeeñ jaa'y wyinaty tu'uk, Zaqueo ja xyøøw midí ja yikugubajtpitøjk wyindsøn'ajtip. 3 Ja'ats idø'øn tyimyjawin'ejxwamp ja Jesús jøts ja t'ejxkapt. Janch mayjaa'yts jam wyinaty nisudso'ampy ja tka'ext, jaa ku ja kon yjaaktyimtyanaañimi. 4 Xjats ja ojts jawyeen putyí t'anøjkxi mā dø'øn ja Jesús jam wyinaty ñaxwa'añ, jøts ja jam kipkyøjxp kyøjxpejty. 5 Kuts ja Jesús jam ñajxy, ixam ja Zaqueo kipkyøjxp, jøts ja Jesús pyat'ejxøø, yide'en ja ñimaajyøø:

—Zaqueo, putyí winak, jap øts ixyam mets mdøjkjøtpy nja'da'akwa'añ.

6 Jøts ja Zaqueo jatyí wyinaajky, janch ejtni xoni dø'øn ja tyikja'jty ja Jesús jam tyøjkjotp. 7 Pøn jatyts ja jade'en t'ejxtøø, jøts ja pyagajpxpinaxwa'ktøø, ja' ja kyajpxtip jøts kuk ja Jesús jam wyinaty tø ñijkxy mā ja ka'øyjaa'y tyøjk jam. 8 Jøts ja Zaqueo wya'kukiyyñ jøts ja nwindson'ajtim yiknimaay:

—Windsøn'ajtim, ndamay'atp øts ayoobi jaa'y kujkwa'kxy ti jaty øts ixja nmøøt'ajtpy; pøni tøts øts o pøngapøn o tigati nbøjkxi awin'øøni'ampy, nyik'u'nkipts øts ja' jøts øts ja jawaani may nyikwimbejtxit, maktaxk ojk tukjadine'en jaty y'u'nk'att pøni sa ja kyojpk.

⁹ Xjats ja Jesús wyaañ jøts ja tnimaay:

—Ix̄yam ja nitso'ok'ajtin t̄o yja'aty ya t̄øjkj̄øjty, kumi nay Abraham meets m'aadsip mgugojip. ¹⁰ P̄o ja'abixi ø t̄o nnimendi jøts øts ja ndukpaattit nduk'ejxtit ja nitso'ok'ajtin p̄øn ja y'anmija'win y'ijty tigøy'ejtnidip.

Ku ja Jesús tmadyakpaajty ja meeñ kyojpk

¹¹ Ix̄am ja mayjaa'y ja pyatmadøyi yi ku ja jade'en wya'añ, jøts ja ttanimadyakt̄øjk̄iyi'iñ tu'uk ja ejxpajtin madya'aky, ku ja jam wyinaty kujk wyingoni jam Jerusalén. Nømpxi d̄ø'øn ja jaa'y wyinmaydi, ja'ayi ja jam y'ukja'att jøts ja jaty wyindsøndokit, jøts Dios kyutujk ja tyiktuujnit midi ja tyanitanaapy yjaa'y. ¹² Jøts id̄ø'øn ja tnimaay:

—Jaa d̄ø'øn jaa'y y'ijty tu'uk, jotkujk jaa'y. Ja'ats ojts abikyajp t'anøjkxi jøts ja jam y'atswindsøndokit. Ku ja wyimbett, møjwindsøn ja wyinatyni. ¹³ Jøts id̄ø'øn tyumbi ja nimajk twaadsøoy ku ja wyinaty choonwa'añ, jøts ja nidu'uk jaty ttagødøjk̄iyi'iñ tu'uk møj mukmyeeñ, jøts ja tnimaay: “Mda'aju'udyip mda'agajpxtip id̄ø'øn yø mmeeñ, wan tmayi kunim ø nwimbett.”

¹⁴ Mi'ajkiyipts id̄ø'øn ja jaa'y ja' p̄øn jaty jam tsinaadyip, jøts ku ja chø'jñ jøts kexy yø'øbyi ja yiktabaguejxy jøts ja jam yide'en y'atswa'andit: “Ka' øts ya'at jaa'y ndsøky jøts øøts yø nwindson'att.” ¹⁵ Jøts yikpiktaajkim id̄ø'øn ja' jøts ja wyindsøn'att, winets ja wyimbijty jam ma ñaajx kyajp. Ku ja jam yja'jty jøts ja twaadsøoy ja tyumbi p̄øn jaty ja wyinaty t̄o tkømø'oy ja meeñ, ja' ja ñijawiwypy wine'en jaty ja wyinaty t̄o

tyik'u'ngidi. ¹⁶ Jøts ja yjawyeembi myiñ jøts ja tyukmadoojøø: “Windsøn, majk ojk øts ja jadukjadine'en jaty tø nyik'u'nk'aty ja mmeen.”

¹⁷ Xjats ja wyindsøn y'adsøøy: “Øy'ajtp, øyxi dø'øn jade'en mduñ, mjotwampxi dø'øn jade'en; ti sa metsxi yjadi'ni'iñibi meen jade'en tø xyikmayi, ja'agøjxpts mets ndukwindsøn'atwa'añ majk ja kajp.”

¹⁸ Jøts jadu'uk myiñ, ja'ats waan: “Windsøn, magoxk ojk øts jadukjadine'en jaty tø nyik'u'nk'aty ja mmeen.”

¹⁹ Jøts ja nayide'en yik'adsoomøø: “Windsøn'atp mets ja magoxkpi kajp.”

²⁰ Winets jam jadu'uk myiñ jøts ja wyaañ: “Windsøn, ixyaani ja mmeen. Konji'iky øts yø nbaayjøtpy tø nyik'ity; ²¹ kumi nnija'wip øts jøts ku mets ka' ti jadi'iñi xnajtsjawi, ja'agøjxpts øts ndsø'øgi, ja'abaat me xpayø'øy øy mets ja xjagaja'aji, myikpidø'økwyamyaat mets ja pikta'aky øy me mjagani'ipy.”

²² Winets windsøn ja ñimaajyøø: “Mets ka'ømyidumbi, kø'øm yø m'aaw mnadyani'øøniyi, yø' me kø'øm mdiidyujnip. Pøni mnija'wip tam ku øts jade'en njaa'y'aty ku øts ja nbøkmuky midi ø ngabiktakpy, ku øts ja xijy nyikpidi'ikpyaat midi njaganipy, ²³ jøts, ¿ti kuts øts ja mmeen tø xka'anuu'kxyaky, jøts øts ja meengyojpk jeexyip tø nbaaty møøt ja meeñu'nk?”

²⁴ Jøts ja tnimaay pøn jaty jam wyinatyi: “Pøjxidi yø meen, jøts ja xmo'odit pøn øts ja meengyojpk majk ojk tø xyik'u'nk'ajtiyi.”

²⁵ Jøts ja wyandøø: “Pø jamimts windsøn ja' myeen, pø majkts meen muky ja jam tmøødi.”

²⁶ Jøts ja windsøn y'adsøøy: “Øtsts idø'øn wamp, jøts ku ja yjaaktyimyikpudøkit pøn tyikmøjtakp ku ja o ti yiin waan yikmø'øy;

põnts kò'òm o ti tkidyimykmojtakp ku ja o ti yiin waan yjayikmò'oy, jaaktyimykpojkòjxipts ja ne'egi tuki'iyi. ²⁷ Jòts ja' pòn ø xmi'ajkidip pòn ø xkatsojktip jòts ø nwindson'att, nõjkxts ja x'atswawdi jòts ya xyikme'endit jòts ya xtyimykpa'ooktit øts nwingujky.”

Ku ja Jesús kyajptøjkijii'ñ jam Jerusalén

²⁸ Kuts ja Jesús jade'en myadyak'abajtiyii'ñ, jòts ja ñajxy, jamxi ja Jerusalén ñijkxy. ²⁹ Jawaani ja jam wyinaty kyidyimyja'atti jam Betfagé jòts jam Betania, jade'en ja kajpxøøw jam, ku ja tkejxy namajtsk pyabøjkpi ku ja jam wyinaty wingondi mā ja kojpkuk'nk jam txøøwi Olivos, ³⁰ jamts ja tñimaay:

—Nøjkxti ixem kajpjotp, ixew wingon. Kuts inet jam mja'attit, jam inet buur tu'uk kuwiiñ xpaattit midi ka'anim pòn ttatsøøni. Ja'ats m'atmigajidip jòts xyikme'endit. ³¹ Pøni põnts myiktøjjidip tigøjxp ku xmigajidi, nõjmidits jòts ku ø ndsøky.

³² Jòts idø'on ja pyabøjkpi namajtsk ñøjkxtøø tpattøø jade'en sa Jesús ja wyinaty tø ñii'mxyidi.

³³ Jam ja wyinaty tyimyigajidi ja kujiyujk ku ja jiyujk ja ñimaajyidøø jòts ja yiktøjjidøø:

—¿Tigøjxp ku yø jiyujk xmigajidi?

³⁴ Jòts ja t'adsoodøø:

—Kumi ja nwindson'ajtim yø ttsojpk.

³⁵ Jòts ja twejtsnøjkxtøø mā ja Jesús jam wyinaty y'awijxy, jamts wyet ja ttajiba'andøø jòts Jesús ja ttawa'atspejty. ³⁶ Kuts idø'on ja Jesús wyingon'adøtsni, xjats wet ja nøø' tuu' yiktabatya'abi. ³⁷ Ku ja wyinaty wyingoni ja kajp, ku ja jam kyida'aky Olivos kojpkwemp,

winets pyabøjkpitøjk ja ejtni xoni yjanchpaya'axyi yjanchpajøkyi, jøts ja møk'ampy ttukmøjawidi ttukunuu'kxyjawidi ja Dios ku milagri'ajtin ja wyinaty jade'en tø tyuk'ijxyidi. ³⁸ Yide'en ja wya'andi:

—iØy'ajtp ku Dios xuknimi'iñim kyunuu'kxy wyindsøn! jJotkujk'atyim idø'øn jap tsajpjøtpy! iKu-uyi Dios jadu'uk yjaak'øyi!

³⁹ Winets ja fariseotøjk winaagin tnimaadyøø ja Jesús pøn jam wyinaty jaa'y agujkpti:

—Windsøn, tiku waani sa xkanøjmi yø mbabøjkpitøjk.

⁴⁰ Jøts ja y'adsojøø ja Jesús:

—Øts idø'øn wamp jøts ku øts inet yø njayik'amo'ondit, wenkpits inet kajpxkojmidip møk'ampy, nijuuni yø kya'amondi øy yø pøn yjayik'amonwa'añidi.

⁴¹ Kuts ja t'ejxpaajty ja Jerusaléngit kajp ku ja jam wyinaty jawaani kyaja'atni, jøts Jesús ja tkud-saachwinma'ayiyiñ jøts ja yaajxy, ⁴² yide'en ja wyaañ:

—iKuk jeexyip iiy wine'enin xja'gyuki jøts ku ja mxøøw ja mjumøjt tø mjataja'adyi, jøts jeexyip ni'ijtyi ja mjaa'y tpaatti ja Dios kyunuu'kxyin! Tøts ja tiempi ñaxy, iti jaa ja xijy, jatyi myiktami'awa'anigyojmit! ⁴³ Ja'atp ja xøøw ja jumøjt ku tiempi kya'øyt, ku mmidsep mdamukit, amuum myikna'awidejtkøxt, nima awa'ats mgata'ant, ja xem ja yam myiknidøkit, ⁴⁴ naxjøtpy myikjaagida'akt jøts ja mjaa'y may'ampy kyudigø'ødyit. Niwine'en niti kyata'ant; ja'agøjxp ku tø xkagupiky ja Dios ku ja kø'øm tø mjanimiñi.

Ku ja Jesús twojpid̥s̥m̥guixy ja too'kpit̥ojk jam tsapt̥ojk ag̥ø'om

⁴⁵ Xjats ja Jesús chapt̥ojkt̥ojkiyiñ j̥øts ya tuki'iyi tyikpid̥s̥mbinaxwa'jky p̥øn jaty jam wyinaty yajktip too'ktip, juudyip kajpxtip, ⁴⁶ yide'en ja tni̥maay:

—Yide'ents Dios kyajpxy jap kyøjxja'ayi: “Ja' øts ndsapt̥ojk wya'añ j̥øts øts njaa'y jap Dios'ajot'attit”; mḁ meets yø ya jade'en xyiktuni s̥a maa'tspi chinaadyaajkindi.

⁴⁷ Jabom jabom id̥ø'øn ja Jesús jam tsapt̥ojkjotp yik'ixpijky; yam id̥ø'øn ja teetywindsønd̥ojkti, m̥øøt ja kajpxwejp̥it̥ojkti m̥øøt ja m̥øjaa'dy̥ojkti midi tni̥gubajk'ajttip ja kajp, tni̥winmayidi sudso ja yjadyimy'uk'ooktnim. ⁴⁸ J̥øts ja nisudso tkamid̥abyaatti ti s̥a ja ttu'undit, p̥ø amuumts ja jaa'y ja jam pyatmad̥øyi, ti p̥øn ja jam kabatmadojyip.

20

Ja Jesús kyutujk

¹ Xjats id̥ø'øn yide'en tuk'ojk yjajty ku ja Jesús jam wyinaty tsapt̥ojkjotp tyik'ixpiky ja mayjaa'y, ja øgyajpxy ja øy'ayuujk ja jam wyinaty kyajpxwa'kxpy sudso nni̥tso'ok'ajtin, ku ja teetywindsønd̥ojk jam yja'jttøø, m̥øøt ja kajpxwejp̥it̥ojkti, m̥øøt ja m̥øjaa'dy̥ojkti p̥øn tni̥gugajp'ajttip ja kajp, ² ja'ats id̥ø'øn jam yide'en wand̥øø:

—Yø' mni̥gajpxp p̥øn jade'en t̥ø mdagutujk'atyi j̥øts jade'en m'ad̥ø'tst. ¿P̥øn yø kutujk jade'en t̥ø mm̥ø'øyi?

³ Wi̥nets Jesús ja t'adsojimbijty j̥øts ja tni̥maay:

—Nayide'en mee nyiktøøwami, jøts m'adso'odip idø'n: ⁴ ¿pøn ja Juan ojts tya'ane'emyi jøts ja yiknøbatt? ¿Dios ja ojts jade'en tyanigutujk'ajtxyi, uk ja naxwii'ñit jaa'y?

⁵ Winets ja agø'ømyi tkajpxy'ajttøø, yide'en ja ñawya'añidi:

—¿Sa nnima'ayin? Ku net yø njanima'ayin jøts ku Dios ja tyanigutujk'ajttøø, yide'ents inet yø x'adso'owin: “Jøts ¿tigøjxp ku ja xkajanchja'widøø pøni jade'en tam?” ⁶ Jøts kuts inet yø njanima'amya'andit jøts ku ja yaayyi jade'en yiktanigutujk'aty, tsojk inet yø jaa'y xjanchka'tspa'o'jkindit, kumi wa'ats yø tñijawidi jøts ku ja Juan ja Dios kyexyi.

⁷ Xjats ja t'adsoodøø jøts ku ja ka' tñijawidi pøni pøn ja Juan jade'en wyinaty tø tyanigutujk'aty jøts ja jade'en yiknøbatt. ⁸ Jøts Jesús ja ñimaajyidøø:

—Pøni jade'en tam, ni øtsts meets ja ngaduk-mado'ot pøni pøn øts jade'en tø xanigutujk'aty ku øts jade'en n'adi'ich.

Ku Jesús tmadyakpaajty ja ka'ødyumbidi

⁹ Winets ja Jesús tñimaabyinaxwa'jky ja mayjaa'y, yide'en ja ejxpajtin madya'aky ja tu'uk tñimadyaktøjkiyñi:

—Ja dø'n jaa'y y'ijty tu'uk pøn jam kyamjotp tnejp ja uvi tsa'am, jøts ja ttukmidaañ ja tyumbi winaagin ku jeky'ampy widejtpi ñijkxy. ¹⁰ Kuts tpaajty ja uvi tsa'am tujk'aats, jats ja tkejxy tu'uk tyumbi jøts ja t'atstuk'amidowa'añ pøn ja kam jam wyinaty tø tmidandi jøts ja tyaktit ja nidsa'am ni'ipy, midi ja paat'ajtip jøts ja yikmo'ot. “¿Maa?”

“Ka'ap.” Ja tumbi ñømdøø. Yikxon ja jam ojts yjantyimyikwøpy, jøts ja yikajxjimbijty wa'ats jadi'iñi. ¹¹ Xjats ja kugam tkejxy jadu'uk tyumbi; nayide'en ja ojts yikjemnøjmi yiktenøjmi, yikxon ja jam yjanchyikipwyøjpy jøts ja nayi wa'ats jadi'iñi yikajxjimbijty, ñiti ja kyayikmøøy. ¹² Jøts idøøn ja ka' tmimøñ, ojts tyumbi ja jadu'uk tkajkxkojmi jøts ja jam nayide'en ttundøø, tyikwindsaachidi tyikjøtsaachidøø jøts ja tyikaktøø.

¹³ Jøts yide'en ja kugam wyaañ: “¿Sudsom tsøky ndu'unt? Nmajnku'ngin n'ukaxp, ja ku yø t'ejxpaattit, ¿ja kidi yø ttsø'øgidit?” ¹⁴ Ja'ayi ja tumbitøjk ja ojts y'ejxpaadyiyi jøts ja xem yam ñawyajnidøø: “Ya'at yø kam tmidanwamp; wan tyikpa'o'jkyim jøts adøm yø kam nmida'anindit.” ¹⁵ Winets ja tjidøjtpidsømdøø jam kamjotp jøts ja ojts tyik'ookti.

—¿Sats idøøn kugam ja yjawit tyunidit? ¹⁶ Me'emp ja kø'øm jøts ja tyikugøxit ja yjade'embitumbidi pøn jadyimyjade'en'ajttip, jøts ja ne'egi tmo'ot ja kyam ja abiky tumbidi.

Ku ja nidaay'ajtibit ja jade'en tmadoodøø, jøts ja wyandøø:

—¡Pø katsojknim ja Dios!

¹⁷ Tiy Jesús ja wyin'ijxyidi, jøts ja yiknimaadyøø:

—¿Tits idøøn yø Dios kyajpxy ñigajpxy ku yø jap yide'en yja'ayi? ¿Nugo yø jap jade'en wyaañ? Ja tsaa midi ja pojtspit kya'ejxidøø, ja'ats yam ne'egi tø y'uknøjkxni jam pøch kyubajkp jøts ja' t'amajtsmujkøjxp yø pøch.

¹⁸ Ku ja y'ukyiktanaxkidakpatt ku jam o pøn y'uknaxkida'akt, pø ma ja nay'ejxpaadit; u kuts

o pøn tyanaxkidakpattit ja tsaa, pu'uxints ja yikt-awayit.

Ku yikajpxy'aty ja kugubajt

¹⁹ Xjats ja teetywindsøndøjk møøt ja kajpxwejpitøjk ja tjadyimy'ukmatswandøø ja Jesús, wa'ats ja tyimyjaja'gyukidi jøts ku ja ja'agøjxp ja madya'aky yikmadyakpaajty; yjadyimy'ukmatswandip ja' ja Jesús, ja jaa'yts ja chø'jkidip paty ja jade'en tkatundøø. ²⁰ Winets ja tpiktaktøø myigu'uk pøn tpa'ejxtip tpago'odip jøts ja ñadyiji nugo jade'en ñanky'ijxyidi sam øy jaa'y, ja'ats ja chojktip jøts ja tkajpxy'ejxtit kuuyi ja y'ukajpxigø'ty, ja'ats ja jatyi tyani'øønidip jøts ja jam tkøyaktit ma wyindsøn ja jamdi. ²¹ Paty ja yide'en tyiktøødøø:

—Windsøn, nnija'wip øøts jøts ku myik'ixpiky øy tsuj, tøy janch tuki'iyi xnigajpxy jøts ka' me pøn xkupiky xkagupiky ti sa me mwa'añ, ne'egi yikxon mets ja ne'egi xnankñi'ixpøkiyi tøy janch ja Dios tyiy'ajtin sudso ja yiknijawit. ²² Tukmadookts øøts: ¿Nmo'op øøts kugubajt ja møj windsøn midi jam abiky'ampy nichøky tø myiñ yikutujkpi, uk ka'?

²³ Yja'wiyiñ Jesús ja jatyi jøts ku ja kya'ødyunwa'añi, jøts ja tnimaay:

—¿Tiku øts jade'en xkajpxy'ejxti, tigøjxp ku øts jade'en xniwambatwa'andi? ²⁴ Uktuk'ejxtik øts tu'uk meeñ. ¿Pøn ja wyeen y'aaw yø jam myøøt'ajtip, jøts pøn ja xyøøw jam køxja'ay?

Jøts ja wyandøø:

—Ja møj windsønimts yø' yja'.

²⁵ Xjats ja tnimaay:

—Ja'ats meets ja mmo'op midi ja yja'ajtpy, jøts ja Dios ja' xmo'odit midi ja paat'ajtmiiyip.

²⁶ Jøts ja nisudso'ampy tkakajpxy'ejxti øyik idø'øn ja ttaniwambattit sa jaty ja jam wyinaty wya'añ jam mayjaa'yjotp; jinaxy ja ñigyumaap yjajtøø ku ja jade'en yik'adsoodøø, jøts ja ne'egi y'aaw amøñi t'ukyik'ejtnidi.

Kujajaa'y tyiktøwdi pøni janch idø'øn ja' ku oo'kpi jadigojk yjujkpyøktit

²⁷ Jøts idø'øn ja saduceotøjk jam winaagin yja'tmidøø jøts Jesús ja t'ejxwa'andi. Ka'ap idø'øn ja saduceotøjk ja tkupøkti jøts ku oo'kpi y'anmija'win jadigojk pyidsimy jujky'ajtpi xemikøjxp møøt ñine'kx; paty ja tnimaadyøø ja Jesús:

²⁸ —Windsøn, yide'en ja Moisés tjaadyaañ, pønik ñidø'øxy ku'øøky tyiktamp yam ja ka'anim y'u'nk tpaati, pøni jamts ja' y'uch y'ajch, ja'adsik tmøøt'amajtskip ja ku'økyø'øxy jøts ja ttukpaatt y'u'nk, jøts ja jade'en tkayikudigø'øty ja myigu'uk. ²⁹ Jats idø'øn jaa'y y'ijtyi, niwixujk ja tyukyaa'dyøjk'atti jøts ja yjagyooði jawyeen y'amajtskiyii'ñ jøts ja tku'ø'jky ja ñidø'øxy, nitu'uk y'u'nk ja ojts tkapaatti. ³⁰ Xjats ja mutskpi ja tmøøt'amajtskiyii'ñ ja ku'økyø'øxy jøts ja nayide'en tku'ø'jky, ka'ap ja tyik'u'nkpaajty. ³¹ Jøts ja midigøøkpi ja twaay ja ku'økyø'øxy jøts ja nayide'en tku'ø'jky. Tum jade'en yjajtkøjxti niwixujk, ni tu'ugin pøn y'u'nk tkayiktaañ. ³² Jøts ja tø'øxyøjk nayide'en y'o'jknimaa. ³³ Kuts idø'øn ja nøjkx jadigojk yjujkpyøkti, çpømbits idø'øn ja

nøj̄kx̄ t̄nidø'øxy'aty jadigojk, pø̄ n̄iwixujkxi ja tø̄ t'atsnidø'øxy'atti?

³⁴ Xjats ja Jesús ja ñimaajyidøø:

—Yaayi dø'ø̄n yø̄ jade'en yjaty, yaayi naxwiiñ jade'en y'amajtskidi ja yaa'y ja tø'øxy. ³⁵ Pøn paat'ajtidip jøts ja ñøj̄kxtit jam mā Dios ja tø̄ t'a'ejxi, ku ja yjukpyøktit jadigojk ka'ap jam pøn t'ukjotmay'ajtnit ja amajtsk'ajtin, ni tka'ukyik'amajtskyinidit y'u'nk y'una'jk jam pøn, ³⁶ ka'ap pøn y'uk'oo'knit y'uktigøøñit. Tum jade'en ja jam chinaañidit sam ankilistøj̄kti. Tum Dios ja amuum u'nk'ajtidip una'jk'ajtidip, ja'agøj̄xp ku dø'ø̄n ja jemchinaa'yin tø̄ tpaatti ku ja jadigojk tø̄ yjukpyøkti jap oo'kpī agujkpy ja nwindson'ajtimgøj̄xp. ³⁷ Kø'øm̄ paatxi Moisés ja xuknija'windi jøts ku oo'kpī yjukpyøkti jadigojk ku ja jam ojts t'ixy ja ximum ñitøøwyidity. Pø̄ yide'enxi ja jam t̄madøøy jøts ku ja Abraham, jøts ku ja Isaac, jøts ku ja Jacob ja tdios'atti ja Dios Teety. ³⁸ Kidi oo'kpīpts ja ñidios'ajtpy, pø̄ ja'axi ja ñidios'ajtpy jøts ja tyikujky'att øy pøn.

³⁹ Winets ja kajpxwejpitøj̄k winaagin ñømdøø:

—Janch t̄igyaajpxy, windsøn.

⁴⁰ Jøts ja ka' y'uknaya'ejxiniiyidi jøts ja tyiktøø'adø'øtstit, ne'egi ja y'amondøø.

¿Janch idø'ø̄n ku ja David t'ap'aty ja Cristo?

⁴¹ Xjats Jesús ja t̄nimaay:

—¿Jøts sudso jade'en mwā'andi jøts ku David ja Cristo t'ap'aty? ⁴² Pø̄ yide'ents ja David tyikwā'añ ja nøky ku ja t̄jaay ja Salmos:

Yide'en ja nwindson'ajtim ja Dios Teety ñimaajyøø:
“Putsinaaky øts n'aga'ñ'ampy,

43 kunim øts yø nmimajadakøxt pøn jaty mmidsep'ajtip.”

44 ¿Sudso'ampyts ja David t'ap'aty ja Cristo, pø wyindsøn'ajtpyts ja kø'ømbaat?

Ku ja Jesús tnigajpxi ja kajpxwejpitøjk ja kya'øwyinmaa'ndyi

45 May jaa'y idø'øn ixam amidodujktip ku ja Jesús tnimaay ja pyabøjkpitøjk:

46 —Øyim mnay'ejx'etidit, ejxim yø kajpxwejpitøjk mdawin'iiñidi kya'øwyinmaa'ñ, jade'en yø ñachøkyidi jøts wyet yø tyeky'ok'am paat tpajidøttit, jøts ja' yø chojktip ja nawyindsø'øgi jøts yø yikajpxpoo'kxtit jam mayjaa'y agujkp, jøts ku yø tsaptøjkjøtpy tyøkidi tum ja tsinaabyajt yø tyatsinaawyandip midi jam tsaptøjk'okp, jøts ku kyaamyidi tum jam yø ñaxti tsinaabyi ma dø'øn yø myøjtøkidit.

47 Nayø'øxi ku'øktyø'øxy ja pyikta'aky tpøjkxidip jøts ñadyijyi ñadyagubøjkyidi ja Dios'ajot'ajtin. Ja ti pøn ja', ja ti pøn ñadyijyi jeky'ampy tsapkajpxtip, nayø'øxi ja'adi pøn ka' ti tyiknigaxø'økti, ñadyijyi øy jaa'y'atti. Yø yjade'embj jaa'yts idø'øn Dios møj yik'ayo'op.

21

Ku ja ku'øktyø'øxy tpiktaajky lyimunsi

¹ Xjats idø'øn ja Jesús ojts t'ixy jap tsaptøjkjøtpy ku ja kumeeñ jaa'y jam wyinaty tkugonidi ja lyimunsi jam meeñ'abøjk'ii'ñjotp. ² Jøts ku'øktyø'øxy majtsk ja pyujxmeeñu'nk jam tkugo'onimøø; ³ winets ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tnimaay jøts ja wyaañ:

—Janch meets idø'øñ nnøjmi, jøts ku yø ku'øktyø'øxy ayooobi ne'egi myinajpxy lyimunsi yø jam Dios wyingujkp øy idø'øñ yø kyamaḅaadi sam o pøn yja' tpikta'akti. ⁴ Ja' yø iiy yojxtip midi yø winda'anxiyidip yam yø ku'øktyø'øxy ayooobi ne'egi tpikta'aky ja yiktuujnik ja ñidsinaajyik.

Ku ja Jesús tñigajpxy jøts ku ja tsaptøjk yjett

⁵ Jøts idø'øñ niwinaagin jam wyinaty tñimadya'akti ja tsaptøjk, ku ja janch tsuj kyaxi'iky, ku tsaa ja jade'en janch tsuj tmøøt'aty, jøts ja nayide'en chujkaxi'iky midi jam wyinaty pøngapøn tø tyoxti. Xjats ja Jesús wyaañ:

⁶ —Ja'atp ja tiempì ku ya'at kyuja'wigyøxt ixa jade'en x'ejxti, ku yø tsaa ni tu'ugin kyata'ant nikiibyety.

Ku ejxa'an jawyeen yikpikta'akt ku wyinaty ja tñdyu'unin xøøw wyingøñ

⁷ Winets ja tyiktøødøø jøts ja tñimaadyøø:

—¿Juuni windsøn idø'øñ ja jade'en yjatt? ¿Ti dø'øñ ja yiktanijawip jøts ku dø'øñ ja wyinaty jade'en yjatwa'añ?

⁸ Jøts ja Jesús wyaañ:

—Øyim mnay'ejx'etidit, jøts kidi mee tø mniyjajtni ñiwyindaay'ajtk. Kumi may ja mye'endit pøn øts nxøøw nugo nadyanikajpxidip ku ja ñø'ømdit: “Cristo øts”; “Tø kya'pxy ja tiempì.” Kidits mets ja xpanijky jatyi. ⁹ Jøts ku xnimado'attit ja tsep, uk tyiktigatsti ja kyutujk adsepkojxp, kidits me mdsø'øgi; pø jawyeenxi dø'øñ ya'at jade'en ñajxkøxt, ka'anims idø'øñ wyinaty kya'pxy jøts kyugøxit ja naxwii'ñit.

¹⁰ Winets ja tjaaknimaay:

—Ja møj ja mutsk kajp nøjkx ñañibiidi'igyidi, jøts ja windsøndøjk cheptu'undit ja xem ja yam pøn jaty ja naajx ja kajp tñitanaadyip ya naxwiiñ. ¹¹ Møk'ampy uyx ñaxt, yuu pa'am ñaxkida'akt øy maðsoo, adsø'jkyibim ja tuki'iyi myiktuk'ejxtit ku ja Dios ejxa'an møk tpikta'akt jam tsajpwemp.

¹² 'Jawyeents mee myikmajtsmukøxwa'ant, myik'ixa'adit o maðsoo. Kuts myikpaattit jøts myikwanøjkxtit jam tsaptøjkjotp ma myikti'idyu'undit, myikti'idyit myiktsu'umdit puxøjkjotpy, ja møj windsøndøjk myik-tawinguwawidit pøn jaty yikutujktip, ja'ats idø'øn ja mdukpøky'atidip ku øts nja' xpabøjkidi. ¹³ Jats meets idø'øn ja nja' xnigubojkit. ¹⁴ Kidits meets ja xwandijy pøni sa mee mnagyubokit ku mee mnagyu'adsowiyit. ¹⁵ Øts meets ja wijy'ajtin nmo'op, øts meets nyik'ayukpaatp sa mee mwa'ant jøts ja mmidsep nisudso'ampy kya'adsojimbettit, jadi'iñi ja tmi'amo'ondit. ¹⁶ Mdeety paat mdaak paat mee nga'ødyuniyit. Tits ja chow ja mmigu'uktøjkti jøts ja'adi pøn mmnamyaajyidip, myik'oogidip winaagin meets ja'. ¹⁷ Tum midsep meets o pøn m'ejxit ja'agøjxp ku mee xjanchjawi. ¹⁸ Ka'ats meets jadi'iñi myik'ejxigø'øty, ni tu'ugin meets mwaay kyawindigø'øty. ¹⁹ Pøni mmidanaadyip tu'ugyi amumjoojt, mbaatpts meets ja nitso'ok'ajtin jøts meets m'anmija'win yjujky'att xemikøjxp.

²⁰ 'Ku x'ejxtit yø Jerusaléngit kajp jøts ku amuum tseptumbitøjk tø ñi'awidejtniyi, jade'ents meets ja xnijawit jøts ku yø kajp wyinaty tsojk kyudigøøwya'añ. ²¹ Pøni pønts jam Judeit naxjotp

wyinaty, wants ja tkaknøjkxti jam kojpkøjxp; pøn jaty jam Jerusaléngit kajpjotp, wan ja jam tkakpidsømdi, jøts pøn jaty jam o muum awa'ats etjotp widejttip, kidi ja winet et wyimbetti jøts ja ñøjkxtit jam kajpjotp. ²² Ja'abi xøøw idø'øn ja ayo'on mye'ent, jaa dø'øn ja jade'en yjatt kyubatt sa jaty Dios kyajpxy wya'añ. ²³ ¡Ayo'ijxyim ja tø'øxyøjk yjattit pøn jaty ja myutsk jam wyinaty tnikøjxp'ajttip, pøn jaty ja myaxu'nk jam wyinaty tø kyaxø'økti! Pø ji'iyim ya'axyimxi dø'øn ya naxwiiñ yjatt, møk ja jaa'y ayo'on tpaattit t'ejxtit. ²⁴ Pømbi ookitp jam tseptundaajkjotp, pømbits yikmatstip jøts ja yiktsu'umdit o magajp, øy yø Jerusaléngit kajp øy sa yiktu'unt, øy ja ja'at jaa'y yø sa tyuniyit, kunim ja y'ayo'on yø ttanajxkøxt winetnimts yø yikmajtstu'utt.

Sa mye'ent ja naxwii'ñit jaa'y myøjkudanaabyi

²⁵ 'Wenk yø xøøw yø po' yjatt, yø maadsa' nayide'en; jøts naajx kajp jadi'iñi tya'andit, niti tabyajtin tkapaattit, øy ja tsø'øgi yik'o'jkniiyidit ku tmado'odit ja mejy tyojmjø'økt øy madsoo.

²⁶ Yik'oo'kjimbetidip jaa'y tsø'øgi ku ja tnmado'odit jøts ku jade'en naxwiiñ yjatwa'añ; jøts ku ja'abaat jade'en yjatt ti jaty jam tsajpwemp ejtp. ²⁷ Jaanimts ø x'ejxtit, ja naxwii'ñit jaa'dyi myøjkudanaabyi, ku nmime'ent yootsjøtpy ja nmøk'ajtin, jajpim tsamambim ja n'aju'uk nyikaxø'økt. ²⁸ Ku dø'øn ja jade'en yjajt'ukwa'ant, møk mnabyikta'agidit jøts xjøp'ejxtit jøts ku tsojk mye'ent pøn myiknitso'ok'atidip.

²⁹ Ñayi tyamimadyakpajtiyih'ñ ja' jadu'uk ejx-pajtin madya'aky jøts ja wyaañ:

—Ku x'ejxti ja iigi kipy uk øy ti kipy kya'adigach ja y'aa'y. ³⁰ Ku kujk xyimumni, jats ja wa'ats xnijawidi jøts ku poot wyingøñ ku ja nøø ja tuu myenwani. ³¹ Nayide'ents idø'on ja' ku x'ejxtit jade'en ja ayo'on, jade'ents ja xnijawidit jøts ku wyingøñ ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy yjaa'y.

³² Janch øts idø'on nwa'añ jøts ku dø'on ja jaa yjatt namga'anin y'oo'kixy pøn jaty ja icyam jujky'ajttip. ³³ Najxp y'ity ja naajx ja tsajp, øy yø juuni kyudigø'øty, jøts øts n'ayuujk nijuuni yø kyakixy kyanaxy.

³⁴ Øyim mjaa'y'attit, kidi m'aaaw mjoojt xamiyoxti midi yiktundigøøpy, kidi ja nøø ja mu'uk xunk'atti, kidi meets ja ne'egi xajotigøydi ti jaty ja ejtp naxwiiñ jøts jade'en adsu'jky mgayikubaadidit ³⁵ sam naky myukyin, jade'en ja yiknime'endit pøn jaty jujky'ajttip øy madsoo ya naxwiiñ. ³⁶ Jøp'lejxtits meets, ajot'at'etti ja Dios jøts mniwa'adsidit ja ayo'on midi tunip jatip, jøts ø xwinguwa'agidit amgujuk jotkujuk, ja naxwiiñit jaa'y myøjkudanaabyi.

³⁷ Xinaxy idø'on ja Jesús jam yik'ixpiky tsaptøjkjotp, jøts ja koots ñijkxy jam kojpkøjxp midi yiktejp Olivos. ³⁸ Jøts ja mayjaa'y jam tsaptøjkjotp ejtp xyuminøjkxti jøpyi jøts ja jam pyatmadøyiyi.

22

Ku ja Jesús yikajpxy'aty jøts ja yikmatst

¹ Ja paski xøøw idø'on wyinaty pyatpy ku ja tsapkaaky yikay jadi'iñi midi kalevaduri møøt.

² Jøts ja teetywindsøndøjkti jøts ja kajpxwejpitøjkti

tjanch'i xa'adi ja taay sudsonim ja t'ukyik'ookitit ja Jesús, ja mayjaa'yts ja chø'jkidip.

³ Xjats ja Judas Iscariote ja miku' tyatøjkiyøø, ja' idø'øn ja pyabøjkpitøjk møøt kya'pxti nimakmajtsk.

⁴ Jøts ja ojts tninijkxy ja teetywindsøndøjkti møøt ja tajk mayut, jøts ja ojts tminagyajpxyi, ojts ja tkajpxy'atti sudso ja tkøyakt ja Jesús jøts ja tmatsttit.

⁵ Jøts ja jade'en yjotkujk'atti, ojts ttami'awanidi meen ja Judas, jøts ja ttamiju'udyit ku ja tkøyakt ja Jesús; ⁶ kyupøjk ja jade'en jøts ja t'ixaadyøjkiyi'i'n ja taay, jøts ja winet tkøyakt ku ja mayjaa'y jam kya'ettit.

Ku ja nwindsøn'ajtim yjaak'uk'a'ux'ajtni ja pyabøjkpitøjk

⁷ Xjats ja xøøw tpaajty ku ja tsapkaaky kyayikay levaduri møøt, xjats idø'øn ja borreegi maxu'nk wyinaty y'ookwa'añ, jøts ja' idø'øn yikyøxy'ajtp ku ja paski xøøw ñaxy. ⁸ Winets ja Jesús tkejxy ja Pedro møøt ja Juan, yide'en ja tnimaay:

—Nøjkxti jøts ja paski a'ux xyik'awejxtit.

⁹ Jøts ja tyiktøødøø yide'en:

—¿Mamts øøts ja xuk'a'ejxiwya'añ?

¹⁰ Jøts ja Jesús ja y'adsoojidøø:

—Ku net jam mgajptøkidit, jam inet tu'uk xpaattit jaa'y pøn jam wyinaty nøø twejtsp tsiijyøtpy. Ja'ats mbanøjkxtip jam tyøjkjotp, pøni ma yja'aty jamts mja'attit, ¹¹ jøts ja kudøjk xnøjmidit: “Yide'en ja windsøn wya'añ: ¿Mak idø'øn ja tøjkjoojt mā ja tmøøt'a'ux'att ja pyabøjkpitøjk, mak idø'øn ja tka'adyit ja paski a'ux?” ¹² Winets meets inet ja tøjkjoojt myiktuk'ejxtit jap nipatøjkijxpy a'ejxi abaadi; japts xyik'awejxtit ja a'ux.

13 Xjats idø'ø'n ja ojts ñøjkxti jøts ja jam jade'en tjanchpattøø sa Jesús ja wyinaty tø ñii'mxyidi, jøts ja jam t'a'ejxidøø ja paski a'ux.

14 Kuts ja a'ux'ajtk tpaajty, xjats ja Jesús møøt ja kyudanaabyitøjk twinguwa'adsiyii'ñ ja kaabyajt.

15 Jøts ja tnimaay:

—ixyamnim meets inet ja paski a'ux jade'en nmøøtkaamyuky sam ø ndyimchøkyin namga'anin ø n'øøky! 16 Janch øts idø'ø'n nwa'añ jøts ku meets ixyami jade'eñi njaakmøøtkay jaanim jadigojk ku mye'ent ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy yjaa'y.

17 Winets ja tnixajiyii'ñ tu'uk uujk'ii'ñ, jøts ja jawyeen ttukmøjawi'wiyii'ñ ttukunuu'kxyjawi'wiyii'ñ ja Dios Teety, jøtsnim ja wyaañ:

—Axajidi ya'at jøts x'ukwa'kxiti; 18 øts køø'm wamp jøts ku ø ka'ap tsojk n'uk'uknit yø uvi tsā'am nøø'u'nk, jaanim jadigojk ku Dios ja kyutujk tyikme'ent midi ja tyanitanaapy yjaa'y.

19 Jøts ja tnixajiyii'ñ tsapkaaky, ojts nayide'en ttukmøjawi'wiyii'ñ ttukunuu'kxyjawi'wiyii'ñ ja Dios Teety, jøts ja t'adujkpajkxi ja kyudanaabyitøjk jøts ja tmø'øy, yide'en ja tnimaay:

—Kaydi ya'at, yø' øts idø'ø'n ñamyayi nne'kx'ajtpy midi meets mnitsoojkingøjxp inet mniyoxp. Mdu'undip ya'at jade'en øts nja'myajtsingøjxp.

20 Nayide'en ja uujk'ii'ñ ja ttuun ku ja y'a'ux'ajtkøjxtøø, jøts ja wyaañ:

—Ya'at tsapnøø'uujkin idø'ø'n ixyam tamp ejxpajtin ku ja Dios Teety ja wyanda'aky tyik'aduky samdam ja ttami'awa'anii'ñ ja na'xwii'ñit jaa'y ja

nitso'ok'ajtin. Ixyamts idø'øñ ja cho'onda'aky ku øts ja nni'jpy inet wyidsu'unt wyidaxt.

21 'Pønts ø xkøyakp, pøn ø xka'ødyunwamp, ixya øts ja møøt ngay, kidi majip ja'. 22 Ja' ø nbadumpy midi ø tø nyiktanipiky; ija' ayo'ijxyim jajtp pøn ø xkøyakwamp!

23 Jøts ja ñayiktøønaxwa'jkidøø agø'ømyi, pøn idø'øñ jade'en ka'øy'adø'øtswamp.

Ku ja Jesús kyudanaabyitøjk tkajpxy'atti pøn idø'øñ jawaani møj pidsø'ømp

24 Xjats ja xem yam tkajpxy'ajtpinibøjkidøø pømbi dø'øñ jadyimy'ukmøjtøkip. 25 Jøts Jesús ja ñimaajyidøø:

—Jade'en møj windsøn t'ana'amdi ja naajx ja kajp pøni sa ja ttsokti; jøts pøn jaty tñigubajk'ajttip o ti, ja'ats yiktejtíp jøts ku ja t'ødyundi øy pøn. 26 Ka'ats meets idø'øñ jade'en mjaa'y'attit; pøni pøn møjtøjkíp, pøni pøn ana'amp, kidi ja jawy- een namyiduni ttsøky; ja' idø'øñ paat'ajtip ja myigu'uk tpudøkip. 27 ¿Pømbi dø'øñ møjtøjkíp? ¿Ja' pøn yikwindsø'jkíp, uk ja' pøn windsø'jkíp ma ja kaadyaajk jam? ¿Kidi ja'ajip møjtøjkíp pøn jam tø twinguwaadsí ja kaabyajt jøts ja yikwindsø'øgi? Ixyats meets jade'en nmøøtwidity sam ja' pøn ja myigu'uk wyindsø'jkíp.

28 'Tøts meets xmøøt'ayo'ombaaty, tø nayide'en xmidanidi wine'enin øts ixyam xmøøtwidetti. 29 Paty meets mbaat'atyí nmo'ot ja Dios Teety kyutujk midi ja tyanitanaapy yjaa'y, nayide'en sam øts ja tø xmø'øyin, 30 jøts mga'adyit m'uuktit øts ngaabyajtkøjxp ku øts ja njaa'y ja kutujk

ndanitanit, jøts m'ixa'aktit mā ø nyikutukt jøts xiidyu'undit ja Israelit jaā'y niduki'iyyi.

Ku ja Jesús kø'øm tniġajpxy jøts ku ja Pedro ja kyu'øønyit

³¹ Nayide'en ja nwindson'ajtīm wyaañ:

—Simón, Simón, tyimdyø jøts miku' yja' myøjtøkit. Tø ja t'amidøy ja Dios Teety ja tiy'ajtin jøts meets ja øy øy myik'ayo'ombaadit, yikxon meets ja mduktani'ejxwa'añi; ³² tøts me nni'amidowi jøts kidi yikmimajada'aky ja mjanchja'win ku jade'en m'ukjatt m'ukubatt. Kuts ja m'ajot'ajtin jadigojk tu'ugyi xyik'ett, kajpxjot'amøjkits ja mmigu'uk pøn jaty ø nja'ajtpy.

³³ Jøts ja Simón wyaañ:

—Windsøn'ajtīm, ku me m'ukyiktsu'umt, nayide'ents øts nyiktsu'umt, ¿ti ti ø nnida'amp? Mjadyimya'øøky mets, nmøøt'ookpts mets.

³⁴ Winets Jesús ja ñimaajyøø:

—Øts Pedro dø'øn wamp jøts ku tsapni'aaw wyinaty ka'anīm y'ayajxi'ikñīm, ku mets wyinaty tigøøk ojk tø xku'øø'ni jøts ku me xka'ijxy'aty.

Ku Jesús tniṃaay kyudanaabyitøjk jøts ku ja tyagøda'akwa'añidi ja ayo'on

³⁵ Xjats Jesús ja yiktøøjidøø:

—Ku meets ojts nguexy jadi'iñi, ku ja pejn ngadukwejtstøø, ku ja meeñ abøjk'i'iñ ngadukondøø, ku ja mgø'øk paať xkakondøø, ¿sats meets ojts mdyimyjaty? ¿Ti ojts mguidyim'ijtxyidi o dø'øn ja jade'en xkakondøø?

Jøts ja yjanchwandøø:

—Janch ka'ap øøts ojts ti xka'ejtxi.

³⁶ Winets ja ñimaajyidøø:

—Yamnimts inet ja pejn xwetstit pøni pøn yja' jam, nayide'en ja meenñ abøjk'ii'ñ; pøni pøn ja chujx ka'ejtxip, wan ja ñijan ttøoky jøts ja ttaju'uty. ³⁷ Øts wamp, wan idø'øñ jade'en tjaty, jabi kuwanyimxi jade'en yjatt sa Dios kyajpxy wya'añ: “Møøt ka'øy jaa'y ja yik'amachomujky.” Jade'ents øts idø'øñ nyiktu'unt sa øts jap tø nyiknigajpxy. Ka'pxy idø'øñ ja jade'en yjatt kyubatt.

³⁸ Jøts ja wyandøø:

—Windsøn'ajtim, pø icyats majtsk tsujx.

Jøts ja y'adsøøy:

—Amøñidi.

Kuja Jesús t'ajot'aty ja Dios Teety jam Getsemaní

³⁹ Xjats ja Jesús chø'jñ, jøts ja ñijkxy jam kōjkøjxp midi yiktejp Olivos mā dø'øñ ja jam xyumiyø'øy'ity; jøts pyabøjkpitøjk ja pyadso'onøø.

⁴⁰ Kuts ja jam yja'jty, jøts ja ñimaajyidøø:

—Ajoj'atti Dios Teety, jøts kidi myikmajada'akti.

⁴¹ Jøts ja ojts yjiyø'øy nadyu'uk, ñajtsyø'øyiyii'ñ nijagam. Jamts ja ñagyuxendyaajkøø, jøts ja jam Dios Teety t'ajot'ajty ⁴² yide'en:

—Dios Teety, pøni mdsøjkpy, jøts ø ka' jadine'en n'ayo'ombaatt; kidi øtsipts nja' kø'øm nyiktumpy, ja' ø nbadumpy pøni sa me xamidsøky.

⁴³ Winets ankilis ja tu'uk ñimejnøø midi tsajpjøtpty tso'omp, jøts ja myøjaawmøøjyøø.

⁴⁴ Tyimchaachja'wipts ja møk ku dø'øñ ja jade'n yjatwa'añ, jøts ja ojts tjaaktyimyøktuñ tjaaktyimy'ajot'ajty ja Dios Teety amumjoojt. Janch yikxon ja yja'anuu'kxiñi, jade'en y'anuu'kxi ja wyixe'kxy sam ni'jpy kom kom wyixe'kxyin.

⁴⁵ Kuts ja Dios'ajot'ajt'abajtiyii'ñ, jøts ja ojts tñimiñ ja pyabøjkpitøjk mā ja jam wyinatyi. Maadip ja jam ku ja tpaajty, ja jotmay ja jadi'iñi yikjotkøjxidip. ⁴⁶ Winets ja tnimaay:

—¿Tigøjxp ku mma'adi? Pidø'økti, jøts ja Dios Teety x'ajot'attit jøts kidi mibaat miku' yja' mmimajada'agyidi.

Ku ja Jesús yikmajch

⁴⁷ Nay ixam ja Jesús wyinaty jade'en kyajpxy ku yja'jty may jaa'y. Ja Judás ja twinyø'øpy pøn ja pabøjkpitøjk wyinaty nimakmajtsk møøt tø y'uka'pxti, jøts ja twingume'eniyii'ñ ja Jesús jøts ja ojts ttsu'kxy. ⁴⁸ Winets nwindson'ajtim ja tnimaay:

—Judás, ¿jade'eñi øts idø'on xkøyaky ku ø xtsu'kxy?

⁴⁹ Jøts pøn ja Jesús jam wyinaty møøtwidejtíp, ku ja jade'en t'ejxtøø, winets ja yiktøøjøø:

—Windsøn'ajtim, ¿nadyagubojkim yø tsujx?

⁵⁰ Jøts ja nidu'uk tyiktsaachiyii'ñ ja teetywindsøn tyumbi, ojts y'aga'ndyatsk ja tkajtspol'jtii. ⁵¹ Ka'ap Jesús ñiimy, yide'en ja wyaañ:

—Majtstu'utti; wan jade'eñigøjy.

Jøts ja tkønixajøø ja soldadi tyatsk jøts ja tyikt-søøjky. ⁵² Xjats ja tnimaay ja teetywindsøndøjkti, ja kajpxwejpitøjkti, ja møjaa'dyøjkti wine'enin ja jam winaty tø myendø jøts ja yiktsoonwa'añi:

—Ja tsujx, ja kipy meets yam xanimemp. ¿Ti øts yjawí tø nduni? ¿Tø øts yjawí nmaa'tsni?

⁵³ Ku meets jam y'ijty nxumiminabyaadyi jabom jabom jam tsaptøjkjotp, niwine'enints meets y'ijty sa xkatuñ xkanøjmi; yamts meets winet

tø mnaxwa'aky ku ja et tø chuu'ji kyoodsi jøts miku' yja' jade'en myajada'aky.

Ku ja Pedro tku'ñ jøts ku ja ka' t'ijxy'aty ja Jesús

⁵⁴ Winets ja tmajtstøø ja Jesús, jøts ja tyiknøjkxtøø jam teetywindsøn tyøjkwindum; jøts Pedro ja ojts tpanijkxy ix'oojk, jagam ja tpayø'øy.

⁵⁵ Jøts jøøn ja jam tajkyujk'am tyikmøjidøø, jamts ja tnidsinay'awidejttøø jøts ja Pedro nay jam y'ixakmøø. ⁵⁶ Winets tø'øxyøjk ja tu'uk y'ejxøø pøn jam wyinaty tump, jøts ku jøøn ja jam twindsøøni, winets ja tiyim wyin'ejxøø jøts ja wyaañ:

—Yø'øts ja Jesús y'ijty tmøøtwidijtp.

⁵⁷ Ka'ats Pedro ja tkupiky, yide'en ja wyaañ:

—Ka' ø migu'uk ja n'ijxy'aty.

⁵⁸ Jøts jawaandøki y'ijty, xjats jadu'uk y'ejxpajtøø, jøts ja wyaañ:

—Mets yø y'ijty møøtwidijtpy, ¿kidi?

Ka'ats ja Pedro ñiimy, yide'en ja wyaañ:

—Mixy, ka'ap ja y'øtsi, ka' øts ja nmøøtwidity.

⁵⁹ Tø wyinaty tukoori ñaxy ku ja jadu'uk møktä'aky wyaañ:

—Janch yø' tam yø y'ijty myøøtwidijtpy, pø nayi Galileit jaa'yts yø'.

⁶⁰ Xjats ja Pedro wyaañ:

—Migu'uk, nguidyimñija'wip øts pø ti mets jade'en mmadya'kpy.

Jøts nay jatyi nay ixamni ja jade'en kyakajpx'abaadi ku ja tsapni'aaw tu'uk y'ayajxy.

⁶¹ Jøts ja nwindson'ajtim t'ejxjimbijty ja Pedro, winets ja Pedro tja'myejch ku nwindson'ajtim ja wyinaty tø ñii'mxyi: “Ku tsapni'aaw inet y'aya'axt, tø mets wyinaty tigøøk ojk xku'øø'ni jøts ku me ka'

x'ijxy'aty, jøts ku me ka' xnijawī.” ⁶² Xjats ja Pedro yø'øpyidsiimy janchniyaaxni.

Ku ja Jesús yiktaxi'iky yiktaguyaty

⁶³ Jøts ja jaa'dyi pøn ja Jesús wyinaty tkøjø'øm'ajttip, ojts ja ttaxe'ekti ttaya'axti, jøts kawine'en twinwopti tjøpwopti. ⁶⁴ Ojts ja twindsumdi jøts ja twingoxti tjøpkoxti, yide'en ja tnøjmidi:

—iUknajtsjawī pøn yjawī tø mgøxyi!

⁶⁵ Kawine'enin ja tjemnimaadyøø ttenimaadyøø.

Ku ja Jesús yikwaanijkxy jam kutujktaajkjotp

⁶⁶ Xjats ku xyijndyajky jøts ja jamit møjaa'dyøjk ñamyujkidøø møøt ja teetywindsøndøjkti, møøt ja kajpxwejpitøjkti, jøts ja tyiknøjkxtøø ja Jesús ma ja myøjkutujktaajk ja jamdi. Jøts ja jam tyiktøødøø yide'en:

⁶⁷ —Tukmadooø øøts, ¿janch mets idø'øñ myiktejp Cristo midi yiknitsokp?

Jøts ja y'adsoojidøø:

—Ku net njanøjmidit jøts ku ja y'øtsi, ka'ats meets inet xmibøkt. ⁶⁸ Kuts meets inet nyiktø'øtt, ka'ats meets inet x'adsojimbett, nijade'en meets inet xkamajtstu'utt. ⁶⁹ Nay icyamyits øts inet ja Dios Teety nbu'ixaagit kyutujktaajk jøp'am, pøn ja myøk'ajtin kamaabyim.

⁷⁰ Winets ja niduki'iyi wyandøø, niduki'iyi ojts yiktiyi:

—¿janch mets idø'øñ Dios U'nk?

Jøts Jesús y'adsøøy, yide'en ja tnimaay:

—Øts idø'øñ ja', nagyø'øm meets ixa jade'en tø mwā'añ.

⁷¹ Jøts ja wyandøø:

—¿Ti ejxpi ti nija'wibi jaaktsojkiyip? Tøxi adøm yø yam kø'øm ndyimyadø'øyin sa yø kø'øm wya'añ.

23

Ku ja Jesús twinguwa'jkiyü'ñ ja Pilato

¹ Winets ja tyanagyukigyøjxtøø, jøts tyiknøjkxtøø ja Jesús jam Pilato wyingujkp. ² Jøts ja jam tni'øø'ninaxwa'aktø yide'en:

—Tø øøts yø jaa'y ngubaadi, yø' tkajpxma'tp adøm ja nmigu'uk. Yide'en yø wya'añ jøts øøts ja yjadu'ukpi windsøn ngamigubatt midi ya'at naajx kajp tnitanaapy. Nayide'en øøts yø xnimaamyi jøts ku yø' Cristo, tyimy ja møj windsøn midi yiknitsokp.

³ Xjats Pilato ja tyiktiiy:

—¿Janch mets idø'øn israelit jaa'y mniwindsøn'ajtpy?

Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja wya'añ:

—Janch øts ja', ka' me nugo mwa'añ.

⁴ Jøts ja Pilato tnimaay ja teetywindsøndøjkti møøt ja mayjaa'y:

—Niti pøky yø jaa'y, niti tundigø'øyin yø tkatuñ.

⁵ Tiii møkta'aky ja tyimñømdi:

—Yø', Judeit jaa'y nugo tkajpxma'tp ku kyø'øm wyinma'añ yø ttuk'ixpiky. Jam yø ojts Galilea jade'en y'adøtspinaxwa'aky, jøts yø icyabaat jade'en tpamiñ, icyabaat jade'en tkamajststu'uty.

Ku ja Jesús twinguwa'jkiyü'ñ ja Herodes

⁶ Kuts Pilato ja jade'en tmadøøy, xjats ja tyiktiiy pøni janch Galileit jaa'y idø'øn ja'. ⁷ Kuts ja ñømdøø jøts ku jade'en, winets ja ojts ttaninijkxy

ja Herodes pøn wyinaty mōjkudunk'ajtp jam Galilea, tyimbyøn ja wyinatymi jam Jerusalén ja'abi xøøw. ⁸ Kuts ja Herodes twingu'ejxyii'ñ ja Jesús, jøts ja yjantyimxyondaajky; jekyip idø'øn ja wyinaty tyimyjawin'ejxwa'añ jøts ja jadine'en ka' twin'ijxñim, tø ja wyinaty yiktamimadya'aky jøts ja jade'en tnijawi, yjöp'ijxpyts ja t'ejxit øy juuni ja myilagri'ajtin. ⁹ Kawine'en ja ttiibyiky, jøts ja Jesús kyidyimy'adsoop ja'. ¹⁰ Ixam idø'øn ja teetywindsøndøjk wyinaty møøt ja kajpxwejpitøjkti, ja'ats jam møk'ampy jantyimy'øø'ndip. ¹¹ Xjats ja Herodes møøt ja tyumbitøjk ta'ajkin'ampy tjemdundi ttedundi ja Jesús, jøts ja tnixe'ekti ttaxe'ekti, ojts wet ja ttuktatøkidi sam møj windsøn wyetin, jøts ja Herodes ja ttaniguejxy ja Pilato jadigojk. ¹² Winets ja ñamyigu'ukpøjkidøø jadigojk ja Pilato møøt ja Herodes, namyidsep'ajtidip idø'øn ja wyinaty.

Ku ja Jesús ñidujkyii'ñ jøts ja y'ookt

¹³ Jøts ja Pilato twaamujky ja teetywindsøndøjkti, ja kudunktøjkti, møøt ja mayjaa'y, ¹⁴ jøts ja tnimaay:

—Meets yø jaa'y ya tø xanimiñ jøts mnømdi jøts ku yø' tkajpxma'aty ja jaa'y; tøts xmadowdi ku tø njatiibyiky, jøts niti tundigø'øyin øts yø ngadapøky'ijxy, øy meets yø jade'en xjani'øøni. ¹⁵ Nayide'en Herodes yø niti tundigø'øyin tkapaajtxi, ixyats ja tø tkajxjimbejtnimi jadigojk. Ixats idø'øn x'ejxti jøts ku ka' pyaat'aty jøts yø y'ookt. ¹⁶ Nyik'ayo'opts øts inet yø' jøtsnim øts inet yø nyik'awa'atpidsø'ømt.

17 Xumijade'ents idø'øn ja ttundi ku ja xøøw tpaaty, kuwani dø'øn ja Pilato tu'uk ja pøkyjaa'y tjadyimyik'awa'atspidsimy. 18 Jøts ja ni'ijtyi møk'ampy wyambinaxwa'aktøø:

—jYikjiwa'ak yø', jøts yø Barrabás ne'egi xyik'awa'atspidsø'ømt!

19 Tsep'ejxp idø'øn ja Barrabás jam wyinaty jam kajpjtøp jøts ja tø yikjaa'y'øøky, ja'ats ja kyubuxøjktøjkiyii'ñ, ja' ja wyinaty tø yiktagudsumi. 20 Yik'awa'atspidsømwampy Pilato ja Jesús, jøts ja ojts tmigajpxy jadigojk ja mayjaa'y; 21 ¿maa?, jawaani møk'ampy ja wyandøø:

—jYikruspat! jYikruspat!

22 Xjats ja Pilato midigøøk ojk wyaañ:

—¿Tims yø tyimgyubatp? ¿Ti tundigø'øyin adøm yø tø xtyimdyu'unxim? Ka øts yø nbøky'ixy ti yø tyimgyu'oogip. Ja'ayi øts yø nyik'ayo'ot jøts øts yø nyik'awa'atspidsø'ømt.

23 Jøts ti dø'øn ja tjantymdyejti, møk ja tyimdyanidi jøts ja tnøjmidi wan tyikruspety; yjanchka'uk'amonidi ja', jøts idø'øn ja teetywindsøndøjk ja jade'en tnanktyuujnidøø sam idø'øn ja wyinaty tyimyjotkida'akti. 24 Winets ja Pilato ja tkupijky sa ja wyinaty tø wya'andi, 25 jøts ja jade'en tyik'awa'atspidsimy ja jaa'y pøn ja wyinaty tø t'a'ejxidi. Jøts ja pyidsø'ømt ja' pøn jam wyinaty tsumy'ejtp puxøjkjotp, pøn jam wyinaty jade'en tø tkubety ja tyundigø'øyin ku ja wyinaty tø tnankchep'ijxyi ja kajpjaa'y jøts ku ja yikjaa'y'øøky. Xjats idø'øn ja Jesús yikøyajky jøts ja yiktagødøjkii'ñ ja mayjaa'y, wan ja ttundi pøni sa ja ttundi chojkingøjxp.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús kyiruspejty

²⁶ Kuts ja wyinaty jam tyiknøjkxti ma ja tyikruspattit, winets ja tu'uk tmajtstøø ja jaa'y pøn kugajp'ajtp Cirene, Simón'ajtp ja'. Kyamjotp ja wyinaty chøøn jøts ja ttaguwa'anidøø jøts Jesús kyirus ja tpagøjyt jøts ja ix'oojk ttabayø'øty.

²⁷ Janch may jaa'y idø'øn ja jam wyinaty payø'øyiyip, may ja tø'øxyøjk yjanchya'axti ku ja jotmay ja tyatøkiyidi, ku ja jade'en tyimyiktuñ.

²⁸ Jøts Jesús ja ojts y'ijxyidi jøts ja ñimaajyidøø:

—Meets Jerusaléngit tø'øxyøjkti, kidi ø xkuyaaxidi, kø'ømyi mee mnabyaya'axit jøts ja' m'ejxtip ja m'u'nk m'una'jk, ja' mbaya'axtip. ²⁹ Ja'atp ja et ja xøøw ku pøn wya'ant: “Nekim yø t'ejxti pøn ka'u'nkpattip, pøn nijuuni kayikwidse'etstip, pøn nijuuni y'u'nk tkatsimy'ejttip.” ³⁰ Jøts ja jaa'y wyambinaxwa'aktit: “Ok øts yø tun yø kojpk ne'egi xnijaanit.” ³¹ Jade'en sam øts

ixyam n'ayo'ombaaty niti pøkyøjxp, isats ja tyimy'ayo'onbaattit ja Jerusaléngit jaa'y!

³² Namajtsk pøkyjaa'y ja pyaa'yø'øyi ja Jesús jøts ja t'atsmøøt'ookt. ³³ Kuts ja jam yja'jttøø ma ja et jam txøøw'aty Calavera, jamts ja tyikruspajttøø ja Jesús møøt ja yjanamajtskpi pøkyjaa'y, tu'uk jaty ja adsow aduuk kyiruspajttøø. ³⁴ Kuts ja ixam wyinaty jade'en yikruspatti, xjats ja Jesús wyaañ:

—Dios Teety, maa'kxuk, ka' yø tnijawidi pøni ti yø tyundip.

Jøts ja soldaditøjk ja wet tniguyajttøø midi ja Jesús y'ijty wyet'ajtpy, jøts ja jamyi agø'ømyi twestswa'kxtøø. ³⁵ Ixam idø'øn ja mayjaa'y y'a'ejxukti

jøts kudunktøjk paat ja ñixi'igyí tyaxi'igyí, yide'en ja wya'andi:

—Tøxi wyenkpi tyiktsø'øky, wants inet yø kø'øm tñankchø'øgyí, pøni janch ja Cristo tam idø'øn yø' pøn ja Dios tø y'a'ejxiyí yiknitsokpi.

³⁶ Nayide'en soldaditøjk ja ñixejkmiyøø tyaxejkmiyøø, jam ja wingon wyingunøjkxiyí jøts ja ttuk'uukwa'andi ja vino ta'am, ³⁷ yide'en tnøjmidi:

—Pøni mets tam idø'øn mjanchwindsøn'ajtp ya israelit jaa'y ñaxjøøjtý kyajpjøøjtý, nankñitso'ogits mets jøts mga'ookt.

³⁸ Jøts letri ja jam y'agubajkp yikøxjaay kawinaak jøøjp ja ayuujk, jade'en griego, jade'en latin, jøts hebreo, yide'en ja wya'añ: “Ya'at idø'øn tñiwindsøn'ajtp israelit jaa'y.” ³⁹ Jøts ja pøkyjaa'dyí pøn jam wyinatý kudiydi, ja'ats ja nidu'uk migajpxigøøyøø, yide'en ja ñimaajyøø:

—Pøni mCristo tam mets, ¿ti kuts mganankwýnakyí jøts øøts nayide'en xyikwinakt?

⁴⁰ Jøts ja yjadu'ukpi ojts twi'øjy ja myigu'uk, yide'en ja tnimaay:

—¿Ka' mets ja Dios x'uktsø'jkiñi? Jabi nayide'ents jam yjawi mja'ayo'ombaati. ⁴¹ Jøts xpaat'ajtim adøm jade'en jøts adøm jade'en ngu'ayo'owant ja nga'øy'ajtin ti jaty adøm tø ndu'uñin, mats ya'at niti yø tkatuñ ti dø'øn yø jade'en kyubejtpy.

⁴² Jøts ja yjaakwaañ:

—Jesús, xja'myatspim øts ku mja'att jam mgutu-jktaajk jøp'am.

⁴³ Jøts Jesús ja y'adsoøjøø:

—Janch øts idø'øñ nwa'añ jøts ku øts inet nayamyi xmøøtnøjkxt jap tsajpjøtpy.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús y'ø'jky

⁴⁴ Ja dø'øñ ja xøøw wyinaty kyuki ku jotmøñ kyoodsiyii'ñ, jøts ja et kugoots tyaañ, jaanim xiiñi jadigojk tigøøk yaxp. ⁴⁵ Kuts ja xøøw wyingoodsiyii'ñ, jats ja tsaptøjk awejtstuk kujkwa'kxy, winet tyakø'jtsiyii'ñ. ⁴⁶ Jøts ja Jesús møk'ampy wyaañ:

—Dios Teety, pøjkø'øgik øts n'anmija'win.

Ja'ayi ja jade'en yjaakwaañ jøts ja y'ø'jky.

⁴⁷ Xjats kuts ja romit soldadi mayut ja tuki'iyi jade'en ojts t'ixy sa jaty idø'øñ yjajty kyubejty, jøts ja tmøja'wiyii'ñ tkunuu'kxyja'wiyii'ñ ja Dios, yide'en ja wyaañ:

—Janch øy jaa'y tam idø'øñ yø', ka'ap yø pyøkyjaa'dyi.

⁴⁸ Pøn jaty jam wyinaty, pøn jaty ja jade'en t'ejxtøø tnija'widøø, niyaxni ja jam cho'onidøø. ⁴⁹ Jøts pøn jaty ja Jesús ijxy'ajtip, jøts ja tø'øxyøjkti pøn ja jam Galilea wyinaty tø pyadsøøñiyi, ja'ats idø'øñ jam jagam ojts t'a'ejxukti ti jaty tuujnøø jajtøø, wa'ats ja t'ejxkøjxtøø.

Ku ja Jesús ñine'kxy yikpiktaajky jap oo'kpi tsaa jutjøtpy

⁵⁰ Jamts wyinaty tu'uk ja jaa'y midi janch øy jaa'y'ajtp, ka'ap ja pøn tmidundigøy, José ja xyøøw'ajtpy, jam ja Arimatea kyugajpi, nayjam idø'øñ ja kajp tyañ Judeit etjotp. Nay jamts idø'øñ ja tyuñ jam kutujktaajkjotp ma ja israelit jaa'y kyutujk'adsøøniidi. ⁵¹ Y'awijxpyts idø'øñ ja José ja' ja Dios kyutujk midi ja

tyanıtanaapy yjaa'y, jade'ents ja ka' tkupiky sa ja møøtkutujk'adsinaabyi wyınaty tø y'adø'øtsti. ⁵² Ja'ats ojts tninijkxy ja Pilato jøts ja t'ats'ijxy jøts ja t'amidoøjø ja Jesús ñine'kx. ⁵³ Kuts ja tyikruswinajky, winets ja tpoopwet'amøjch jøts ja tpiktaajky ma oo'kpi jut ja wyınaty yikxon tø tyik'øyi, tøjku'ngin ja wyınaty tø tpejkxjuty ja tsaa, nipøn oo'kpits jap kyayikpikta'akñim, tyimñay'amaay ja y'ity. ⁵⁴ Ja'abi xøøwts ja øy ti tjaaktyimdyungøxti jøts t'amaay'atti kyimjabom ja poo'kxin xøøw.

⁵⁵ Jøts ja tø'øxyøjk ñøjkxtøø pøn wyınaty tø tpadsoondi ja Jesús jam Galilea, jøts ja t'ats'ejxtøø ja oo'kpi jut, ojts ja t'ejxti ku ja oo'kpi jap yikpiktaajky. ⁵⁶ Kuts ja wyimbejtnidøø, ñøjknidi jam tyøjkjotp jøts ja ojts t'a'ejxidi ja pa'akxuu'kpi møøt ja aceite, jødsyim ja t'amaay'atti ja poo'kxin xøøw sam wya'añ ja Dios kyutujk.

24

Ku ja nwindson'ajtim Jesús yjukpyijky jadigojk

¹ Kuts ja yjadu'ukpi samaan tyøjkiyii'ñ, ku myidukxøøw'ajty, winets ja tø'øxyøjk wyimbejttøø jøts ja ñøjkxtøø jøpyi jøpyi ma ja oo'kpi jut jam, jøts ja ojts tyiknøjkxti ja pa'akxuu'kpi midi ja wyınaty tø tyik'øyidi; ojts ja yjadu'ukpi tø'øxyøjk ja tmøødidi. ² Kuts ja jam yja'jttøø, jøts ja oo'kpi jut ja tpatøø jøts kudam y'agø' ja kya'uknayjamini; ³ tøjkidøø dø'øn ja jam jøts ja ka'ap t'ukpaajtniyidøø ja nwindson'ajtim ñine'kx. ⁴ Jøts ja yjançø'jkidøø, nisudso'ampy ja kya'ukwinmaa'nbyatnidi pø ti dø'øn tyu'undip jøts

ku ja tjaaktyimy'ejxpattøø namajtsk ja jaa'y jap wingon wyindaniyidi, janch jajp tsamamp ja wyet tmigaxø'økti. ⁵ Kumi janch tsø'jkidip ja wyinaty jøts ja nugo ñaxkoodøø, yide'en ja ñimaajyidøø:

—¿Jadits ya x'ixa'adi oo'kpi agujky midi tø yujkpyøkni? ⁶ Ka'ap ja ya pøn, tø ja yujkpyiky. Ja'myatsti sa ja mnimaajyidøø jam Galilea ku ja jaak nay jam wyinaty, ⁷ ku ja wyaañ jøts ku ka'øy jaa'y ja yiktagidøkit, ku ja kyiruspatt, jøts ku ja kidigøøk xøøw yujkpyøkt.

⁸ Jøts idø'on ja tjanchja'myajtstøø ja Jesús y'ayuujk sa ja wyinaty tø wya'añ, ⁹ jøts ja jam cho'ondøø ma ja oo'kpi jut jam jøts ja wyimbejtnidøø, ka'pxy ttamimadyakøjxtøø ja yjanimaktu'ukpi kudanaabyidi jøts pøn jaty jam wyinaty. ¹⁰ Ja María Magdalena, jøts ja Juana, jøts ja yjadu'ukpi María midi ja Jacobo tyaak'ajtpy, jøts jadu'uk ja tø'øxyøjkti, ja' dø'on jade'en ojts yjatti jøts ja ttamimadyakøjxtøø ja kudanaabyitøjkti. ¹¹ Jøts ja kudanaabyitøjkti ka'ap ja tmibøkti ku ja tø'øxyøjk ja jade'en tyamimadya'agyidi pø sa ja tijy yjatti.

¹² Xjats ja Pedro chøø'ñ jøts ja ojts pyujtnijkxy ma ja oo'kpi jut jam. Kuts ja kyu'ejxyi'ñ jøts ja t'ejxpaajty ja poop wet jøts ku ja jagam wyøjnaañi. Kuts ja wyimbijty tyøjkjotp jøts ja janch ñigyumaap tja'wiyi'ñ ku dø'on ja wyinaty jade'en tø yjaty.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús ñanky'ijxyi jam Emaús tuu'am

¹³ Winets ja pabøjkpitøjk namajtsk nay ja'abi xøøw ñøjkxti jam ma kajp txøøw'aty Emaús, tuk'ajopyø'øyu'ngin idø'on ja tyø'ødyi ku choondi

jam Jerusalén jøts ja jam ñøjxkti. ¹⁴ Ja' ja jam wyinaty ñigajpxtip ñimadyaktip sa dø'øn jade'en wyinaty tø yjaty; ¹⁵ ixam idø'øn ja kyajpxti myadya'akti wyinaty, ja' ja jam kyajpxy'ajttip ku Jesús ja ñimejn idøø wingon jøts ja myøøtyø'øydøø. ¹⁶ Yja'ejxtip ja wa'ats, jadi'ñiñts ja yikmøñidi yiktukyidi pø pøn ja jade'en. ¹⁷ Xjats Jesús ja yiktøjidøø:

—¿Ti dø'øn ja jaa mgajpxy'ajttip ku ixa jade'en mduu'yø'ødyi? ¿Ti mdajotmay'oo'ktip, sa mjatti?

¹⁸ Xjats ja nidu'ugin y'adsoodøø, ja Cleofas idø'øn waan:

—Tyumnija'widip ja jaa'y ixyam ti tø tyuñi yjaty: jam Jerusalén. ¿Kidi mets mjam'ajty, pø mets inet idø'øn ja nadyu'uk mganija'wip?

¹⁹ Jøts ja ñimaajyidøø:

—¿Tims jam ti yjaty?

Jøts ja tnimaadyøø:

—Ja Jesús øøts idø'øn ndijpy, ja Nazaretit jaa'y, midi Dios Teety yikmøjkugajpxy'ajtip ku ja tkajpxwa'kxy ja y'ixpøjkin u ku ja ti ttuñ. ¿Ti ja kya'ukjajtpy? Myinajxpts ja jam Dios wyingujkp, jøts nayide'en ma naxwii'ñit jaa'dyi. ²⁰ Ja teetywindsøndøjk ja tø tkøyakti møøt ja nwindsondøjkti jøts ja yiktaguwanit ja o'jkin jøts kyiruspatt. ²¹ Ja' øøts ja jaa ndyimy'ukjøp'ijxpy jøts ja jekyip tnigubøky yø Israelit naajx yø Israelit kajp. Ixyamts ja tyigøøkxøøwip jade'en yjajtñi. ²² Øy øøts ja tø'øxyøjk winaagin tø xjanøjmi adsø'jkibim, ku ja tø y'ats'otsti ixyam jøpy ma ja oo'kpi jut jam, ²³ ka'abik ja tø tpaatti ja Jesús ñine'kx, jøts øøts ja tø xninijkxy, tuki'iyi tø

xamimadyakixy jøts ku ja tø t'ejxti namajtsk ja ankilis jødsik ja tø ñii'mxyidi jøts ku ja Jesús yjujky'aty. ²⁴ Winets øøts ja nmigu'uk winaagin jatyi tø yjanøjkxti ma ja oo'kpi jut jam, jødsik ja jam jade'en tø tjanchpaatti sa ja tø'øxyøjk tø tñigajpxti, ka'adsik ja ma tø t'ejxti ja Jesús.

²⁵ Xjanimts Jesús ja ñimaajyidøø:

—iNiwine'enin mjanchkaja'gyukidi, meets tsaachkujuunjaa'dyi, jeky meets ja xøøw ja jumøjt ja xukminaxy jøtsnim meets ja xjanchjawit sa jaty ja Dios kyugajpxy wyandøø! ²⁶ Jabi kuwañimxi tyimbyaat'aty ja Cristo jøts ja jawyeen y'ayo'ombaatt jøtsnim ja tpaatt ja windsø'jkin winja'win o madsoo.

²⁷ Xjats ja Jesús tyukmadoobinaxwa'jkidøø sa ja Dios kyajpxy wya'añ ma jaty ja jap yiknigajpxy tøøyip, ja' ja ñigajpxøjkiyi'ñ sa wya'añ midi ja Moisés ja Dios tukjajyøø jøts ja tñigajpxkijxy sa jaty ja yjadu'ukpi kugajpxy wyinaty ja Dios tø tyukjaadyañidi.

²⁸ Kuts ja jam kyajptøjkidøø ma dø'on ja jam wyinaty yja'atwa'andi jøts ja Jesús yjaaktyimñøjkxwa'añ, tyimñaxwamp ja jam. ²⁹ Jøts kuwani tyiktandøø, yide'en ja tñimaadyøø:

—Møøt tank øøts ya, pø tøts chuu'jini, koodsiwyanipts.

Xjats ja Jesús ja jam jade'eñi myøøtaajnidøø.

³⁰ Kuts ja tmøøt'ixaktøø, tø wyinaty twinguwaadsidi ja kaabyajt, ixam ja chinaañidi ku ja tñixajyi'ñ ja tsapkaaky, jøts ja ojts tkunuu'kxy, jøts ja t'adujkpajky, jøts ja tyagiko'oniyidøø.

³¹ Winets wyeen ja nay jatyi wyatstøø, jøts ja

t'ejxkajptøø jøts kudam ja' Cristo; jøts ja nay jatyi ñanky'ejxigø'øñiyi. ³² Jøts ja ñawyaajnidøø:

—Kidi janchjotkujk adøm yø tø xyikjajtyim ku tuu'ajy tø xamimadyaajkyim ja Dios kyajpxy.

³³ Xjats ja niwine'enin kyata'anidøø kya'amøjkidøø, jatyi ja jadigojk tyuu'døjkidøø jøts ja wyimbejttøø jam Jerusalén, jamts ja tpattøø ja ñimaktu'ukpi kudanaabyidi, tø ja jam wyinaty ñamyukyidi møøt ja myigu'uktøjkti. ³⁴ Jøts ja ñimaajyidøø:

—Janch tøts ja nwindson'ajtim yujukpyiky, yø Simón tø tyimy'ixy.

³⁵ Jøts yja' ja tñimadyakmidøø sa ja wyinaty tø yjatti kyubatti jam tuu'am, jøts sudso ja wyinaty tø t'ejxkapti ja Jesús ku ja t'adujkpajky ja tsapkaaky.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús ñanky'ijxyi ma ja pyabøjkpitøjk jam

³⁶ Ìxamni dø'øñ ja wyinaty jade'en ñawya'añidi ku ja Jesús jam ñanky'ejxøø jadigojk ja' y'agujk'amdi ma ja jam wyinaty, jøts ja ojts kyajpxpoo'kxidi, yide'en ja ñimaajyidøø:

—Dios mjagyepyidi.

³⁷ Jadi'iñi ja myondi tyukti, tsø'øgi ja jadi'iñi yikmajadaktip, jade'en ja wyinmaydi pø nugo ja tify y'ejxjooxti. ³⁸ Yide'en ja Jesús ja ñimaajyidøø:

—¿Tigøjxp ku mdsø'øgidi, ti mdsø'jkidip? ¿Tiku xkajanchjawidi? ³⁹ Ejxidik øts ngø' ndeky. Pø øtsts idø'øñ kø'øm. Tondik øts, ejxtik øts; pø ka'ats ejxma'jtin ñine'kx møødi, ni pyajk niti ja jade'en kya'ejtxi, sam meets ixyam x'ijxy tuki'iyi nmøøt'aty.

⁴⁰ Kuts ja jade'en tyukmadoj{idøø jøts kyø' tyeky ja tñanky'ejxøø. ⁴¹ Kumi nika'anims ja wyinaty yikxon ttajotkukidi jøts ja tjanchjawidit, jade'en ja xyonda'akti, jade'en ñigyumaap tja'wi'adø'øtsti, xjats Jesús ja ñimaajy{idøø:

—¿Ka'ap ja ti jii'kxy xmøødidi?

⁴² Jøts ja tmøødyøø tukpidasi ja ajkxtsa'ayu'nk møøt ja jømbya'aku'nk, ⁴³ jøts ja t'axajiyii'ñ jøts ja ojts jamyi tji'kxy ja' wyindumdi. ⁴⁴ Winets ja ñimaajy{idøø:

—Jade'en øts idø'on tø njaty sa meets ojts ndukmadøyin ku meets ja y'ijty njaakmøøtwidity, jøts ku øts jade'en wyinaty njatwa'añ sa øts jap nyiknigajpxy ma ja kutujk Moisés Dios tyukjajyøø, jøts nayide'en jap nøkyjøtpy midi ja yjadu'ukpi kugajpxy yjaadyandøø, jøts nayide'en sa ja nøky tñigajpxy jap Salmosjøtpy.

⁴⁵ Xjats ja Dios kyajpxy ja tyukja'gyukiy{idøø, ⁴⁶ yide'en ja ñimaajy{idøø:

—Jade'en jap yja'ayi jøts ku ja Cristo y'ooct, kyidigøøk xøøwts ja yjujkpyøkt ku o'jkin ja tja'uk'ext; ⁴⁷ jøts ja yiknigajpxwa'kxt o manaajx o magajp, ku ja ya Jerusalén cho'onda'akt jawyeen, jøts ku ja'agøjxp yiknøjmidit o pøn, wan ja chinaa'yin tyiktigatsti jøts yikpojkipimaa'kxtit. ⁴⁸ Meets, wa'lats mdyimy'ijxpy mdyimñija'wip sa jaty tuki'iyi tyuñi yjatyi. ⁴⁹ Madowdits, ndanigaxp meets ja' midi øts ja Dios Teety tø xamiwandaagi; yaayits meets m'awext ya Jerusaléngit kajpjøøjty kunim ja mbaadidit ja møk'ajtín midi jap tsajpjøtpy kidakp.

Ku nwindson'ajtim Jesús chajpejty

⁵⁰ Xjats idø'øn Jesús ja jam kajpjotp wyaabidsøjmidøø, jøts ja yiknøjkxidøø jam Betania, ojts kyø' ja tyanixajyidi jøts ja kyunuu'kxidøø. ⁵¹ Kuts ja jade'en kyunuu'kxidøø, jøts ja myajtstujtidøø, jøts ja chajpejty. ⁵² Jøts ku ja wyinaty tø t'ukwindsø'øgidi t'ukwinjawidi, xjats ja ojts wyimbejtnidi ñøjkxnidi jotkujk'atyim jam Jerusalén, ⁵³ xumijam'ajttip idø'øn ja' jam tsaptøjkjotp jøts ja jam tmøjawidi tkunuu'kxyjawidi ja Dios. Jade'en ja y'ejxi tyiyi.

**Ja øgyajpxy ja ømyadya'aky midi xukpaajtimp
ja nitso'ok'ajtin
New Testament in Mixe, Tlahuitoltepec
(MX:mxp:Mixe, Tlahuitoltepec)**

copyright © 1987 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Tlahuitoltepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Tlahuitoltepec [mxp], Mexico

Copyright Information

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Tlahuitoltepec

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

422dcf73-46a5-5403-b423-8406ed76ac1d